

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
ARAP DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

TAHA HUSEYN'İN KİTÂBU'L-EYYÂM ROMANI İLE
PEYAMİ SAFA'NIN DOKUZUNCU HARİCİYE
KOĞUŞU ROMANININ PSİKOLOJİK YÖNDEN
KARŞILAŞTIRILMASI

Ömer ŞAHİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. A. Kazım ÜRÜN

KONYA-2019

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Adı Soyadı	Ömer ŞAHİN
Numarası	174209011003
Ana Bilim / Bilim Dalı	Doğu Dilleri ve Edebiyatları A.B.D Arap Dili ve Edebiyatı B.D
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tezin Adı	Taha Huseyn'in Kitâbu'l-Eyyâm Romanı İle Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koşuşu Romanının Psikolojik Yönden Karşılaştırılması

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ömer ŞAHİN
	Numarası	174209011003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Doğu Dilleri ve Edebiyatları A.B.D Arap Dili ve Edebiyatı B.D
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. A. Kazım ÜRÜN
Tezin Adı	Taha Huseyn'in Kitâbu'l-Eyyâm Romanı İle Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koğuşu Romanının Psikolojik Yönden Karşılaştırılması	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan **Taha Huseyn'in Kitâbu'l-Eyyâm Romanı İle Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koğuşu Romanının Psikolojik Yönden Karşılaştırılması** başlıklı bu çalışma 24/07/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman/Üye	İmza
Prof. Dr. Ahmet Kazım ÜRÜN	Danışman	
Prof. Dr. Recep DİKİCİ	Üye	
Dr. Öğr. Gör. Ramazan SÖNMEZ	Üye	

ÖNSÖZ

Osmanlı İmparatorluğunun dağılma süreciyle birlikte İmparatorluk topraklarında yaşayan aydın ve yazarlar üzerinde batının etkisi daha fazla görülmeye ve hissedilmeye başlandı. Bu etkiye rağmen batıdan gelen her şey olduğu gibi alınmadı. Aksine zaman zaman batıyı körü körüne taklit etme yoğun eleştiri konusu oldu. Türk Edebiyatında ilk realist roman olma özelliği de olan Rezaizade Mahmut Ekrem'in *Araba Sevdası* romanı işte tam da bu konu üzerinedir. Rezaizade Mahmut Ekrem zaman zaman romanın başkahramanı Bihruz Bey'in ruh halini de tahlil etmektedir. Batı Edebiyatının Türk Edebiyatına olumlu katkısı olarak sayılabilecek psikolojik roman tekniğinin Rezaizade Mahmut Ekrem ile başladığını söyleyebiliriz.

1798 yılında Napolyon'un Mısır'ı işgaliyle başlayan modern Arap edebiyatı dönemi ile birlikte Arap dünyasının, Batıda üretilen eserlere ilgisi artmıştır. Arap yazarların hepsi batıyı değerlendirirken aynı paradigma ile değerlendirmemişlerdir. Batıyı olduğu gibi taklit edenlerin yanında kendi öz değerlerini muhafaza ederek batının eserlerinden faydalanma yolunu tutanlar da olmuştur. Üçüncü bir kesim daha var ki onlar da batıyı toptan reddetmiş ve o güne kadar süregelen klasik dönemden taviz vermemek için mücadele etmişlerdir. İlk ve son grubun ifrat ve tefrit noktalarında olduklarını söylememiz çokta zorlama olmayacaktır. Modern Arap Edebiyatı'nı geliştiren ikinci grup, yani kendi öz değerlerinden vazgeçmeden batıda üretilen eserlerden faydalanan kesimdir.

Roman türü batıdan etkilenecek üretilmiştir. Batı kaynaklı bir tür olduğu için Arap toplumunda kabul görmesi çokta kolay olmamıştır. Edebi ilk Arap romanı kabul edilen *Zeyneb*'in, Muhammed Huseyn Heykel tarafından Paris'te yazıldığı ve Mısır'da ilk baskısında kitabın *Manazır ve Ahlak Rıfıyye* adıyla, yazarının da *Mısri Fellah* olarak yayımlandığı düşünüldüğünde, o günkü şartlar içerisinde roman türünün ne kadar zorluklar içerisinde üretildiğini görebiliriz. Romanlar toplumsal çarpıklıkları, halkın zorluklar içerisindeki yaşam mücadelesini, batının sömürgeci zihniyetine karşı milli dayanışma ruhunu canlandırmayı konu edindikleri gibi bireyin ruhsal sorunlarını da konu edinmişlerdir. Bu durum bazen köy hayatını anlatan bir romanda, bazen şehir hayatını anlatan bir romanda, bazen de bir aşk romanında işlenmiştir. İlk psikolojik Arap romanlarında genellikle yazarlar romanlarının asıl kahramanları olarak kendilerini yazmışlardır. Yazarlarının hayatları incelendiği

zaman otobiyografik eser olarak önümüze gelen bu romanlardaki asıl kahramanın yazarın kendisi olduğu görülmektedir. İlk orijinal üretilen eserler dışında zaman zaman daha önce yazılmış olan bir eseri taklit eden romanlarda yazılmıştır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde Türk Edebiyatı ve Modern Arap Edebiyatı dönemi psikolojik romanları incelenmiştir. Türk Edebiyatı dönemi romanlarından Recaizade Mahmut Ekrem'in *Araba Sevdası* romanında paşa oğlu Bihruz Bey'in Avrupa'ya özentisi ve karşılıksız aşk hikayesi işlenirken Mehmet Rauf'un *Eylül* romanında Süreyya, eşi Suad ve Süreyya'nın halasının oğlu Necib arasında geçen olaylar üzerinden Necib ile Suad arasındaki yasak aşk konusu işlenmiştir. Peyami Safa *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* romanında hasta çocuk ile ve Sabahattin Ali *Kürk Mantolu Madonna* romanında Raif Efendi karakteri ile kendi hayatlarını farklı kahramanlar üzerinden işlemişlerdir. Oğuz Atay ise *Tutunamayanlar* romanında kahramanlar Selim Işık, Turgut Özben, Süleyman Kargı ve Metin Kutbay üzerinden toplumdaki tutunamayan farklı karakterleri işlemiştir.

Modern Arap Edebiyatı dönemi romanlarındaki asıl kahramanlar yazarların bizzat kendileridir. *el-Eyyam*'da ki çocuk ile Taha Huseyn'in çocukluğundaki yaşadıkları, *İbrahim el-Katip* romanındaki İbrahim ile İbrahim Abdulkadir el-Mazini, *Avdetu'r Ruh*'taki Muhsin ile Tevfik el-Hakim, *Zeynep* romanındaki Hamid ile Muhammed Huseyn Heykel, *Sara* romanındaki Hemmam ile Abbas Mehmud el-Akkad bizzat kendi yaşamlarını romanlarına konu etmişlerdir.

Çalışmanın ikinci bölümünde Modern Arap Edebiyatı döneminin ilk otobiyografik romanı kabul edilen ve Taha Huseyn tarafından kaleme alınan *Kitabu'l-Eyyâm* ile Türk Edebiyatındaki ilk otobiyografik roman olan Peyami Safa'nın *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* romanları psikolojik yönden karşılaştırılmıştır.

Çalışmamda her zaman desteğini ve katkısını gördüğüm danışman hocam saygıdeğer Prof. Dr. Ahmet Kazım ÜRÜN'e, destek ve düşünceleriyle fikir dünyama katkılarını hissettiğim kıymetli hocam Prof. Dr. Recep DİKİCİ'ye, Prof. Dr. Mahmut KAFES'e, Dr. Öğretim Üyesi Şerafettin YILDIZ'a ve destek ve dualarını esirgemeyen öğrencilerime teşekkürü bir borç bilirim.

Ömer ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
GİRİŞ	1
Dönemin Siyasi, Sosyal Ve Kültürel Durumu	1
Psikolojik Roman	3
BİRİNCİ BÖLÜM	6
A- TÜRK EDEBİYATINDA PSİKOLOJİK ROMAN ÖRNEKLERİ	6
1.1. Recaizade Mahmut Ekrem – Araba Sevdası	6
1.1.1. Yazarın Biyografisi	6
1.1.2. Kitabın Kısa Özeti	7
1.1.3. Kahramanlar	8
1.1.4. Zaman Ve Mekân	9
1.2. Mehmet Rauf – Eylül	9
1.2.1. Yazarın Biyografisi	9
1.2.2. Kitabın Kısa Özeti	11
1.2.3. Kahramanlar	13
1.2.4. Zaman Ve Mekân	13
1.3. Peyami Safa – Dokuzuncu Hariciye Koğuşu	14
1.3.1. Yazarın Biyografisi	14
1.3.2. Kitabın Kısa Özeti	15
1.3.3. Kahramanlar	18
1.3.4. Zaman Ve Mekân	19
1.4. Sabahattin Ali – Kürk Mantolu Madonna	19
1.4.1. Yazarın Biyografisi	19
1.4.2. Kitabın Kısa Özeti	21
1.4.3. Kahramanlar	23

1.4.4. Zaman Ve Mekân	23
1.5. Oğuz Atay – Tutunamayanlar	24
1.5.1. Yazarın Biyografisi	24
1.5.2. Kitabın Kısa Özeti	25
1.5.3. Kahramanlar	27
1.5.4. Zaman Ve Mekân	28
B- MODERN ARAP EDEBİYATINDA PSİKOLOJİK ROMAN ÖRNEKLERİ	29
1.6. Taha Huseyn – El-Eyyam.....	29
1.6.1. Yazarın Biyografisi	29
1.6.2 Kitabın Kısa Özeti	30
1.6.3. Kahramanlar	32
1.6.4. Zaman Ve Mekân	33
1.7. İbrahim Abdulkadir El-Mâzini – İbrahim El-Katip.....	33
1.7.1. Yazarın Biyografisi	33
1.7.2 Kitabın Kısa Özeti	33
1.7.3. Kahramanlar	35
1.7.4. Zaman Ve Mekân	35
1.8. Tefik El-Hakim – Avdetu’r-Ruh	35
1.8.1. Yazarın Biyografisi	35
1.8.2 Kitabın Kısa Özeti	36
1.8.3. Kahramanlar	37
1.8.4. Zaman Ve Mekân	37
1.9. Muhammed Huseyn Heykel – Zeynep.....	37
1.9.1. Yazarın Biyografisi	37
1.9.2 Kitabın Kısa Özeti	38
1.9.3. Kahramanlar	39
1.9.4. Zaman Ve Mekân	40
1.10. Abbas Mahmud El-Akkad – Sara.....	40
1.10.1. Yazarın Biyografisi	40

1.10.2 Kitabın Kısa Özeti	41
1.10.3. Kahramanlar	42
1.10.4. Zaman Ve Mekân	43
İKİNCİ BÖLÜM: DOKUZUNCU HARİCİYE KOĞUŞU VE KİTÂBU'L-EYYÂM'IN PSİKOLOJİK YÖNDEN KARŞILAŞTIRILMASI.....	44
2.1. Ana Kahramanlarının Karşılaştırılması.....	44
2.2. Diğer Kahramanların Karşılaştırılması.....	67
2.3. Zaman Ve Mekânların Karşılaştırılması	74
2.4. Verilen Mesaj Yönünden Karşılaştırılması	77
SONUÇ.....	80
KAYNAKÇA	81

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ömer ŞAHİN	Numarası 174209011003
	Ana Bilim/ Bilim Dalı	Doğu Dilleri ve Edebiyatları A.B.D Arap Dili ve Edebiyatı B.D	
	Danışmanı	Prof. Dr. A. Kazım ÜRÜN	
Tezin Adı	Taha Huseyn'in Kitâbu'l-Eyyâm Romanı İle Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koşuşu Romanının Psikolojik Yönden Karşılaştırılması		

ÖZET

Batı dünyasında başlangıç tarihi bir hayli eskiye dayanan psikolojik roman türü Türk edebiyatında 1850 yılından sonra, Modern Arap edebiyatında ise 1900'lü yılların başında başlamaktadır. Çalışmamızın ilk bölümünde psikolojik roman türünde yazılan Türk ve Arap edebiyatından beşer adet roman incelenmiştir. Psikolojik roman olarak Türk edebiyatından Recâizâde Mahmut Ekrem'in Araba Sevdası, Mehmet Rauf'un Eylül'ü, Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koşuşu, Sabahattin Ali'nin Kürk Mantolu Madonna'sı ve Oğuz Atay'ın Tutunamayanlar romanları incelenmiştir. Modern Arap edebiyatından psikolojik roman olarak Taha Huseyn'in el-Eyyam'ı, İbrahim Abdulkadir el-Mâzini'nin İbrahim el-Katib'i, Tevfik el-Hakim'in Avdetu'r-Ruh'u, Muhammed Huseyn Heykel'in Zeyneb'i ve Abbas Mahmut el-Akkad'ın Sara'sı incelenmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde Türk edebiyatının otobiyografik tarzda yazılan psikolojik roman türünün en önemli örneklerinden Dokuzuncu Hariciye Koşuşu ve modern Arap edebiyatından aynı türden olan Kitabu'l-Eyyam, ana kahramanları, diğer kahramanları, zaman – mekân ve verilen mesaj açısından karşılaştırıldı. Çalışmamızın sonucunda farklı coğrafyalarda ve farklı sosyo-kültürel ortamlarda bulunan yazarların içinde buldukları durumu ve ruh hallerini romanlarına yansıttıklarını görmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik roman, Taha Huseyn, el-Eyyâm, Peyami Safa, Dokuzuncu Hariciye Koşuşu

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	Ömer ŞAHİN	Numarası	174209011003
Ana Bilim/ Bilim Dalı	Doğu Dilleri ve Edebiyatları A.B.D Arap Dili ve Edebiyatı B.D		
Danışmanı	Prof. Dr. A. Kazım ÜRÜN		
Tezin Adı	Taha Huseyn'in Kitâbu'l-Eyyâm Romanı İle Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koğuşu Romanının Psikolojik Yönden Karşılaştırılması		

ABSTRACT

In the Western world, the history of the psychological novel, which dates back a long time, started in 1850 in Turkish literature and in the modern Arabic literature in the early 1900s. In the first part of our study, five novels of Turkish and Arabic literature written in the form of psychological novels have been examined. As a psychological novel of Turkish Literature, the novels 'Araba Sevdası' by Recâizâde Mahmut Ekrem, 'Eylül' by Mehmet Rauf, 'Dokuzuncu Hariciye Koğuşu' by Peyami Safa, 'Kürk Mantolu Madonna' by Sabahattin Ali and 'Tutunamayanlar' by Oğuz Atay have been examined. As psychological novels of modern Arabic literature, 'el-Eyyam' by Taha Huseyn, 'İbrahim el-Katib' by İbrahim Abdulkadir el-Mâzini, 'Avdetu'r-Ruh' by Tefik el-Hakim, 'Zeyneb' by Muhammed Huseyn Heykel and 'Sara' by Abbas Mahmut el-Akkad have been examined.

In the second part of our study, of the most important examples of the psychological novel genre written in autobiographical style of Turkish literature, 'Dokuzuncu Hariciye Koğuşu' was compared with 'Kitabu'l-Eyyam' which is the same kind in modern Arabic literature in terms of their main characters, heroes, time - space and the given message. As a result of our study, we see that the writers in different regions and in different socio-cultural environments reflect their situation and moods in their novels.

Key Words: Psychological novel, Taha Huseyn, el-Eyyam, Peyami Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu

GİRİŞ

Dönemin Siyasi, Sosyal Ve Kültürel Durumu

Modern Mısır'ın kurucusu olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa kabul edilir. 1805-1848 döneminde ülkeyi yöneten ve kendini Mısır'ın ilk hidivi ilan eden Kavalalı, hayatın birçok alanında Batılı normlara uygun reformlar gerçekleştirdi. Harp akademisi açtı ve Mısır ordusunun omurgasını oluşturdu. Tarım ve sulamayı geliştirmek için kanallar ve setler kurdu. Kavalalı'nın kurduğu Mısır Hidivliği'nin özerkliği, Osmanlı devleti tarafından 1867'de resmen tanındı. Bu tarihten 1914'e kadar hukuken Osmanlı'nın bir parçası olarak kaldı. Ancak 1882 yılında Britanya'nın işgal etmesiyle birlikte ülke, fiilen Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetiminden çıktı.

Mısır'da İngiliz işgalinin yaşandığı 1882 yılında Mısır, Osmanlı Devleti'ne bağlı bir vali olan Hidiv İsmail Paşa tarafından yönetiliyordu. Bu dönemde İsmail Paşa bir hayli israf ile Abdülaziz Han'ın borçlanabilme yetkisini suiistimal ederek İngiltere ve Fransa'ya 100 milyon sterlin borçlanmıştı. Bu borca karşılık maalesef Mısır maliyesine alacaklı devletler tarafından mali bir denetim mekanizması dayatılmıştır. Devamla Paşa'nın elindeki Süveyş Kanalı hisselerine de İngiltere tarafından el konuldu. Böylece kanal sermayesinin yarısı İngiltere'nin eline geçmişti. Mısır'ın borcundan dolayı alacaklı devletler İngiltere ve Fransa Mısır maliyesini yönetme yetkisine sahip oldular. Zamanla alacaklı devletlerin memurları Maliye ve Nafia Bakanı olarak Mısır hükümetine de girdiler. Bundan sonra da sıkı bir maliye politikası izlemeye başladılar. Tasarruf tedbirleri ile ordu kadroları azaltılmaya çalışıldı. Bu hareket milli hareketi filizlendirecek ilk kıvılcımdı. İlk hedef Mısır ordusunu 30.000'den 18.000'e indirmektir. Bu sıralarda çoğunluğu Türk ve Çerkez asıllı 2.500 subayı emekliye ayırdılar. Bu olanlardan ordu mensupları rahatsız oldular. Zaten mali olarak da işgal altında olmaları bu son olayla da milli hislerin uyanması neticesini verdi. Mısır'ın birçok yerinde galeyanlar meydana geldi. Durumdan rahatsız olan İngiltere ve Fransa İskenderiye'ye birer zırhlı gönderip İsmail Paşa'nın istifa etmesini istediler. Paşa bunu kabul etmeyince işgalciler II. Abdülhamid'e müracaat ettiler. İsmail Paşa'nın Mısır'da gereksiz harcamaları ve tutarsız yönetimiyle işgal kuvvetlerinin işini kolaylaştırdığı ve Mısır'da güç dengesini Osmanlı aleyhine bozduğu için İsmail Paşa'dan rahatsız duyuyordu. 1879 yılında İsmail Paşa'yı hidivlikten azlederek yerine Mehmed Tevfik Paşa'yı getirdi. Bu

değişlikten sonra Mısır'da ayaklanmalar meydana geldi. Ülkede İngiliz ve Fransızlara karşı Albay Arabi Bey önderliğinde Mısır milli hareketi "Mısır Mısırlıdır !" sloganıyla silahlı ve fikinsel bir direniş olarak ortaya çıktı. Daha sonra Arabi Bey, Mısır Harbiye Nazırlığına getirildi. Sultan Abdülhamid, Arabi Bey'in yabancılara aleyhine sergilediği direnişten hoşlanarak kendisini paşalığa yükseltti ve birinci rütbeden Mecidiye nişanı ile ödüllendirdi. Sultan Abdülhamid, zaten Arabi Paşa önderliğindeki bu hareketi İngiliz ve Fransız işgaline karşı baştan beri destekliyordu. Arabi Paşa, Sultan'dan aldığı güçle Mısır idaresindeki yabancı memurların görevlerine son verdi. Bunun üzerine İngiliz ve Fransız filoları İskenderiye önlerine tekrar geldi. Fakat bu iki ülke de kendi aralarında şiddetli bir rekabet içindeydiler. İngiltere Mısır'a tek başına hakim olmak istiyordu. Bu sebeple İngiltere, Fransızların ortak müdahale teklifini reddetti. Fransa ise İngiltere'nin Mısır'a tek başına müdahale etmesini istemiyordu. Bu konu İstanbul'da düzenlenen bir konferansta gündeme getirildi ve Osmanlı'nın Mısır'a 3 ay içinde müdahale edip güvenliği sağlamasını ve var olan mevcut durumun iadesini istediler. Bu durumda Türk ordusu, yabancılara karşı direnen bir eyaletini yabancılar lehine bastırma durumuna düşecekti. Bu Sultan Abdülhamid için böyle bir teklif söz konusu bile olamazdı. Osmanlı bu teklifi katiyen kabul etmedi, İngiltere'nin ortak müdahale önerisini de geri çevirdi. Bu arada Mısır'da Başbakan olan Albay Arabi Bey önderliğindeki milli hareket iyice büyümüş yabancılardan baskılarına karşı silahlı direniş Mısır'ın birçok bölgesine yayılmış, saldırılarda çok sayıda Avrupalı öldürülmüştü. İngiliz, İtalyan, Rus ve Yunan konsolosluklarına saldırılar düzenlenmişti. Bu olaylara karşı İngiltere donanması İskenderiye'yi bombalayarak burayı işgal etti. 12 Temmuz 1882'de Albay Arabi Paşa birlikleri Sir Gamet Wolseley kuvvetleri tarafından Tellu'l-Kebîr'de bozguna uğratıldı. Daha sonra 15 Eylül 1882'de İngiliz kuvvetleri Kahire'yi işgal ettiler. Mısır resmen işgal edilmişti. Resmi olarak Osmanlı Devleti'ne bağlı olmakla barbar fiilen İngilizler'in eline geçmişti. Arabi Paşa ise İngilizler tarafından Seylan'a (Sri Lanka) sürüldü.¹

1882'de İngiltere'nin kontrolüne giren Mısır Hidivliği, 1914 yılında sona erdi. 1914-1917 yıllarında Mısır Kralı Hüseyin Kamil'di. Ardından 1936'ya kadar tahtta kalacak olan I. Fuad başa geçti. Onu da 1952'ye kadar I. Faruk izledi.

---

¹ UYAR, Sedat, <http://tarihdergisi.blogspot.com.tr/2012/07/ingilterenin-msr-ısgali-ve-albay-arabi.html>

19.yy Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma süreci olmuştur. Bu yüzyılda İmparatorluğun zayıflamasıyla birlikte farklı etnik yapıdaki milletler İmparatorluktan kopmaya başlamışlardır. Osmanlı İmparatorluğu'ndan ilk ayrılan millet Rumlardır. 1829 yılında bağımsız Yunanistan kuruldu. Müteakiben, Balkan milletleri, ardından da, Kuzey Afrika ve Ortadoğu'daki Müslüman milletler İmparatorluktan ayrılarak kendi devletlerini kurdular.² 1839 yılında Tanzimat Fermanıyla Gayr-i Müslimlerin Müslümanlar ile eşit haklara sahip oldular. 1856 yılında İngiliz, Fransız ve Avusturya temsilcilerinin hazırladığı Islahat Fermanı ile Gayr-i Müslimler daha da korunaklı bir hale getirildi. Osmanlı İmparatorluğunun çöküş sürecini 1876 yılındaki 1.Meşrutiyet ve 1908 yılındaki 2.Meşrutiyet'in ilan edilmesi de durduramadı. Nihayet 31 Mart 1909 yılında II. Abdülhamid tahttan indirildi. 1918 yılı Birinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar yönetim sürekli el değiştirdi. Birinci dünya savaşının bitmesiyle birlikte eski Osmanlı topraklarında Türkiye ile birlikte 16 bağımsız ülke kurulmuştu. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yönlerden yıkık dökük ülke yeniden ayağa kalkmak için adeta bir seferberlik başlatıldı.

Psikolojik Roman

Psikolojik roman türünde, vaka örgüsüne yahut olaya değil de kahramanların psikolojik yapılarına önem verilir. Psikolojik romanda olaylar, kahramanların psikolojilerine bağlanır veya kahramanların psikolojik yapılarını aydınlatılabildiği ölçüde eserde yer bulur.³ Psikolojik romanlarda "olaylara sebep olan, hazırlayan ve olayların sonucu olan ruhsal durumlar üzerinde yoğunlaşılır."⁴

Psikolojik romanları iki kategoride incelemek mümkündür. Birinci kategoride yazar, psikoloji ile ilgili terimleri ve bilgileri romanında kullanır. İkinci kategoride ise romandaki kahramanların psikolojik durumlarını ortaya çıkarır. Birinci gruptaki romanlar için R. Wellek ve A. Warren, "Edebiyat ve Psikoloji" isimli yazılarında şu bilgileri aktarmıştır:

---

² ACUN, Fatma, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler dergisi*, Mayıs-2007, Sayı:15, s.43.

³ AYATA, Yunus, - TONGA, Necati, *Psikolojik Roman, Romana Yansıyan Yazar ve Türk Edebiyatındaki Bazı Örnekleri Üzerine Bir İnceleme*, İlmi Araştırmalar Dergisi, Sayı:25 (2008) , s.8-9.

⁴ ÇETİN, Nurullah, *Roman Çözümleme Yöntemi*, s.175, Öncü Basımevi, Ankara 2004.

" Rodion Raskolnikov'un duyguları ve istekleri klinik psikoloji bilgisine sahip bir kişinin kaleminden çıkmışa benzemektedir... Conrad Aiken veya Waldo Frank gibi yazarlar Freud'un psiko-analiz teorisini tamamen bilinçli olarak eserlerinde kullanmışlardır.⁵

Aynı yazıda Wellek, romanda psikoloji ile ilgili bilgilerin ve terimlerin kullanılmasının roman için kalabalıktan başka bir şey olmadığını belirtmektedir. Birinci gruptaki romanlara Türk edebiyatından Peyami Safa'nın *Yalnızız* adlı eserini örnek göstermek mümkündür.⁶

Kahramanların psikolojik durumlarının tahlil edildiği romanlarda bilinç akımı ve iç monolog tekniklerinin çok sık kullanıldığını görmekteyiz. " *Bilinç akımı tekniği, psikolojinin romana armağanıdır. Bilinç akımı tekniği, bir anlamda romanın niteliğini de etkilemektedir. Zira bu tekniği denemek isteyen bir romancı ister istemez ruh tahlillerine gitmekte, dolayısıyla romana psikolojik bir derinlik kazandırmaktadır.*"⁷ Bilinç akımı tekniğinde kahraman, mantıksız cümlelerle içinde bulunduğu durumu anlatmaya çalışır. Kurduğu cümleler düzensiz ve hatta çok zaman kesik cümleler kurmaktadır. "*Bilinç akımında yalnız düşünceler değil duyular, imgeler de yer alabilir ve tam bir bilinç akımı tekniği ile okura bir sahne gibi sunulan, bilincin en karanlık, bilincin altına en yakın kesimidir.*"⁸ Bilinç akımı tekniğinin en dikkat çeken örneğini Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar* eserinde buluruz. "*Onlara anlayacakları bir biçimde sesleniriz. Çeşitli hileler buluruz derdimizi anlatmak için. Bir şey söylerken başka bir şey demek isteriz. En olmadık şey in içinden çıkarız. Ne bileyim, mesela, limon şekerlerinin içine küçük maniler yazarız, derdimizi anlatırız usul usul. Vatandaşın hem ağzı tatlansın hem beyni sulansın: Öğrenmek istersen iyiyle, fenayı, seyreyle bir kenardan yalan dünyayı. Olmadı. Alışacağız. Zamanla. Arıyorsan ahlaktaki manayı, muhakkak okumalısın İsa'yı. Bunu da sansür izin vermez yabancı din propagandası. Bu yüzden adamcağız ı beyaz*

⁵ R. Wellek - A. Warren, *Edebiyat Bilimin Temelleri*, (Çev. Ahmet Edip Uysal), s.211, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları , Ankara 1983.

⁶ AYATA, Yunus, - TONGA, Necati, *Psikolojik Roman, Romana Yansıyan Yazar ve Türk Edebiyatındaki Bazı Örnekleri Üzerine Bir İnceleme*, İlmi Araştırmalar Dergisi, Sayı:25 (2008) , s.3.

⁷ TEKİN, Mehmet, *Roman Sanatı I*, s.271, Ötüken Yayınları, İstanbul 2001.

⁸ MORAN, Berna, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış I*, s.64, İletişim Yayınları, İstanbul 1995.

*perdede görüyoruz. Buldum: İki tane düzen vardır, birini ortadan kaldır. Geleceğimizi tehlikeye atıyorsunuz, efendimiz. Sabırlı olmalıyız."*⁹

İç monolog tekniği okuyucuyu kahramanın iç dünyasıyla karşılaştırır. Kahraman kendi kendine konuşurken okuyucu kahramanın iç dünyasına girer. İç monolog tekniğinde duygu ve düşünceler bilinç akımı tekniğinin aksine düzenli bir sıra ile sunulur. *"Hal böyle olunca iç monologda dil, konuşma diline benzer bir yapıya bürünür."*¹⁰ İç monolog tekniğinin en başarılı örneğini Eylül romanında Suat'ın kendi kendine konuştuğu şu bölümde görülmektedir. *"Demek ki seviyordu, demek ki bir seneden beri belki, belki daha evvelinden beri, belki senelerden beri seviyor ve bunu gizliyordu ... Necib'in kendine karşı bu kadar ciddi davranıp kalbinin duygularını hiç bir suretle açıklamaması, onu ruhunun derinliklerinde saklaması, kalbinden istemeye istemeye hissettiği memnuniyete şimdi teşekkür eden, bir hürmet ilave ediyordu; bu hareketi o kadar samimi, temiz, büyük görüyordu. Bir kere anlaşılınca tereddütler, korkular, şüpheler, bunlar gelip geçen, geldikleri zaman bile bu emniyeti yok edemeyen birtakım küçük bulutlar oldu; asıl olarak 'O beni seviyor', emniyeti ve bunun memnunluğu vardı ... "*¹¹

Modern Arap Edebiyatında daha çok iç monolog tekniğinin işlendiğini görmek mümkündür. Taha Huseyn'in el-Eyyam isimli eserinde romanın asıl kahramanı küçük çocuğun kendi kendine olan konuşmaları ve düşüncelerinin açığa çıkarılması bu tekniğin başarılı bir örneğidir.

Psikolojik roman türünde ise, gerçek ile kurgusal dünya iç içe girmiştir. Psikolojik romanların şahıs dünyası ve olayları, çoğu zaman yazarların hayatlarından izler taşır. Bu durum da ancak yazarların hususi hayatları hakkında bildiklerimiz ve edebiyat incelemelerindeki bazı bilgiler ile çözümlenebilir. Bir yazarın kaleme aldığı eserlerinde yarattığı kahramanlara kendi kişiliğinden bir şeyler katması ihtimal dahilindedir. Bazen de yazar, edebi eserlerinde yazılanın kurgusal dünyasını zorlayarak yaşadıklarını doğrudan doğruya yansıttığı görülebilir.¹²

⁹ ATAY, Oğuz, *Tutunamayanlar*, s.594, İletişim Yayınları, İstanbul 1997.

¹⁰ TEKİN, Mehmet, *Roman Sanatı I*, s.265, Ötüken Yayınları, İstanbul 2001.

¹¹ RAUF, Mehmet, *Eylül*, s.164, Gözlem Yayınları, İstanbul 1992.

¹² AYATA, Yunus, - TONGA, Necati, Psikolojik Roman, Romana Yansıyan Yazar ve Türk Edebiyatındaki Bazı Örnekleri Üzerine Bir İnceleme, *İlmi Araştırmalar Dergisi*, Sayı:25 (2008) , s.13.

BİRİNCİ BÖLÜM

A- TÜRK EDEBİYATINDA PSİKOLOJİK ROMAN ÖRNEKLERİ

1.1. Recaizade Mahmut Ekrem – Araba Sevdası

1.1.1. Yazarın Biyografisi

1 Mart 1847 yılında İstanbul'da Vaniköy'de doğdu. Babası Mehmet Şakir Recai Efendi'dir. Oğlunun iyi bir eğitim görmesini isteyen babası ona ilk Arapça ve Farsça bilgilerini verir. Ardından onu önce Beyazıd Rüştüyesi'ne, sonra da Mekteb-i İrfan'a gönderir. Ekrem daha sonra Harbiye İdadisi'ne gider (1858). Beden zayıflığı ve okuldan sıkılması nedeniyle öğrenimini yarıda bırakır. Babasının yardımıyla Hariciye Mektubi Kalemî'ne girer (1862). Hariciye Mektubi Kalemî'nde Fransızca'yı öğrenmeye başlamıştır. Batı kültürü ile ilk tanışmasında bu "Kalem" in payı büyüktür. Namık Kemal ile orada tanışmıştır. Namık Kemal 1867'de Paris'e kaçarken *Tasvir-i Efkar*'ı ona bırakır. 1867'de Şûrâ-yı Devlet âzâ muavinliğine, ertesi sene de Nâfia Dairesine tayin edilir. Bu yıllarda Fransızcasını iyiden iyiye ilerletir. Fransız edebiyatını yakından takip etmeye başlar. Ayrıca bazı çeviri denemelerine girişir. Batılı kaynaklardan yararlanarak bir de oyun yazar: Afife Anjelik. Bu onun yayımlanan ilk kitabıdır (1870). 1872'de Tanzimat Dairesi'ne geçer. 1873'de bu dairenin, 1874'de Nâfia Dairesi'nin baş muavini olur. İlk meşrutiyetin ilanı üzerine âyan ve mebusan heyetlerinde Şûrâ-yı Devlet'in komiserliği vazifesini yapar. Edebiyat alanında kabul gören çalışmaları ona Mekteb-i Mülkiye hocalığını kazandırır (4 Ekim 1878).

Ekrem 1890'da görevli olarak gittiği Trablusgarp'ta üç ay kalır. Oradan Malta'ya geçer. Amacı Avrupa'ya atlamaktır. Bunu sezinleyen Abdülhamit, Malta konsolosu Nafilyan Efendi aracılığı ile onu İstanbul'a getirtir. Bu arada Ekrem, saraya rahatsızlığını ileri sürerek hava değişimi ister. Abdülhamit ise Avrupa yolculuğunun ona yaramayacağını, Büyükkada havasının daha iyi geleceğini, orada bir ev kiralamasını, İstanbul'a hiç inmeyerek bir süre dinlenmesini, bütün masraflarının da hazineden ödenmesini emreder. Böylelikle Ekrem, ileride Nijad Ekrem'de yazacağı anıları yaşamak üzere adaya taşınır.

İki yıl orada kalır. Fen bilimleri üzerine yayın yapan Servet-i Funûn dergisini çıkaran Ahmet İhsan, Ekrem'in Mülkiye'den öğrencisidir. Bir başka öğrencisi de

Galatasaray'dan sevdiği, yazdıklarını beğendiği ve ondan yenilikler beklediği Mehmet Tevfik'tir. Üstelik bu genç, o dergiyi yönetebilecek niteliktedir. İşte Ekrem, bu durumu pek güzel değerlendirir. Bu vesileyle Tevfik Fikret'i Servet-i Fünûn'a sokar. Artık Fikret Servet-i Fünûn'un başındadır. O güne kadar fen bilimleri üzerinde yayın yapan bu dergi, Halit Ziya, Cenap Şehabettin ve ötekilerin katılması ile edebiyat alanına kayar. Araba Sevdası yahut Bihruz Beyin Aşıklığı bu dergide yayımlanmaya başlar. Böylece Ekrem, 1895'te Servet-i Fünûn'un edebi bir mecmua olarak çıkmasını temin eder ve bir çoğu öğrencisi ve tanıdığı olan gençleri etrafına toplar. 1898'de Şûrâ-yı Devlet Temyiz Mahkemesi, aynı sene içinde Tanzimat Dairesi âzâsı olur. Aynı yıl oğlu Nijad'ın ölümü onun için yıkım olur. Nijad'ın anılarını kaleme alır. Çok mutsuzdur. Servet-i Fünûn'un da dağılmasıyla Ekrem Büyükdere'deki evine çekilir.

Meşrutiyet sonrası kurulan Kamil Paşa hükümetinde Ekrem Evkaf Nazırlığına getirilir (7 Ağustos 1908). Ancak bunu ve ikinci hükümette kendisine teklif edilen Maarif Nazırlığını kabul etmek istemez. Bunun üzerine 1908 Aralığında Âyan azalığına seçilir. Ölene dek bu görevini sürdürür. 31 Ocak 1914 günü vefat etmiştir.¹³

1.1.2. Kitabın Kısa Özeti

Edebiyatımızdaki ilk realist roman olan Araba Sevdası, bir yandan körü körüne batıyı taklit etmenin yanlışlığını ortaya koyarken diğer yandan Türk Edebiyatındaki psikolojik romanlardan da birisidir. Romanda bir Osmanlı paşasının oğlunun Avrupa'ya özentisi ve karşılıksız aşk hikâyesi anlatılmaktadır.

Bihruz bey 24 yaşlarında paşa oğludur. Babası onun yetişmesi için özel öğretmenler tutmasına rağmen yetersiz bir eğitim ile kalmıştır. Yarım yamalak Fransızca bilen, Avrupa kıyafetleri satılan yerlerden kıyafetlerini alan, alafranga kahve ve gazinolara giden, lando denilen sarı renkli at arabasına çok düşkün olan Bihruz beye ve annesine babasının ölümüyle 28.000 liralık bir servet kalmıştır. Yazları Çamlıca'da, kışları Süleymaniye'de otururlar. Çok sevdiği arabasıyla sürekli dolaşır, gezer ve kendini insanlara gösterme gayretindedir. Yine bir gün Çamlıca tepesine gittiğinde kendi arabasından sonra güzel, şık bir araba daha gelir ve bu araba Bihruz bey'in dikkatini çeker. Arabadan iki hanım iner. Hanımlardan birisi yirmili

¹³ AKYILDIZ, Olcay, *Kuramdan Romana Recaiade Mahmut Ekrem*, s.1-4.

yaşlarda, diğeri yaşlıdır. Genç olan hanım sarışındır. Bihruz bey genç olan sarışın hanımdan çok etkilenir ve aşık olur. Genç bayanın ismi Periveş'tir. Diğeri yaşlı bayanı ise Periveş hanımın hizmetçisi zanneder. Bihruz bey hanımların sonraki hafta tekrar geleceklerini duyar. Hanımları takip ederken karşısına bir anda çalıştığı yer olan Kalem'den arkadaşı Keşfi bey çıkar. Periveş hanım Keşfi beyi görünce hızlıca oradan uzaklaşır. Bihruz bey, Periveş hanıma bir mektup yazar. Mektubuna alıntı bir şiir de ekler. Bir hafta sonra Periveş hanımın arabasına bir şekilde mektubu atmaya başarır. Mektupta alıntı yaptığı şiirdeki bilmediği bir kelime sarışın için değil esmere hitap ettiğini anlayınca kahrolur. Bihruz bey, Periveş hanımın aşkıyla yemekten içmekten kesilir. Eskiden arada bir uğradığı Kalem'e artık hiç uğramaz. Kalem'den arkadaşı Keşfi bey, Bihruz beyin Periveş hanıma olan aşkıdan haberdardır. Keşfi bey yalancılıkla meşhurdur. Keşfi bey, Bihruz bey'e Periveş hanımı ve ailesini tanıdığını, Periveş hanımın öldüğünü, bir ablası olduğu yalanını söyler. Bihruz bey Keşfi bey'in anlattıklarına inanır, çok üzülür ve hastalanır. Bundan sonra Periveş'in kabrini aramaya başlar. Bu arada alacaklılar Bihruz bey'i sıkıştırmaktadırlar. Bihruz bey'in arabacısı olan Andon bir gün hafif bir kaza yapar. Araba çizilir. Andon, Bihruz bey'in haberi olmadan arabayı tamir ettirmek için tamir fabrikasına götürür. Tamirci Kondaraki Bihruz bey'in borçlarına karşılık arabaya ve hayvanlara el koyar. Bihruz bey bir gün Şehzadebaşı'nda Periveş hanım ile karşılaşır. Fakat o Periveş hanımın öldüğüne inandığı için onu Periveş hanımın ablası zanneder ve ona Periveş hanımın kabrini sorar. Periveş hanım bu duruma kahkaha ile güler ve kendisinin Periveş olduğunu söyler. Daha sonra nasıl bir kadın olduğunu, o ilk gün geldikleri arabayı kiraladıklarını aslında zengin olmadığını anlatır. Bihruz bey bir an ne yapacağını şaşırır ama yanından gülerken uzaklaşmakta olan Periveş hanımı da takip etmeye başlar. Periveş hanımın azarlamasıyla kendine gelir.

1.1.3. Kahramanlar

Bihruz Bey: İnsanların dış görünüşlerine önem veren, miras parası yiyen, yarım yamalak eğitilmiş, tutarsız, savurgan, Avrupa kıyafetleri giymeyi, her gördüğü insanla bildiği yarım yamalak Fransızcası ile Fransızca konuşmayı marifet sanan ve olayları işine geldiği gibi yorumlayan 24-25 yaşlarında bir genç.

Periveş Hanım: 20'li yaşlarda, sarışın, alaycı bir karaktere sahip, zengin olmayan Bihruz Beyin gönlünü kaptırdığı orta boylu ve güzel bayan.

Keşfi Bey: Bihruz Beyin Kalem'den arkadaşıdır, yalan söyleyen şakacı bir karaktere sahiptir.

Mişel: Bihruz Beyin hizmetkârıdır, nazik, efendi görünür ve o da Bihruz Bey gibi yarım yamalak Fransızca konuşur.

Andon: Bihruz Beyin lando denilen sarı renkli at arabasını kullanan arabacısıdır. Bihruz Beyden çok korkmaktadır.

Mösyö Piyer: Bihruz Beyin öğretmenidir. Ona kitap getirip okur ve geçimini Bihruz Beyin yardımlarıyla sağlamaktadır.

Kondaraki: Bihruz Beyin arabasına borçlarına karşılık el koyan Kondaraki araba tamir fabrikasının müdürüdür.

Naim Efendi: Bihruz Beyin arada bir gittiği çalıştığı yer olan Kalem'de çalışır. Doğu ve Batı kültürüne hakim sakin bir kişiliktir.

1.1.4. Zaman Ve Mekân

Olaylar 1870 yılında Çamlıca Tepesinde geçmektedir.

1.2 Mehmet Rauf – Eylül

1.2.1. Yazarın Biyografisi

Mehmet Rauf, 12 Ağustos 1875 tarihinde İstanbul, Balat'ta Kesmekaya mahallesinde dünyaya gelir. Babası, Kütahya'dan askerlik görevi için gelip İstanbul'a yerleşmiş olan Liman Dairesi memurlarından Ahmet Şükrü Efendi'dir. İlköğrenimini Defterdar Mahalle Mektebi'nde gördükten sonra, 1884 yılında girdiği Soğukçeşme Askeri Rüşdiyesi'ni 1888 yılında bitirerek aynı yıl Bahriye Mektebi'ne kaydolur. Babasının isteğiyle girmiş olduğu Bahriye Mektebi'nden 1894 yılında teğmen rütbesiyle mezun olan Mehmet Rauf, Girit'in Suda limanında bulunan "Mehmet Selim" eğitim gemisinde de sekiz ay staj gördükten sonra İstanbul'a döner. 1895 yılında, Almanya'nın Kuzey ve Baltık denizlerini birbirine bağlayan "Kiel Kanalı"nın açılış töreni için gönderilen "Fuad Vapuru" ile Hamburg'a giden Mehmet Rauf, Almanya dönüşü, Girit'te sekiz ay daha kalır ve 1896 yılında İstanbul'a dönerek çeşitli donanma gemilerinde görev alır. Daha sonra, Tarabya'da bulunan

“Karakol Gemisi”nde irtibat subaylığına getirilen Mehmet Rauf, 1898 yılında da yüzbaşılığa yükselir.¹⁴

Boğazdaki bu görev yıllarında, Servet-i Fünûn mecmuasından tanıyıp dost olduğu Tevfik Fikret’in halasının kızı Ayşe Sermet Hanım ile 1901 yılında evlenen Mehmet Rauf, Rumelihisarı’ndaki yalıya içgüveyi girerek, uzun bir süre Tevfik Fikret ile aynı evi paylaşır. Bu, Mehmet Rauf’un ilk evliliğidir ve bu evlilikten olan Fatma Nihâl ve Süheylâ adında iki kızından Süheylâ beş yaşında iken sıtımadan ölür. Fatma Nihâl ise, yazar Selâmi İzzet Sedes’in eşi olacaktır. 1904 yılında Protokol Memurluğu’na getirilen Mehmet Rauf, bir yıl sonra Mekteb-i Bahriye, “Kitabet Muallimliği”ne getirilir. II.Meşrutiyet’in ilanı, Mehmet Rauf’un hayatında da önemli bir dönüm noktası olur. Servet-i Fünûn edebi topluluğundan bazı arkadaşlarının aksine, II.Meşrutiyet’ten onun payına pek bir şey düşmez. Sadece, genel terfi sırasında, rütbesi bir basamak yükseltilerek Kıdemli Yüzbaşı olur. Fakat o, hayatını yazı yazarak kazanmak zorunda kalacaktır.¹⁵

Boğaziçi’de görevliken yaşadığı yasak aşk, arkadaşları tarafından, belki de o sırada henüz bekar olduğu için, üzerinde fazla durulmayıp sadece anı olarak kalmışken, evliyken yaşadığı bir başka aşk macerası ve bunun sonucunda gelen intihar girişimi arkadaşlarını artık ondan yavaş yavaş uzaklaştırır. Mehmet Rauf, son derece tutumsuz bir hayat sürmüştür. Tutumsuz yaşamasının sonucu, sırf para uğruna pornografik bir roman kaleme alır. Asıl adı “Bir Zambak’ın Hikâyesi” olan bu roman, yayımından kısa bir süre sonra kamu ahlakına aykırı görülerek yasaklanır ve toplatılır. Başlangıçta, bu olayı yalanlayan Mehmet Rauf, Dîvan-ı Harb-i Örfî’de yargılanması sırasında suçunu kabul edince, mahkeme tarafından Mekteb-i Harbiye’deki “Kitabet Muallimliği”nden ihraç ve 7 Haziran 1910 tarihinden itibaren altı ay hapis cezasına çarptırılır. Mehmet Rauf, bu mahkûmiyetini, asker olduğu için önce “Daire-i Harbiye”de, daha sonra ise “Necm-i Şevket” korvetinde tamamlar. Bu aynı zamanda, Mehmet Rauf’un askerlikle olan ilişkisinin ve maaşının da kesilmesi anlamına gelmektedir.

Mehmet Rauf, 1910 yılında Ayşe Sermet Hanım’ın nikâhında iken, İzmirli zengin bir ailenin kızı olan Besime Hanım ile İzmir’de ikinci evliliğini yapar. Bu

¹⁴ TARIM, Rahim, *Mehmet Rauf*, s.3.

¹⁵ Aynı eser, s.4.

evliliğinden Hüseyin Cevvâl Rauf (Gülgün) adında bir oğlu olur. İkinci eşi Besime Hanım'dan ayrıldıktan sonra, 10 Ocak 1926 tarihinde, eserlerini okuyarak kendisine aşık olan Muazzez adlı genç bir öğretmen hanımla üçüncü evliliğini yapar. Bu son eşiyle aralarında 28 yaş fark vardır ve evliliklerinin on üçüncü günü felç geçiren Mehmet Rauf, artık sağ kolunu kullanamayacaktır. Mehmet Rauf'un felçli olmasına rağmen çalışmaya devam etmesinde Muazzez hanımın yardım ve gayretleri büyük katkı sağlamıştır. Hayatını yazılarının parası ile kazanmak artık Mehmet Rauf için güç olmaya başlar. Gazetelerden de, eskisi gibi saygı ve ilgi görememektedir.

İlkinden yaklaşık iki sene sonra daha ağır bir felç geçirerek yatağa düşen Mehmet Rauf, artık bilincini de kaybetmiştir ve konuşamaz. Bu sırada geçim zorluğu baş gösterince zamanın hükümetince kendisine maaş bağlanır. Bir buçuk yıl süren bu ağır hastalık sonucunda iyice halsiz düşen Mehmet Rauf, kaldırıldığı Cerrahpaşa Hastanesi'nde 23 Aralık 1931 tarihinde hayata gözlerini yumar. Cenazesi, 25 Aralık 1931 tarihinde Teşvikiye Camii'nde kılınan namazdan sonra sade bir törenle Maçka'daki aile kabristanında toprağa verilir.¹⁶

1.2.2. Kitabın Kısa Özeti

Süreyya, Suad ile 5 yıldır evlidir. Yaz aylarında babasının şehir merkezine uzak Bakırköy'deki bağ evinde, diğer zamanlarda ise babasının konağında yaşamaktadırlar. Yalnız yaşamamaktadırlar. Süreyya ve Suad ile birlikte Süreyya'nın annesi, babası, kız kardeşi Hacer ve eniştesi Fatim birlikte yaşamaktadırlar. Konağa zaman zaman Süreyya'nın halasının oğlu Necib gelmektedir.

Süreyya bir dairede memurdur. Rahatına ve zevkine düşkün birisi olan Süreyya, sürekli yaz aylarını Boğaziçi'nde bir yalıda geçirmeyi hayal etmekte ve bunu çok istemektedir. Memur maaşıyla da bu hayalini gerçekleştiremeyeceğinin farkındadır. Suad kocasını sevmekte ve onu bir anne şefkatiyle koruyup kollamaktadır. Suad, Süreyya'dan habersiz gizlice Boğaziçi'nde bir yalı kiralayabilmeleri için gerekli olan 50-60 lirayı babasına bir mektup yazarak ondan ister. Babası kızına 30 lira gönderir. Suad o esnada konakta bulunan Necib'e kocası Süreyya'ya sürpriz yapacağını söyleyerek bir müddet daha kalmasını söyler. Süreyya'nın kız kardeşi Hacer evli olmasına rağmen Necib'e sırnaşır, onunla gönül eğlendirmek ister. Suad babasının gönderdiği 30 lirayı yalı kiralaması için kocası

---

¹⁶ Adı geçen eser, s.4-14.

Süreyya'ya verir. Süreyya mutluluktan adeta çılgına döner ve yalı bakmak için Necib ile birlikte Boğaziçi'ne giderler. "Mücevher kutusu, fildişi yuva" diye tabir ettiği yalıyı kiralarlar. Abisinin yalı kiralayamayacağını sık sık dile getiren Hacer yalının kiralandığını duyunca kıskançlık krizine girer ve o gece kocası Fatin ile kavga eder.

Necib zaman zaman yalıya misafir olarak gelir kalır. Süreyya ve Suad Necib'in gelmesine çok sevinirler. Süreyya denize adeta aşıktır. Sandalıyla denizde gezintilere çıkar. Suad uzun bir aradan sonra piyano çalmaya başlar. Süreyya'nın müziğe karşı bir ilgisi yoktur fakat Necib sanki bir müzik dehasıdır. Suad piyano çalarken yanında durmakta ve ünlü bestecilerin hayatlarına dair bilgiler vermektedir. Suad'ın eskimiş nota kitaplarını gördükçe onların yenilerini alıp Suad'a hediye etmeyi içinden geçirmektedir.

Gün geçtikçe Süreyya'nın karısı Suad'a olan ilgisi azalırken Necib'in Suad'a karşı olan duyguları artmaya başlar. Suad'ı aşkla sevdiğini hisseder. İlk başlarda kendisine ve Süreyya ile olan dostluğuna yakıştıramaz ve kolayca bu duygudan sıyrılabileceğini düşünür. Zamanla kurtulacağı yerde daha da batmaya başlar. Suad da Necib'e karşı duygularının olduğunu fark eder. Kavuşmalarının imkansız olduğunu düşündükçe her ikisi de içlerine kapanırlar, dış dünyayla ilgilerini keserler. Necib bu aşktan kurtulmanın yolunu yalıdan uzaklaşmakta bulur. Yalıdan giderken Suad'ın piyanonun üzerinde duran eldivenin bir tanesini hatıra olarak götürür.

Bir müddet sonra Necib tifoya yakalanır. Suad ve Süreyya bu duruma çok üzülürler. Necib hastalığın şiddetli günlerinde baygın yatarken Hacer Necib'in yastığının altında Suad'ın eldivenini bulur ve annesine söyler. Suad ve Süreyya Necib'i ziyarete giderler. Onlar oradayken Hacer eldiveni çıkarır. Suad kaybettiğini düşündüğü eldivenini görünce çok şaşırır. Necib bu durum karşısında sapsarı kesilir. Her ikisi de birbirlerine karşı duygularının olduğunu anlamış olurlar.

Hastalık sonrası Suad ve Süreyya Necib'i yalıda kalması için zorlarlar ve Necib yalıda kalmaya başlar. Yaz sessiz ve sakin geçmiştir. Süreyya Necib ve Suad arasındaki durumu sezmiştir. Daha önce kışında yalıda kalmak isteyen Süreyya bir anda konağa geri döner. Hacer kıskançlığından dolayı Necib ve Suad'ın söz ve davranışlarını farklı yorumlamaktadır. Necib artık konağa sık sık gelmemektedir. Necib'in aşkı tekrar alevlenmeye başlamıştır. Konakta kimsenin olmadığı bir anda

Suad'a aşkını itiraf eder. Suad'da ona karşı olan aşkını itiraf eder ve kalbinin diğer yarısı olarak kabul ettiği elinde kalan diğer eldivenini Necib'e verir.

Bir gece konağın bir bölümünden alevler yükselmeye başlar. Etrafta çığlıklar, feryatlar, gürültüler yükselir. Süreyya karısı Suad'ı arar fakat bir türlü ona ulaşamaz. Necib ile karşılaşır ve ona Suad'ı bulamadığını söyler. Birisi Suad'ın içeride olabileceğini söyleyince birlikte konağın kapısının önüne gelirler. İçeri girerler ve Suad'ın odasının kapısına geldiklerinde içeriden Suad'ın iniltilerini duyarlar. Alev ve duman her tarafı kaplamıştır. Necib haykırarak Suad'ın odasına onu çıkarmak için girer. Fakat tam bu esnada şiddetli bir çattırıyla tavan çöker. Alevler daha da büyür. Suad ve Necib alevlerin arasında yanarak ölürler.

1.2.3. Kahramanlar

Süreyya: Suad'ın kocasıdır. Keyfine, zevkine düşkün bir memurdur. Deniz kıyısında yalıda mutlu olacağını düşünmektedir.

Suad: Süreyya'nın karısıdır. Zayıf, hassas ve kocasına düşkün bir kadındır. Zamanla aşk ve sadakat arasında kalmıştır.

Necib: Süreyya'nın halasının oğludur. 30 yaşlarında, yakışıklı, zarif bir adamdır. Birçok kadın tanımış, zamanla kadınlara karşı güveni sarsılmış ve evlilikten kaçır hale gelmiştir.

Hacer: Süreyya'nın kız kardeşidir. Kıskançtır, Necib ile gönül eğlendiren ve kocasına ilgisiz olan Hacer, neşeli ve eğlenceyi sevmesine rağmen aslında diğerleri gibi o da yalnızdır.

Fatin: Hacer'in kocasıdır. Yemek ve paraya düşkün, karısını seven, sessiz kendi halindedir.

1.2.4. Zaman Ve Mekân

1896-1901 yılları arasında bir nisan günü başlayıp bir sonbahar gecesi konağın yanmasıyla son bulan romanda olaylar mekân olarak bağ evi, deniz kenarındaki yalı ve konakta geçmektedir. Necib'in Tarabya'da kaldığı otelde yine romanda kullanılan mekânlardandır.

1.3. Peyami Safa – Dokuzuncu Hariciye Koğuşu

1.3.1. Yazarın Biyografisi

Peyami Safa, 2 Nisan 1899 Pazar günü İstanbul’da doğmuş ve “adı Tevfik Fikret tarafından konulmuştur.”¹⁷ Babası İsmail Safa’dır ve Şair-i mazerdâd, yani anadan doğma şair diye tanınmıştır. İsmail Safa Trabzonlu Şair Mehmet Behçet Efendi’nin oğludur. Peyami Safa’nın babası da, dedesi de şairdir. Amcası Ahmet Vefa da şairdir. Bir diğer amcası Ali Kâmi Akyüz (1873-1945) de tanınmış bir yazardır. Kardeşi İlhami Safa da yazar ve gazeteci idi.

Peyami Safa iki yaşında babasını kaybetti. Sonraki yıllarda ona annesi Server Bedia Hanım baktı. Küçük yaşlarda kendi kendine Fransızca öğrendi. Vefa İdadisine yazılmıştı. Ama burada okumaya ve tahsilini tamamlamaya imkân bulamadı. İdadideki adı Osman Peyami idi. Osman Peyami, Vefa İdadisinde, sıska, çelimsiz vücuduyla dikkati çekiyordu. Bu sıska ve çelimsiz vücuda büyük gelen bir başı vardı. Dokuz yaşında geçirdiği bir hastalık sol kolunu sakat bırakmıştı. Daha sonra bu hastalıktan o, Türk edebiyatının şaheserlerinden olan Dokuzuncu Hariciye Koğuşu romanını yazmak imkânını çıkaracaktır.

Birinci Dünya Savaşının ilk yıllarında Posta Telgraf Nezareti’nde çalışmak zorunda kalmıştır. Ama onbeş yaşında mükemmel Türkçesi, o mükemmel Türkçe ile öğrenilmiş Fransızcası ile tercümeler yapmaya başlamıştır. Para kazanmak için gazete muhabirliği, öğretmenlik gibi ne iş bulursa yapmıştır. Bu arada yaptığı en mühim iş okumak ve kendini yetiştirmek olmuştur. Bilhassa irade terbiyesine çok ehemmiyet vermiş, okuduğu psikoloji kitaplarından faydalanmaya çalışmış ve bedeni zaafını kafa ve irade gücü ile telafi etmeye uğraşmıştır.

İlk yayın teşebbüsü tam bir başarı ile taçlandı. Henüz delikanlı idi. Birkaç formalık bir hikâyeye yazdı. Hikâyeye hiç mühim değildi, fakat ismi, asıl iş ismindeydi: “Sakın bu kitabı okumayın”. Az sayıda bastırıldığı eseri birkaç günde bitti. 1918 yılında kardeşi ile beraber “Yirminci Asır” adlı bir dergi çıkarmaya başladı. Peyami Safa’nın dergide imzasız olarak “Asrın Hikâyeleri” başlığı altında yayımladığı hikayeler büyük bir ilgi topladı. 22 yaşında iken ilk romanı “Sözde Kızlar”ı yazdı. 1935’te büyük bir kavga kopararak ayrıldığı Nâzım Hikmet ve arkadaşları ile

¹⁷ KARTAL, İdris, *Peyami Safa’nın Düşünce Dünyası ve Tarih Anlayışı*, s.8.

kıyasıyla bir fikir mücadelesini devam ettirmiş ve milliyetçi, maneviyatçı görüşlerini yaymak için büyük bir gayretin içinde olmuştur.¹⁸

Yaptığı bir çeviriyi kendisine göstermek için gazetede kendisini ziyaret eden Nebahat Hanım ile tanışır ve evlenmeyi düşünür. 12 Mart 1937 yılında evlenirler. 1939 yılında oğlu İsmail Merve dünyaya gelir. Doğumdan kısa bir süre sonra Nebahat Hanım'ın hastalanır. Peyami Safa “karısını tedavi ettirmek için bütün imkânlarını seferber etmişse de, hiçbir fizyolojik sebebe bağlanamayan bu hastalık ikisinin de hayatını cehenneme çevirmiştir.”¹⁹

1938 ve sonrası dönem Peyami Safa'nın olgunlaşma dönemi olmuştur. Türk İnkılabı hakkında yazılmış, en ciddi ve en ilmi eser olan “Türk İnkılabına Bakışlar” 1938’de yayımlanmıştır. 1950 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi Bursa Milletvekili adayı olmuş fakat CHP'nin seçimleri kaybetmesi sonucu Peyami Safa Meclis’e girememiş ve politikaya veda etmiştir. Ama o Ulus Gazetesi’nde fıkralarını yazmaya devam etmiştir.

27 Mayıs sonrası Babıâli bütünüyle ve bilhassa solcularıyla Peyami Safa’ya karşı ayaklanmıştı. Her gazete de onun karikatürleri çıkıyor, aleyhinde haberler konuyordu. Gazetesinden atılmıştı. Maişet derdi yine başında idi. Ve elinde sadece kalemi vardı. “Babiâli” adında bir roman yazmak istiyordu fakat ömrü buna yetmedi.²⁰ Bu arada sağlığı iyice bozulan Safa, 15 Haziran 1961 gecesi Çifte Havuzlar’da bulunan bir dostunun evinde yemekten sonra öksürük nöbetine tutulur ve tüm müdahalelere rağmen kurtulamaz orada hayatını kaybeder. 17 Haziran Cumartesi günü Şişli Camii’nde kılınan namazını müteakip cenaze namazından sonra Edirne Kapı Mezarlığı’na oğlu Merve’nin yanına gömüldü.²¹

1.3.2. Kitabın Kısa Özeti

İstanbul’un kenar semtlerinin birinde annesiyle birlikte yaşayan on beş yaşındaki çocuk, sol dizindeki tedavi edilemeyen iltihaptan dolayı yedi yıldır hastane hastane dolaşmaktadır. Onca tedaviye rağmen sol dizindeki iltihap geçmemiş ve hala ciddiyetini korumaya devam etmektedir. Birkaç kez ameliyat olmuş, defalarca ilaç

¹⁸GÖZE, Ergun, *Peyami Safa*, s.7-13. sayfalarından özetlenmiştir.

¹⁹Aynı eser, s.19.

²⁰ Aynı eser, s.14-15. sayfalardan özetlenmiştir.

²¹ ÖZBAŞ, Ece, *Peyami Safa, Hayatı-Sanatı-Eserleri*, s.20.

tedavisi uygulanmış ama hala sol dizindeki “kemik veremi” teşhisi konulan iltihap geçmemiş ve doktorlar da bacağının kesilmesi konusunu ciddi ciddi düşünmeye başlamışlardır.

O gün yine doktora gider. Doktorlar dizindeki sargıyı açtiklarında iltihabın devam ettiğini görüp pansuman yapıp tekrar sararlar. Çocuk doktorların bacağının kesilmesi gerektiğini düşündüklerini öğrenir. Fakat beslenmesine dikkat eder, sakin, heyecansız bir yaşamı olursa kurtulma ihtimalini de söylerler. Annesiyle birlikte kenar mahallelerin birinde virane bir evde oturan çocuğun morali gün geçtikçe daha da bozulur. Hastaneden çıkınca doğrudan eve gitme yerine biraz kırlarda gezer sonra eve gelir. Evine geldiğinde annesi evde yoktur. Evin haline bakınca annesinin şiddetli baş ağrısı geçirdiğini anlar. Çok geçmeden annesi gelir. Çocuk annesine gerçeği söylemez. Aksine doktorların iyi, olumlu şeyler söylediklerini söylese de annesi gerçeği anlar. Çocuk annesine Erenköy’de oturan uzaktan akrabaları olan Paşa’nın evine gitmek istediğini söyler. Annesi de Paşa’nın çocuğu merak ettiğini söyleyerek izin verir.

Ertesi gün Paşa’yı ziyarete gittiğinde Paşa ona sağlık durumunu sorar. Çocuk Paşa’nın sağlık durumuyla ilgili sorularını geçirir. Daha önce de Paşa’nın evine gelmiş ve Paşa’nın romanlarını okumuştur. Paşa ile çocuk sohbet ederken odaya Paşa’nın 19 yaşındaki kızı Nüzhet girer. Nüzhet çocuktan dört yaş büyük olmasına rağmen çocuk Nüzhet’e karşı güzel duygular beslemektedir. Paşa, Nüzhet’ten okumak için kitap ister. Nüzhet dışarı çıkınca Paşa çocuğa birde doktor Ragıp’a görünmesini tavsiye eder. Çocuk küçük yaşlardan beri zaman zaman Paşa’ya kitap okumaktadır. O akşam çocuk Paşa’ya kitap okurken Paşa uyuyunca Nüzhet ile birlikte bahçeye çıkarlar ve havuz başında sohbet ederler. Hasta çocuk on beş yaşında Nüzhet on dokuz yaşındadır. Çocuk Nüzhet’i sevmektedir. Sohbet esnasında Nüzhet kendisini Ragıp isminde bir doktorun istediğini söyleyince çocuk adeta yıkılır. Fakat Nüzhet “Ragıp bey beni istedi diye, bende hemen evlenmiyorum ya” deyince çocuk hem umutlanır hemde teselli bulur. Çocuk koltuk değneği ve baston kullanmadığı için daha fazla acı ve ıstırap çekmektedir. Geceleyin Nüzhet çocuğun odasına gelir ve bir süre konuşurlar. Çocuk Nüzhet’e olan ilgisini açıklar. Nüzhet hiçbir şey demeden odasına gider.

Çocuk sonraki gün doktor Mithat Bey ile görüşmek için hastaneye gider. Doktor Mithat Bey'in dersi olduğundan gün boyu bekler. Nihayet akşam saatlerine yakın doktor Mithat Bey gelir ve görüşürler. Doktor Mithat Bey koltuk değneği kullanmasını eğer koltuk değneği kullanmak istemezse mutlaka baston kullanmasını tavsiye eder.

Çocuk köşke döner. Köşkte Paşa'nın odasının önünden geçerken içerde Paşa, karısı, Nüzhet ve hizmetçileri Nurefşan arasında hararetli bir konuşmaya şahit olur. Çocuğu gördüklerinde yengesi dolaba saklanır ve konuşmayı keserler. Çocuk kendisinden bir şeyler saklanıldığını, saklı konuşulduğunu düşünerek üzülür, bahçeye çıkar. Sonra hayalkırıklığı ile Nüzhet'in odasına konuşmaya gider. Nüzhet çocuğu olumsuz bir durum olmadığına, o geldiğinde annesinin saklanmasının sebebini annesinin üzerini giyindiği için saklandığını söyleyerek ikna eder. Sonrasında Nurefşan o gün doktor Ragıp Bey'in annesinin Nüzhet'i istemeye geldiğini, bir iki güne kadar söz kesileceğini, bir aya kadar da düğün yapılacağını, sonbaharda doktorun Nüzhet'i Berlin'e götüreceğini, çocuğun konuşmanın üzerine geldiği anda bunların konuşulduğunu söyler. Hasta çocuk Nüzhet'in kendisine yalan söylediğini anlamıştır. Yalana isyan etmektedir. Duydukları çocuğu hepten yıkmıştır. Nüzhet'in odasına tekrar gider ve Nurefşan'dan her şeyi öğrendiğini, kendisine yalan söylenilmesinden hoşlanmadığını söyler. Nüzhet'in yarı çıplak görüntüsü hasta çocuğa her şeyi unutturur. Çocuk ve Nüzhet öpüşürler. Sonrasında çocuk hiçbir şey olmamış gibi mutlu bir şekilde odasına döner.

Ertesi gün çocuk neşelidir. O gün Doktor Ragıp, Paşa'nın evine yemeğe gelmiştir. Çocuğun hastalığından konu açılınca çocuk Doktor Ragıp karşısında eziklik hisseder. Yemek bitip doktor Ragıp gidince Paşa çocuğa doktor hakkındaki fikrini sorar. Çocuk, doktorun yaşlı olduğunu, Nüzhet'i mutlu edemeyeceğini ve Nüzhet'e yakıştıramayacağını söyler. Paşa ve hanımı çocuğun bu fikrinden hoşnut olmazlar ve Paşa "Nüzhet senin kardeşin gibidir" diye sert bir üslupla çocuğun Nüzhet'e karşı olan ilgisini de keser.

Nüzhet'ten ayrılmak çocuğun ıstırabını artırmıştır. Nüzhet'in annesi, Nüzhet'i çocuktan soğutmak için çocuğun hastalığının bulaşıcı olduğunu yemek odasında söylerken çocuk bu konuşmayı duyar. Köşkten ayrılmayı düşünür fakat annesinin Paşa'nın evine geleceğini duyunca kalmak zorunda kalır. Ertesi akşam Doktor Ragıp

ve annesi Paşa'nın evine yemeğe davet edilmişlerdir. Yemekten sonra Paşa ve Doktor Ragıp Fransızca'yı öven ve Türkçe'nin yetersiz olduğuna dair koyu bir sohbeta dalarlar. Çocuk bu sohbetten hoşlanmaz ve Türkçe'nin de gayet yeterli bir dil olduğunu söyler. Tartışma çıkar, tartışma ilerleyince çocuk susar. Nüzhet ile bir sohbetinde nereye gitmek istediğini sorduğunda Nüzhet "Berlin'e" deyince çocuk en ağır darbeyi almıştır. Çocuk Nüzhet ile aralarında her şeyin bittiğini anlamıştır.

Morali bozulan çocuğun ağrıları gün geçtikçe artmaya devam eder. Doktor Mithat Bey, bacağı'nın kesilmesi gerektiğini söyleyince hastanede bayılır. Daha sonra Askeri Hastanede çalışan dostlarından birisi onu Askeri Hastaneye götürür. Alman ve Türk doktorlar yirmi gün boyunca yeni bir tedavi yöntemi uygularlar. Çocuğun bacağı son bir ümit olarak başka bir operatöre gösterilir. Operatör birkaç ameliyatla bacağı'nı kurtarabileceğini söyler. Ameliyat için çocuk Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'na yatırılır. Doktorların olağanüstü gayretleriyle çocuğun bacağı kesilmekten kurtulur. Ameliyat sonrasında bacağı biraz kısalmıştır. Hastalığı da tamamen iyileşir. Hastaneden taburcu olacağı gün yaklaştığında Nüzhet'ten bir kart gelir. Kartta Paşa'nın hastalandığı ve Nüzhet'in nikahlanacağı yazmaktadır.

1.3.3. Kahramanlar

Hasta Çocuk: Romanın anlatıcısı. Sol bacağındaki iltihaplanmadan dolayı bacağı'nın kesilme tehlikesi olan, kendisinden dört yaş büyük Paşa'nın kızı Nüzhet'e aşık olan, imkansız olan hayallere kapılmasından dolayı ruhsal acı çeken birisi.

Nüzhet: Hareketli, neşeli bir genç kız. Hasta çocuk ile gönül eğlendirmekten geri durmayan hoppa, şımarık bir Paşa kızı.

Paşa: Fransız hayranı, yardımsever, disiplinli, bol kitap okumaktan öte okunulan kitapları dinleyip onlar üzerinden eleştiri getiren inatçı bir kişilik.

Yenge: Kızının iyiliğini düşünen içten pazarlıklı bir anne.

Nurefşan: Hasta çocuğu mutlu etmeye çalışan Köşkün hizmetçisi.

Doktor Ragıp: Paşa gibi Fransız hayranı, kendine güvenen, kültürlü bir doktor. Nüzhetin kocası.

Doktor Mithat: Hasta çocuğun doktoru.

Operatör: İnsanlığa iyilik yapmak isteyen bilinçli bir tıp insanı.

1.3.4. Zaman Ve Mekân

Romadaki olaylar birinci dünya savaşının başladığı yıllarda İstanbul'da geçmektedir. Romanda mekân olarak hasta çocuk ve annesinin yaşadığı gecekondulu evi, Erenköy'de ki Paşa'nın evi ve hastane odaları kullanılmıştır.

1.4. Sabahattin Ali – Kürk Mantolu Madonna

1.4.1. Yazarın Biyografisi

25 Şubat 1907 tarihinde bugün Bulgaristan sınırları içerisinde kalan Gümülcine sancağının İğridere ilçesinde doğmuştur. Baba tarafından Oflu oldukları anlaşılan Sabahattin Ali'nin annesi de bir subay kızı olan Hüsniye hanımdır. Babası, Prens Sabahattin'e olan hayranlığından dolayı ismini Sabahattin koymuştur. Sabahattin Ali, okul çağına gelince, Üsküdar'daki Füyuzat-ı Osmaniye İlkokuluna yazdırılır; ailesiyle birlikte Çanakkale'ye gidince de Çanakkale İptidai Mektebine devam eder. Çanakkale'de dört yıl kalırlar. 1918'de emekli olan babası ailesini İzmir'e götürür. Orada tiyatro, gazino işleten babasının işleri, Yunanlıların İzmir'e çıkmalarıyla bozulur, bunun üzerine de aile, annenin ailesinin yaşadığı Edremit'e göçer. Babasının emekli maaşları ödenmediği için aile yoksulluk çeker. Bu yıllarda annesinin sinir bunalımları artar. Ana baba bu zor yıllarda sürekli çatışırlar. Geçimlerini sağlamak üzere baba çerçiliğe başlar. Sabahattin Ali de babasının işlerine yardımcı olur. İlkokuldan sonra Edremit İdadisine başlar. 1921'de idadi öğrenimi de biter. Sabahattin Ali subay olmak ister, ama o yıl askeri okullara öğrenci alınmadığından Balıkesir Öğretmen Okuluna yazılır. İkinci sınıftayken "Horoz Mehmet" isminde ilk öyküsünü yazar. Son sınıfı İstanbul Öğretmen Okulunda okur. Annesinin hastalığı artar ve bir süre İstanbul'daki Fransız Hastanesinde tedavi altına alınır. Babası, 1926'da Ayvalık'ta vefat eder. Sabahattin Ali'nin çeşitli dergilerde şiir ve öyküleri yayımlanır. Öğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra Yozgat Cumhuriyet İlkokulu öğretmenliğine atanır. Orada bir yıl kadar kalır, tatilini geçirmek üzere İstanbul'a geldiğinde yabancı dil öğretmeni yetiştirmek amacıyla yurtdışına burslu öğrenci gönderildiğini duyar. Sınavlara girer ve kazanır. Dört yıllığına gittiği Almanya'da bir süre sonra bir olay yüzünden 1930'da yurda dönmek zorunda kalır. Yurda döndükten sonra Osmancık'ta bir ilkokul öğretmenliğine atanır. Gazi Eğitim Enstitüsünün yabancı dil sınavlarına katılır, yeterlilik belgesi alır ve 1930/31 ders yılı başında Aydın Ortaokulu Almanca öğretmenliğine gönderilir. 30 Eylül 1931

tarihinde Konya Ortaokuluna atanır. Orada yayımlanan Yeni Anadolu gazetesinde yazıları yayımlanır. Bu arada, Kuyucaklı Yusuf romanı da bu gazetede on beş sayı kadar yayımlanır. Ücretini alamayacağını anlayıp romanın devamını vermeyince, Atatürk'ü taşıyan bir şiir okuduğu ihbarıyla tutuklanır ve bir yıla hüküm giyer. Bu hapislik süresinin bir bölümünü Konya, bir bölümünü de Sinop cezaevlerinde geçirir.

“Cumhuriyetin Onuncu Yılı” nedeniyle çıkarılan aftan yararlanıp iki ay önce Sinop Cezaevinden çıkan Sabahattin Ali, 1933 Ekimi sonlarında İstanbul'a gelir. Memurlukla ilişkisi kesildiği için bir görev alabilmek üzere Ankara'ya gider. Yedi aylık bir bekleyiş sonunda, yanıt olumsuzdur. Bunun üzerine eski kanılarını değiştirdiğini kanıtlamak amacıyla Atatürk için Varlık dergisinde yayımlanan “Benim Aşkım” şiirini yazar, yeniden göreve kabul olunur. İlk, Milli Eğitim Bakanlığının Yayın Müdürlüğü Büro Şefliğine, 30 Eylül 1934 tarihinde de Talim ve terbiye Dairesi ikinci mümeyyizliğine atanır. Bu arada Ankara İkinci Ortaokulunda Almanca öğretmenliğini de sürdürür.

Sabahattin Ali, 1935'te evlenir. 1936'da da askere alınır. Askerlik görevini Eskişehir'de tamamlar. 10 Aralık 1938'de Ankara Musiki Öğretmen Okulu Türkçe öğretmenliğine atanır. Daha sonra bu okulun yerini alan Devlet Konservatuarı Dramaturgluğu görevine getirilir. Eski arkadaşlarından Nihal Atsız, 1944 Nisanında, Başbakan Şükrü Saraçoğlu'na bir açık mektup yayımlar. Sabahattin Ali ile ilgili olan bu mektup üzerine açılan kişisel davada, Atsız dört ay hapse mahkûm edilir. Fakat Sabahattin Ali aleyhindeki gösteri ve saldırılar iyiden iyiye artınca, bir ara bakanlık emrine alınır, 1945'te de görevinden ayrılır. Sabahattin Ali, yaşamını yine yazarak kazanmak zorunda kalır. Aziz Nesin ile birlikte “Marko Paşa” isimli bir dergi çıkarır. Dergi sıkıyönetim tarafından kapatılınca “Malum Paşa”, “Merhum Paşa” isimleriyle derginin yayını sürdürülmeye çalışılsa da onlarda sıkıyönetim tarafından kapatılır. Daha sonra Ali Baba adlı mizah dergisini çıkarır. Marko Paşa, Merhum Paşa adlı dergilerde yayımlanan yazılardan dolayı, hakkında “neşren hakaret” davaları açılır, mahkûm olur. 1948'de üç ay cezaevinde kalır. Baskılardan yılar Fransa'ya gitmek için pasaport almak ister, vermezler. Sonunda kaçmayı kararlaştırır. Cezaevinde birlikte yattığı birinin aracılığı ile Yugoslav göçmenlerinden Ali Ertekin ile tanışır. O sırada, bir arkadaşının kamyonunu çalıştırmaktadır. Ali Ertekin, şoför yardımcısı olarak alınır ve 31 Mart 1948'de Kırklareli'ne hareket edilir. Kızılcadere köyünde kamyonun inilir ve kamyon geri gönderilir. Üsküp bucağının Sazara köyü

yakınlarındaki ormanda Ali Ertekin tarafından 2 Nisan 1948 tarihinde öldürülür. Ölüsü, 16 Haziran 1948'de bir çoban tarafından görülerek jandarmaya bildirilir.²²

1.4.2. Kitabın Kısa Özeti

Kürk Mantolu Madonna iki bölümden meydana gelen bir romandır. Romanın ilk bölümünde anlatıcı kahraman Rasim'in işsiz kalması, iş bulması, Raif Efendi ile aynı odada geçirdiği günler anlatılır.

Bir bankada memur olarak çalışan Rasim işini kaybeder ve işsiz kalır. Bir gün okul arkadaşı Hamdi Bey ile karşılaşır. Hamdi Bey bir şirkette müdür yardımcısıdır. Hamdi Bey işsiz kalan okul arkadaşı Rasim'e çalıştığı şirkette bir iş ayarlayabileceğini söyler. Şirketin müdürü ile konuşur ve Rasim'e şirketin bankalarla olan işlerine bakması görevini verilir. Rasim'e şirketin tercümanı Raif Efendi'nin odasında bir masa ayarlanır. Rasim ve Raif Efendi haftalarca aynı odada çalışırlar fakat aralarında zorunluluk halleri dışında ne bir diyalog ne bir muhabbet oluşmaz. Bir gün Raif Efendi'nin yaptığı çeviriyi memurlar unuturlar. Bunun üzerine Hamdi Bey, Raif Efendi'yi fena azarlar. Hamdi Bey gidince Raif Efendi Hamdi Bey'in resmini çizer. Rasim Raif Efendi'nin çizdiği resmi görünce o güne kadar olan düşüncelerinden sıyrılır ve Raif Efendi'ye bambaşka bir bakış açısıyla bakmaya başlar. Raif Efendi hastalanıp bir hafta kadar işe gitmeyince tercüme edilecek evrakları Rasim Raif Efendi'nin evine götürür. Rasim'in tercüme edilecek evrakları getirmesi Raif Efendi'yi mutlu etmiştir. Rasim, Raif Efendi'nin ailesini de görmüştür. Raif Efendi kalabalık bir aile içinde sessiz, sakın ve kendi halinde bir adamdır. Raif Efendi bir Şubat günü ağır hastalanır. İşe gidemeyen Raif Efendi, Rasim'den işyerindeki masasında olan eşyalarını toplayıp getirmesini ister. Rasim, Raif Efendi'nin eşyalarını götürür. Raif Efendi, Rasim'den eşyaların arasında bulunan siyah kaplı bir defteri sobaya atıp yakmasını ister. Defter Rasim'in dikkatini çeker ve defterin içeriğini çok merak eder. Rasim, Raif Efendi'den defteri okuması için bir gece müsaade ister. Sonra defteri sobaya atıp yakacağına dair söz verir. Raif Efendi izin verir. Rasim defteri o gece boyunca okur bitirir. Romanın ikinci bölümünde Raif Efendi'nin hayatı kendi defterinden anlatılır.

Raif Efendi çocukluğunda çekingen ve içine kapanık bir çocuktur. Ailesi Havranlıdır. Raif Efendi Havranda doğmuş orada büyümüştür. Çocukluğunda

---

²² UYGUNER, Muzaffer, *Sabahattin Ali*, s.9-13.

akranları ile çok oynamayan Raif Efendi yalnız kalınca kitap okuyup resim yapmıştır. İstanbul'a Güzel Sanatlar Akademisi'nde okumak için gelir. Eğitimini tamamlamadan İstanbul'dan ayrılır. Babası mis sabunculuğu tekniğini öğrenmesi için Raif Efendi'yi Almanya'ya göndermek ister. Okuduğu romanlarda da hep çıkış noktası olarak Avrupa'yı görmesi Raif Efendi'nin babasının teklifini kolay kabul etmesini sağlar. Almanya'ya gider. Almanya'da ileri teknikle sabun üreten fabrikaya gitme yerine sürekli müzeleri gezer ve resim galerilerinde günlerini geçirir.

Almanya'ya gitmesinden bir yıl sonra bir resim sergisinde Kürk Mantolu Madonna tablosundan etkilenir. Günlerce o resim sergisine gelip o tabloyu seyreder. Tablodaki bayan Maria Puder Atlantik isimli bir gece kulübünde keman çalıp şarkı söylemektedir. Raif Efendi'nin o gece kulübüne geldiği bir akşam Maria Puder, Raif Efendi'nin masasına gidip şarkı söyler ve tanışır. Sonraki günler arkadaşlıkları ilerler. Bir yılbaşı gecesi ikisi de alkollü iken birlikte olurlar. Birliktelik sonrası Maria Puder Raif Efendi ile görüşmek istemediğini söyler. Bir süre sonra Raif Efendi Maria'nın yokluğuna dayanamaz ve evine gider. Maria'nın evde olmadığını, hastalandığını ve hastanede olduğunu öğrenir. Hastanede günlerce Maria'ya bakar. Maria erkekler konusunda çok güvensiz olmasına karşın Raif Efendi'nin onu sevdiğine inanmıştır.

Maria ve Raif Efendi'nin ilişkileri tam düzelmeye başladığı zaman Raif Efendi'ye Türkiye'den bir telgraf gelir. Telgrafta babasının öldüğü ve acilen işlerin başına geçmesi yazmaktadır. Maria Raif Efendi'nin kendisini sevdiğinden emin olduğu için onu nereye çağırırsa geleceğini söyler ve Raif Efendiden Türkiye'ye dönmesini ister. Kendisi de Prag'ta annesinin yanına gitmek için hazırlık yapmaya başlar. Raif Efendi Türkiye'ye dönüp işleri yoluna koyar koymaz Maria'yı yanına çağıracağını söyler ve Türkiye'ye döner. Raif Efendi ve Maria bir süre mektuplaşırlar. Daha sonra Raif Efendinin mektuplarına Maria karşılık vermemeye başlar. Raif Efendinin mektupları da Maria adreste olmadığı için geri gelmektedir. Raif Efendi kandırıldığını düşünmeye başlar. Başka bir kadınla evlenir, çocukları olur. Yıllar sonra Almanya'dayken pansiyonunda kaldığı Maria'nın akrabasını yanında 8-9 yaşlarında bir kız çocuğuyla birlikte Ankara'da tren istasyonunda görür. Ona Maria ile ilgili sorular sorar. Akrabası Maria'nın hastalandığını ve öldüğünü fakat hasta iken bir kız olduğunu, kızın babasının bir Türk olduğunu ve yanındaki kızın da Maria'nın kızı olduğunu söyler. Raif Efendi çok şaşırır, daha ne diyeceğini

bilemeden tren hareket eder ve kızının arkasından öylece bakabilir. Raif Efendi o şaşkınlıkla geçmişe ait yaşadıklarını not defterine yazmaya başlamıştır.

Rasim bütün bunları Raif Efendinin kara kaplı defterinden okumuştur. Söz verdiği üzere defteri sobaya atmak için Raif Efendi'nin evine götürür. Eve vardığında evden ağlama sesleri gelmektedir. Ailesi Raif Efendi'nin öldüğünü Rasim'e söylerler. Raif Efendi ölmüştür fakat Rasim Raif Efendi'yi tanımıştır. Onu tanımaktan da mutlu olmuştur.

1.4.3. Kahramanlar

Rasim: Raif Efendi'yi öğrenmemizi sağlayan 25 yaşlarında, çocukluğundan itibaren şiir ve edebiyata düşkün olan genç adam.

Raif Efendi: Sessiz, sakın ve içine kapanık, gerekmedikçe konuşmayan tercüman. Kazandığı mütevazı maaş ile koskoca bir ailenin geçimini sağlarken aile içinde de ezilen birisi.

Maria Puder: Kürk Mantolu Madonna, Atlantik gece kulübünde keman çalıp şarkı söyleyen, erkeklere hiç güvenmemesine rağmen Raif Efendi'nin sevgisine inanan Yahudi bir baba ve Alman bir annenin kızı.

Mihriye Hanım: Raif Efendi'nin eşi.

Necla ve Nurten: Raif Efendi'nin kızları.

Ferhunde: Raif Efendi'nin baldızı.

Nurettin: Ferhunde'nin eşi.

1.4.4. Zaman Ve Mekân

Romanda konu edilen olaylar Anadolu'nun işgal altında olduğu ve kurtuluş savaşı hazırlıklarının başladığı mütareke dönemine denk gelmektedir. Mekân olarak Ankara, Rasim ve Raif Efendi'nin çalıştığı işyeri, Raif Efendi'nin evi, Rasim'in kaldığı pansiyon, Almanya'da Raif Efendi'nin kaldığı pansiyon, Maria Puder'in tablosunun olduğu resim galerisi ve Maria Puder'in evi kullanılmıştır.

1.5. Oğuz Atay – Tutunamayanlar

1.5.1. Yazarın Biyografisi

Oğuz Atay, 1934 yılında Kastamonu’da dünyaya gelmiştir. Osmanlı döneminin alaylı hukuk sisteminden gelen bir hukukçu olan Cemil Atay ile öğretmen Muazzez Hanım’ın oğludur. Cemil Bey Kastamonu’da doğmuş, polis memurluğundan savcılığa yükselmiştir. Annesi Muazzez Hanım ise İstanbulludur, aslen Fransız olan ve bir Türk subayıyla evlendikten sonra Müslüman olmuş Melek Hanım’ın kızıdır. Babası Cemil Bey’in 1939 yılında milletvekili seçilmesiyle birlikte aile Ankara’ya taşınır. Atay bir sene sonra ilkokula, okumayı bildiği için ikinci sınıftan başlar. İçine kapanık bir çocuktur, vaktinin çoğunu odasına çekilip okuyarak geçirir. Oğuz Atay, T.E.D. Yenişehir Lisesi’ne devam ederken aile Ulus’taki Esen Apartmanı’na taşınır. Atay’ın, komşuları olan Aksoy ailesinin ortanca çocuğu, tıp öğrencisi Fikret ile geçirdiği zaman, onun Batı müziği ve edebiyatıyla yakın ilişki kurmasına yol açmıştır. 1951 yılında liseyi bitiren Oğuz Atay, İstanbul Teknik Üniversitesi’nin sınavına girmiş ve ilk tercihi olan inşaat mühendisliği bölümünü kazanmıştır. 1950 seçimlerinde Demokrat Parti’nin ezici bir üstünlükle iktidara gelmesiyle babası Cemil Bey bir kez daha milletvekili olarak meclise girme şansını bulamaz. Böylelikle Atay ailesi İstanbul’a taşınır. Genç Atay, babasının baskısıyla seçtiği mühendislik mesleğine hayatı boyunca ısınamamıştır. 1957 yılında Üniversiteden mezun olur.

Oğuz Atay, 1950’li yılların sonlarından 1960’ların ortalarına kadarki süreçte, aktif olarak sol hareket içinde yer almıştır. 1957 yılında askere gider, ilk altı ayını İstanbul’da kalanını Ankara’da tamamlar. 1959 yılında, askerliğinin bitmesiyle birlikte İstanbul’a dönen Atay, Denizcilik Bankası T.A.O. İstanbul şehir Hatları İşletmesi Müdürlüğü’nde işe başlar ve 1962 yılında Betonar Şirketini kurana dek burada çalışır. 1960 yılında bugün Yıldız Teknik Üniversitesi olarak bilinen İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi’nde inşaat asistanı olarak işe başlar. 1959 yılında çalıştığı Pazar Postası ve 1960 darbesi sonrası çıkardığı Olaylar isimli dergileri devamlılık sağlayamamış ve kapanmıştır. 1961 yılında Fikriye Gürbüz ile evlenir. Bir çocukları olan çift 1967 yılında boşanır. Aynı yıl Oğuz Atay’ın 1962 yılında Uğur Ünel ile birlikte kurduğu Betonar Şirketi de kapanır. 1968 yılında yazmaya başladığı Tutunamayanlar romanı 1971 yılında TRT Kültür, Sanat ve Bilim

Ödülleri Yarışması'nda başarı ödülünü kazanmıştır. Oğuz Atay, Tutunamayanlar romanının TRT'nin yarışmasına gönderilmesinden kısa bir süre sonra Tehlikeli Oyunlar adlı ikinci romanını yazmaya başlar ve roman 1973'te yayımlanır. Yazar bundan sonra, 1977 yılındaki vefatına dek geçen kısa süreye, hikâyelerinden oluşan 1973 tarihli Korkuyu Beklerken'i, aynı yıl yayımlanan fakat yaşarken sahnelenmesini göremediği, daha sonra devlet tiyatrolarında sahnelenen tiyatro oyunu Oyunlarla Yaşayanlar'ı, hocası Mustafa İnan'ın hayatını romanlaştırdığı Bir Bilim Adamının Romani'nı (1975) ve yarım kalmış fakat bu haliyle 1998'de yayımlanan son romanı Eylembilim'i sığdırmıştır. Oğuz Atay, 1971'de başvurduğu doçentliğini ancak 1975 yılında alabilmiştir.²³ Oğuz Atay, 13 Aralık 1977 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

1.5.2. Kitabın Kısa Özeti

Romanı anlatan Turgut Özben'in trende tanıştığı, onun notlarını düzenleyerek kitabı yayımlayan gazetecidir. Gazeteci "Sonun Başlangıcı" adıyla bir önsöz yazar. Gazetecinin yazdığının aksine Tutunamayanlar romanı tamamlanmamıştır. Kitabın sonunda Turgut'un mektubu yer alır.

Turgut Özben 1933 yılında doğmuş ve çocukluğu İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçmiştir. Aydınlanmaya üniversite yıllarında başlamış, Selim'i kendisine örnek almıştır. Selim gibi çok kitap okumak istemiş ve okumadığı birçok kitap almıştır. İş hayatına atılıp evlenince ilk amacı para kazanıp rahat bir hayat sürmek olmuştur. Bir resmi dairede inşaat mühendisi olarak çalışan Turgut, eşi Nermin ve iki çocuğuyla mutlu bir hayat sürmektedir. Bu mutlu görünen yaşam yakın arkadaşı Selim'in intihar haberini gazeteden öğreninceye kadar devam eder. İntiharın sebebini öğrenmek için araştırmaya başlar. Selim'in arkadaşları Metin, Esat, Süleyman Kargı ve sevgilisi Günseli ile konuşur. Turgut, Selim'in intiharının sebebini araştırırken kendisini de sorgulamaya başlar. Sonunda Selim'in neden intihar ettiğini çözer. Selim toplumda tutunamamıştır. Kendisinin de tutunamayan olduğuna kanaat eder. Bankadaki bütün parasını çeker, her şeyi geride bırakıp bir trene biner ve ortalıktan kaybolur. Giderken trende bir gazeteciyle tanışır. Bu tanışmadan üç yıl sonra bir gün gazeteci yurtdışından döner, masasının çekmecelerini karıştırırken büyük bir paket bulur. Paket içinde bir mektup ve büyük bir kısmı el yazısıyla yazılmış sayfalar

²³ ECEVİT, Yıldız, *Ben Buradayım... Oğuz Atay'ın Biyografik ve Kurmaca Dünyası*, s.24-26. ve DİNLER, Müberra, *Oğuz Atay'ın Edebi Metinlerinde Ana İzlekler ve Yazarın Türk Edebiyatı İçindeki Yeri*, Yüksek Lisans Tezi, s.18-33.

vardır. Paket Turgut'tan gelmiştir. Mektupta kendisinin kaybolan bir mühendis olduğunu belirterek gönderdiklerini yayımlamak isterse ilgili isimlere ulaşip izin alarak yayımlayabileceğini belirtir. Gazeteci ilgili isimlere ulaşır, onların izinlerini aldıktan sonra belli isimlerde değişiklikleri yaparak kitabı yayımlar ve hikâye başlar.

Turgut Özben yakın arkadaşı Selim Işık'ın kendisini bir tabancayla vurarak intihar ettiğini gazeteden öğrenince çok sarsılır. İlk başlarda çok önemsemese de zamanla kendi içinde sorgulamaya başlar. Rüya görme ve batı özentisi yaşantısını sorgulamaya başlar. Rüyasında “Abdülhamit Rüyası” dediği kâbuslar görür. Bu durumu karısı Nermin ile paylaşmaz. Selim'in annesine başsağlığına gider. Orada Selim'in arkadaşlarından Burhan ile karşılaşır. Selim'in annesi Burhan'ın Selim'in yakın arkadaşı olduğunu söylemesi Turgut'ta kıskançlığa sebep olur.

Turgut, Selim'in arkadaşlarından Süleyman Kargı ile konuşur. Süleyman Kargı, Selim'in şarkı diye yazdığı 600 dizelik bir şiir verir. Şiiri okuyan Turgut, Selim'in düşünen, sorgulayan fakat mutsuz olduğunu anlar. Süleyman Kargı'nın evinden çıkan Turgut, Selim'in arkadaşlarından Metin ile konuşmak ister. Metin, Zeliha isminde bir kızı sevdiğini, Selim'in Metin'e kızı yakıştırmadığını söylediğini, kızı bıraktığını, kendisinin kızıdan ayrılınca Selim'in kızı yaklaştığını, sonra tekrar kızı yaklaşmak istediğini, kızın hem Selim'i hemde kendisini bırakarak başka birisiyle evlendiğini anlatır.

Turgut'un Selim ile ilgili en geniş bilgi aldığı Esat'tır. Esat, Selim'in liseden arkadaşıdır. Selim'in ilginç, zeki, oyunu seven, çok kitap okuyan biri olduğunu anlatır. Oscar Wilde'ye hayran olduğunu, Maksim Gorki'yi sevmediğini, Esat ile birlikte oyunlar oynadıklarını Turgut Esat'tan öğrenir. Selim, Esat ile oynadıkları oyunları bile kendisi kurgulamıştır.

Turgut, Günseli'den “Selim'in arkadaşıyım, sizinle tanışmak isterdim” yazan bir not alır. Sonrasında Günseli Turgut'un ofisine gelir. Günseli Selim'in sevgilisidir. Onu bir toplu gezide tanımıştır. Selim asık suratlı ve sıkıntılıdır. Günseli Selim ile ilgilenir. Selim Günseli'yi soru yağmuruna tutar. O gün hiç anlaşamazlar. Bir ay sonra Selim Günseli'yi telefonla arar, buluşurlar. Zamanla arkadaşlıkları ilerler. Selim evlenmeye sıcak bakmaz. Çünkü kuşkuludur, geleceğe güveni yoktur, aile düzenini sevmez ve inançsızdır. Selim toplumdan kopmuş ve içine kapanmıştır.

Turgut'un Selim ile ilgili detaylı bulabildiği kaynaklardan birisi de "Günlük"tür. Günseli "Günlük" ü Turgut'a verir. Selim, "Günlük" te ailesinden, arkadaşlarından, Günseli' den ortaokul ve lise yıllarından, tiyatrolardan, çocukluğundan bahseder. İncili, Zen Budizm'ini okuduğunu anlatır ve İsa Mesih'ten bahseder.

Selim son zamanlarda "Tutunamayanlar Ansiklopedisi" hazırlamaya girişir. Bu ansiklopediye alacağı kişiler toplum dışına itilmiş, silik, tutunamayan insanlardır. Hüsnü Ergeç, Ahmet Çekingen ve Nazmiye Erdoğan yazdığı bazı tutunamayan karakterlerdir. Selim Günlükleri Günseli' ye gönderip sonrasında intihar etmiştir. Romanda Olric Turgut'un alt benliğidir. Turgut kendi iç sesine Olric ismini vererek kendisiyle konuşur. Olric her zaman "Efendimiz" diye hitap eder. Olric bazen Turgut'u desteklerken bazen karşı çıkar ve bazen de farklı bir yol gösterir.

1.5.3. Kahramanlar

Selim Işık: Roman Selim'in intiharı çerçevesinde gelişir. Selim uzun boylu, zayıfça, siyah saçlı, kambur duruşu ve dağınık saçlı, çok kitap okuyan, hayatı sorgulayan, düşünen, karamsar kişilik.

Turgut Özben: Mutlu bir evliliği olan başarılı bir mühendis. Selim'in intiharına kadar düzenle barışık, hayata tutunabilen biriyken Selim'in intiharıyla birlikte o da hayata tutunamayan olmayı seçmiş, her şeyi geride bırakıp bir trene binip gözden kaybolmuştur.

Süleyman Kargı: Felsefecidir, Romandaki diğer aydın bireyler gibi o da toplumla uyuşmaz. Mücadeleci, kendi benliğini kaybetmemiş güçlü bir karakterdir. Romanda kimlik bunalımını aşmayı başarmış ruhsal dengeyi bulan Türk aydınını temsil eder.

Metin Kutbay: Romandaki aydın figürler olan Selim Işık, Turgut Özben ve Süleyman Kargı dışındaki aydın dünyaya ait olmayan tek karakterdir. Liseyi zor bitirmiş, okuma kültüründen yoksun, yalancı fakat toplumda tutunabilen birisi.

Günseli Ediz: Selim Işık'ın sevgilisi

Nermin Özben: Turgut Özben'in eşi.

1.5.4. Zaman Ve Mekân

Roman 1968 yılında yazılmaya başlamıştır ve bir yıl sürmüştür. Roman'da zaman olarak 1923-1968 arasında yaşayan Cumhuriyet aydınlarının içine düştüğü durum hicvedilmiştir. Mekân olarak Turgut'un evi kullanılmıştır.

B- MODERN ARAP EDEBİYATINDA PSİKOLOJİK ROMAN ÖRNEKLERİ

1.6. Taha Huseyn – el-Eyyam

1.6.1. Yazarın Biyografisi

TAHA HUSEYN (1889-1973): Mısır'ın Minye bölgesindeki Megāga köyünde doğdu. On üç çocuklu bir ailenin yedinci çocuğudur. Küçük yaşta görme duyusunu kaybetti. Dokuz yaşında iken hıfzını, 1902'de girdiği Ezher'de ilk ve orta öğrenimini tamamladı. Muhammed Abduh'un derslerinden oldukça etkilendi. Edebiyat derslerini bir reformcu olan Seyyid el-Mersaffi'den almak istemesi ve edebiyata yönelmesi bazı hocaların tepkisine yol açtı ve mezuniyet sınavlarında başarısız kabul edildi. 1910 yılında Mısır Üniversitesi'nin (Kahire Üniversitesi) Edebiyat Bölümü'ne kaydoldu. 1914'te Mısır Üniversitesi'nin ilk mezunu olarak Târîhu Ebi'l-Alâ el-Ma'arrî adlı teziyle doktor unvanını aldı. Bu tez Zikrâ Ebi'l-Alâ el-Ma'arrî adıyla basıldı. Aynı yıl tarih alanında uzmanlaşması amacıyla üniversite tarafından Paris'e gönderildiyse de on ay sonra üniversitedeki malî kriz yüzünden geri çağrıldı. 1915 Mayısında arkadaşlarıyla birlikte es-Süfûr gazetesini çıkardı. Bu yılın sonlarında Montpellier'de tanıştığı, hem eşi (1917) hem gören gözü olacak Susanne Bresseau ile birlikte Paris'e gitti ve Sorbonne Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne kaydoldu. 1917'de Tarih Bölümü'nde lisans eğitimini, ertesi yıl Emile Durkheim ve Paule Cassanova'nın danışmanlığında hazırladığı Etude analytique et critique de la philosophie sociale d'Ibn Khaldoun başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. 1919'da Roma tarihiyle ilgili bir tez daha hazırladı. Aynı yılın sonlarında Mısır'a dönünce Mısır Üniversitesi'nde Eski Yunan ve Roma Tarihi Kürsüsü 'ne kürsünün ilk profesörü sıfatıyla tayin edildi. 1925'te Arap Edebiyatı Bölümü başkanı oldu.

1926'da yayımlanan, İslâm öncesi Arap şiiriyle Kur'ân-ı Kerîm'deki kıssaların güvenilirliğini sorguladığı Fi'ş-şî'ri'l-Câhilî adlı kitabı yüzünden sapkınlıkla itham edildi ve kitap yasaklandı. 1928'de Edebiyat Fakültesi'nin dekanlığına getirildiyse de siyasî sebeplerle aynı gün istifa etmek zorunda kaldı. 1930'da Edebiyat Fakültesi'ne ilk Mısırlı dekan olarak tekrar tayin edildi, ancak politik yazıları sebebiyle 1932'de görevden alındı. Bu dönemde Muhammed Hüseyin Heykel'in sahibi olduğu es-Siyâse ile Vefd Partisi'nin yayın organı Kevkebü'ş-şarq gazetelerinde makaleler yazdı. Bir süre sonra Vâdî gazetesini satın aldı ve

üniversiteye geri dönünceye kadar bu gazeteyi çıkardı. 1934'te üniversiteye alındı. 1936-1939 yıllarında Edebiyat Fakültesi dekanlığı yaptı. 1939-1942 arasında Eğitim Bakanlığı kültür genel murakıbbı ve bakanlık sanat danışmanı sıfatıyla çalıştı. 1942-1944 yıllarında İskenderiye Üniversitesi'nin (Câmiatü Fârûk el-evvel) kuruluşunda rol aldı ve bu üniversitenin ilk rektörü oldu. 1944'te yaş haddinden emekliye ayrıldı. 1945-1948 yılları arasında kendi kurduğu yayınevi ve onun yayın organı olan el-Kâtibü'l-Mısrî'nin yöneticiliğini yaptı. Tâhâ Hüseyin, kariyerinin zirvesine 1950'de tayin edildiği ve iki yıl sürdürdüğü Eğitim bakanlığı döneminde ulaştı. 1963'te Ahmed Lutfi es-Seyyid'in ölümü üzerine 1940 yılından beri faal üye olarak çalıştığı Mecma'u'l-luğati'l-Arabiyye'nin başkanlığına seçildi ve hayatının sonuna kadar bu görevi sürdürdü. 1973'te Kahire'de öldü.²⁴

1.6.2 Kitabın Kısa Özeti

Küçükken gözlerinde oluşan sorunun tedavisi için ailesinin doktora gitme yerine kocakarı ilacı denilen yanlış yol ve yöntemle başvurması sonucu gözleri görmeyen bir çocuk yaşamını ve duygularını anlatır. Annesinin gözlerine ilaç damlattığını, karanlık bastırıldığında yerden ifrit çıkacağını düşündüğünü, odadaki her türlü sesteki korktuğunu, bu korkunun sabaha kadar sürdüğünü hatta sabaha etkisinin devam ettiğini hatırlamaktadır. Evlerinin yakınındaki kanal çocukluğunun en büyük dünyasını oluşturmaktaydı. Annesinden sevecenlik ve hoşgörü, babasından iyilik ve tatlılık gördü. Annesinin ona izin vermediği şeyleri kardeşlerine izin vermesine önceleri kızdı. Öfke sonra yerini derin bir hüzne bıraktı. Kardeşlerinin konuşmalarını dinleyince onun göremediği şeyleri onların gördüğünü anlamıştı.

Bir gün ailesiyle yemek yerken böreği iki eliyle alıp herkesin kullandığı kaba daldırdı. Kardeşleri bu duruma kahkahayla gülerken annesi çok üzülmüş, babası ise sakin ve hüzünlü bir sesle “*Evladım! Börek öyle tutulmaz*” demişti. O andan sonra hareketleri kısıtlı ölçülü hale geldi. Korku ve çekingenlikle doldu. Kendisine bazı yemekleri yasakladı. 25 yaşına gelinceye kadar tadına bakmadı. Kaşığı kullanamadığı için kaşıkla yenen tüm yemeklere küstü. Toplulukla yemek yememe alışkanlığını nişanlanıncaya kadar sürdürdü. Bu yaşadıklarından sonra azla yetinen, az yiyen birisi olmuştu. Oburlukla suçlanmaktan korkuyor yada kardeşlerinin

²⁴FAZLIOĞLU, Şükran, “Taha Hüseyin”, *TDV Ansiklopedisi*, Cilt:39, Sayfa: 377-378.

iğneleyici sözlerinden çekiniyordu. Öyle ki sofrada su bardağını düşüreceğim diye su içmekten utanır hale gelmişti. Acı veren, alay edilen, acınmasına yol açan her şeyden kaçır oldu.

Mektebe Kur'an öğrenmeye gidiyordu. "*Seyyidina / Efendimiz*" diye hitap ettiği şişman, sigara içen, çok az gören ve menfaatçi bir hocası ve hocasına yardımcı olan bir de "*Mubassır / Gözetmen*" vardı. Hoca çocuğu mubassıra havale etmiş, mubassır çocuktan aldığı rüşvetler sonucunda çocuğun okumamasına göz yumuyordu. Çocuktan, yeni gelen çocuklara Kur'an öğretmesi istenildiğinde, mubassırın ona uyguladığını o da çocuklara uyguluyordu. Bir gün babası ne kadar Kur'an ezberlediğini kontrol etmek istedi. Okumasını istediği hiçbir yeri okuyamadı. Babası hocasını çağırıp tepki gösterince hocası bizzat kendisinin ezberlerini dinlediğini nikâhının üzerine yeminler ederek söyledi. Çocuk hocasının nasıl kıvrak yalan söylediğine şahit oluyordu. Babası çocuğu mektepten aldı. Üç gün babasıyla konuşamayan çocuk ile sonunda babası elinden tutup güzelce konuşmuştu. Onu sofraya götürmüş, sofrada da ilgilenmişti. Yemeğini bitirip kalkarken babası oğlunun hiçbir zaman unutamayacağı, kardeşlerini kahkahaya boğan ve yıllarca zavallı diye takılmalarına yol açacak acımasız bir şaka yaptı: "*Kur'an-ı iyi biliyor musun ?*"

Abisi el-Ezher'de okuyordu. Çocuk abisi gibi el-Ezher'de okumak istiyordu. Yaz tatilinde abisi Kahire'den döndüğünde çocuğun bir yıl daha köyde kalmasını söyledi ve ona ön hazırlık olması için bazı kitaplar verdi. Çocuk abisinin verdiği ibn Malik'in kitabı Elfiyye'yi okumaya mahkemenin kadısına gidiyordu. Bir müddet sonra çocuk Kadı'ya gitmeyi bıraktı. Buldukları bölgede farklı tarikat ve düşüncede olan bilgili insanlar vardı. Bir gün kente bir müfettiş geldi. Çok güzel Kur'an okuyordu. Çocuğa bir süre ders verdi. Çocukta çok güzel okumaya başladı. Çocuğun hayatı müfettişin evi, ulemanın sohbetleri ve zikir meclisleri arasında geçiyordu. 1902 yılının sonbaharında abisi ile birlikte Kahire'ye, el-Ezher'e gitti.

Kahire'de hayatı üç evre halinde geçiyordu. Birinci evresi; kalabalık kiracıların olduğu, kötü kokan, sürekli gürültünün eksik olmadığı apartmanda geçiyordu. İkinci evresi; evden okula gidiş ve dönüş yolunda geçiyordu. Üçüncü evresi ise el-Ezher'de geçiyordu. Abisinin arkadaşlarıyla olan muhabbetlerine doğal olarak katılamıyordu ve canı çok sıkılıyordu. Bir müddet sonra çok sevdiği amcaoğlu el-Ezher'de okumak için yanına geldi. O günden sonra bir daha canı sıkılmadı.

Okulda sürekli hocalara itiraz ettiği için sürekli derslerden kovuldu. Bir süre sonra edebiyata meraklandı. Edebiyat dersleri veren Şeyh Marsafi'nin derslerine katıldı. Edebiyat adeta hayatında bambaşka bir değişiklik yapmıştı. Yaz tatili için köyüne gitti. Geri döndüğünde Mısır Üniversitesi yeni kuruluyordu. Koşa koşa gitti ve Mısır Üniversitesi'ne kaydoldu. Artık bambaşka bir yola girmişti.²⁵

1.6.3. Kahramanlar

Çocuk: “Çocuk”, “Kahramanımız”, “Bizimki”, “Dostumuz”, “Genç Adam” isimleriyle anlatılan asıl kahraman.

Anne: Fedakar, ilgili ve oğlunun durumuna çok üzülmekte.

Baba: Sakin, çocuğunun durumundan dolayı hüzünlü.

Büyükbaba: Çevresindekileri rahatsız eden, fakat ibadetine düşkün birisi.

Seyyidüna: Kur'an hocası. Az gören, çirkin sesli, hasetçi ve menfaatçi bir yalancı.

Mubassır: Sudanlı, Hocanın yardımcısı. Çocuklardan rüşvet alıp onları okutmayan menfaatçi, tembel ve sahtekar.

Kadı: Ezher ulemasından olup Şeriat Mahkemesi'nin kadısıdır.

Katip: Kısa boylu, el-Ezher'i bitirememiş, kıskanç birisi.

Mühendis: Fransızca bilen, fes takan ve güzel Kur'an okuyan bir kişi.

Hacı Firuz: Kahire'de mahalle bakkalı. Kara, uzun bir adam. Az konuşur fakat mahalle halkı ve öğrenciler arasında sevilen sayılan etkili bir kimse.

Hacı Ali Amca: 70 yaşlarında, malvarlığı olmasına rağmen kendine bir oda kiralayıp yaşayan neşeli, güngörmüş, iyi bir Müslüman.

Şeyh Marsafi: Edebiyatı sevdiren, mütevazi, fakir bir bilim adamı. Öğrencileri tarafından çok seviliyor, hoca da öğrencilerini çok sevmekte.

---

²⁵ HUSEYN, Taha, *Kitabu'l-Eyyam*, Mısır Arap Cumhuriyeti Talim Terbiye Bakanlığı basımı, 2016.

1.6.4. Zaman Ve Mekân

Olaylar 1889 doğumlu çocuğun çocukluğunda yaşananları hatırlamasıyla başlayıp Mısır Üniversitesi'nin 21 Aralık 1908 yılındaki açılmasıyla son bulmaktadır. Mekân olarak çocuğun köyü, Kahire ve son olarak ailesinin taşındığı bir başka köyde geçmektedir. Kahire'de kaldığı ev, el-Ezher, farklı camiler de olayların geçtiği mekânlardır.

1.7. İbrahim Abdulkadir el-Mâzini – İbrahim el-Katip

1.7.1. Yazarın Biyografisi

İBRAHİM ABDULKADİR el-MÂZİNİ (1889-1949): 1889 yılında Kahire'de çölün kenarında eski bir evde, dindar ve mütevazi bir çevrede doğdu. Babası zenginliği olmayan bir avukattı. Henüz çocukken babasını kaybeden el-Mâzini'ye annesi baktı.²⁶ İlköğrenimini Nasırıyye'de tamamladıktan sonra Hidiv Lisesi'ne ve daha sonra da Tıp Fakültesi'ne girdi. Fakat otopsi odasına ilk girdiğinde bayılınca buradan ayrılp Hukuk Fakültesi'ne geçti. Ancak eğitim masrafları ağır gelince, Öğretmen Okulu'na geçti. 1909 yılında buradan mezun oldu.²⁷ Öğretmen Okulu'ndan mezun olduktan sonra 1914 yılına kadar liselerde ve Kahire Akademisi'nde İngilizce öğretmenliği yaptı. 1914 yılında resmi görevinden ayrılarak 1917 yılına kadar özel liselerde öğretmenlik ve idarecilik görevlerini yürüttü. 1917 yılından itibaren kendini tamamen gazeteciliğe verdi. 1926 yılına kadar çeşitli gazete ve dergilerde çalıştı. 1926 yılında *El-Ussbu'* dergisini çıkardı. 10 Ağustos 1949 yılında Kahire'de vefat etti.²⁸

1.7.2 Kitabın Kısa Özeti

İbrahim 28 yaşında bir kişidir. Eşi vefat etmiş ve İbrahim'e küçük bir çocuk bırakmıştı. İbrahim bir gün niyetini ailesine söylemeden ameliyat olmak için hastaneye gider. Hastanede aslen Suriyeli, Suriye'de rahibe okullarından birinde okumuş Maria ile tanışır. Maria kendisiyle birlikte İskenderiye'ye gelen İtalyan bir genç ile evlenmiş ve üç yıl sonra da ayrılmış dul bir hemşire idi. Maria ve İbrahim karşılıklı birbirlerinden etkilenirler. Konuşmaları hastane süreciyle sınırlı kalmaz.

²⁶ DAYF, Şevki, *el-Edebu'l-'Arabıyyu'l-Mu'âşır*, s.261.

²⁷ ÜRÜN, Ahmet Kazım, *Modern Arap Edebiyatı*, s.69-70.

²⁸ KESER, Adem, *İbrahim Abdulkadir El-Mazini'nin Sunduku'd-Dunya Adlı Eserindeki Hikayelerin Teknik Ve Tematik Açından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, s.9-10.

İbrahim hastaneden çıktıktan sonra da telefon ve yüz yüze konuşmaları artarak devam eder. Fakat zamanla İbrahim, Maria ile mutlu olamayacağını anlayınca onu unutmak için şehirden ayrılır ve akrabalarından birinin yanına, köye gider.

Köyde ikinci sevgi hikâyesi yaşanır. Köyde halasının küçük kızı Şuşu'yu görür. Şuşu ile küçükken birlikte oyunlar oynamışlar, beraber oturmuşlar, birlikte eğlenmişler ve beraber vakit geçirmişlerdi. Zamanla Şuşu büyümüş, gelişmiş ve çok güzel bir genç kız olmuştu. İbrahim onu çok sever, o da İbrahim'i çok sever. İbrahim Şuşu'nun en büyük ablası Neciyye'ye, Şuşu ile evlenmek istediğini söyler. Fakat Şuşu'nun bir büyük ablası Semiha henüz evli değildir. Ablası bir büyüğü evli değilken küçüğünün evlenmesinin mümkün olmadığını, isterse Semiha ile evlenebileceğini söyler. İbrahim Semiha ile evlenmek istemez. Bu durumdan en kolay ve en kısa yoldan kurtulmanın kaçmak olduğunu düşünür ve köyü terk edip Luksor şehrine gider. İkinci sevgisini de kendi içine, derinlere gömer.

Luksor'da Leyla ile tanışır. Leyla ile üçüncü sevgi hikâyesini gerçekleştirir. Leyla 26 yaşında, bekar, güzel ve zengin bir kadındı. Leyla'nın babası ölmüş ve bütün malını ona bırakmıştı. İbrahim Leyla ile otelde tanışır. Leyla erkeklerden korkmuyor fakat erkeklere yakın da davranmıyordu. İbrahim ile önce iki dost oldular. Aralarındaki dostluk zamanla sevgiye, aşka dönüştü. İbrahim zatürre olunca Leyla onun için doktor çağırır. Ailesinin yerini öğrenip onlara haber edebilmek için İbrahim'e gelmiş ve ağzı açılmamış mektupları açmak zorunda kalır. Mektupları açınca Şuşu ile ilişkisini öğrenir. Hala kızının kocası Şeyh Ali, Leyla'ya İbrahim'in aslında Şuşu'ya aşık olduğunu dolayısıyla İbrahim'i bırakmasını söyler. Şeyh Ali, Doktor Mahmut ile beraber İbrahim'in yanına gelir. Doktor Mahmut Şuşu'yu tanır ve onu sever. Doktor Mahmut Şuşu ile evlenmek ister. İbrahim hasta iken Şuşu'yu sürekli sayıklar. Bu duruma şahit olan Leyla İbrahim ile olan iletişimini Şuşu için kesme kararı alır. Leyla, İbrahim'in gönlünde yerinin olmadığını anlar ve İbrahim'i terk eder. İbrahim'i terk ettiğinde hamileydi. Leyla sağlık durumu kötüleşince çocuğu aldirmek için kendi özel doktoruna gider. Kendi özel doktoru çocuğu almayı reddeder ve Yahudi bir doktor arkadaşına Leyla'yı götürür. Yahudi doktor çocuğu alır. Romanın sonunda Şuşu Doktor Mahmut ile Leyla kendi özel doktoru Nebih ile evlenirler. İbrahim ise annesinin kendisi için seçtiği Semira ile evlenir. Kahire'ye annesinin yanına ve işinin başına döner.

1.7.3. Kahramanlar

Romanın asıl kahramanı İbrahim el-Kâtip'tir. İbrahim ile birlikte önce Maria, sonra Şuşu daha sonra da Leyla ana kahramanlardır. Şuşu'nun iki ablası Neciyye ve Semiha, ablasının kocası Şeyh Ali, Şuşu ile evlenen Doktor Mahmut, Leyla ile evlenen Doktor Nebih, İbrahim'in arkadaşı Ömer ve İbrahim'in evlendiği Semira romanın diğer kahramanlarıdır.

1.7.4. Zaman Ve Mekân

Romadaki olaylar 20.yüzyıl'ın başlarında Mısır'da bir hastanede başlar. Kahire, Luksor ve Mısır'ın köyleri romadaki olayların yaşandığı mekânlardır.

1.8. Tevfik el-Hakim – Avdetu'r-Ruh

1.8.1. Yazarın Biyografisi

TEVFİK el-HAKİM (1898-1987): 1898 yılında İskenderiye'de doğdu. Babası başsavcılıkta görev yapan bir memur, annesi güçlü karaktere sahip Türk asıllı zengin bir hanımdır. 7 yaşındayken babası Demenhûr'da ilkokula kaydettirdi. İlkokul eğitimini tamamlayınca babası onu Kahire'deki liselerden birine girmesi için Kahire'ye gönderdi. Kahire'de iki amcası ve halasının yanında kalarak liseyi bitirdi.²⁹

1921'de Hukuk Fakültesi'ne girdi. 1924'te Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra babası onu hukuk alanında doktora yapmak üzere Paris'e gönderdi. Ancak Paris'te hukuk eğitiminden çok tiyatro eserleriyle ilgilendi. Tevfik el-Hakim 1927'de doktora yapmadan Mısır'a döndü ve İskenderiye adliyesinde göreve başladı. Ardından savcı vekili olarak beş yıl kadar bu görevde çalıştı (1929-1934). 1933'te yayımladığı Ehlü'l-Kehf adlı oyunundan sonra ünü arttı. Önce Eğitim Bakanlığı'nın araştırma bölümünün (1934), ardından Sosyal İşler Bakanlığı'nın bilgi servisinin (1939) yöneticiliğine getirildi. 1951'de Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye'nin genel müdürü oldu. 1956 yılında el-Meclisü'l-a'lâ li'l-fünûn ve'l-âdâb üyeliğine seçildi. 1959'da UNESCO'nun Mısır temsilcisi sıfatıyla Paris'e gitti ve kendi isteğiyle 1960'ta geri döndü. 27 Temmuz 1987 tarihindeki ölümüne kadar el-Meclisü'l-a'lâ li'l-fünûn ve'l-âdâb üyeliğini sürdürdü.

²⁹ DAYF, Şevki, *el-Edebu'l-'Arabîyyu'l-Mu'âşır*, s.288.

Pek çok araştırmacı Tefvik el-Hakîm'i romancı olmasından daha önce Arap tiyatrosunun kurucusu kabul eder. Kendisi de karakterini romancı olmaktan çok oyun yazarlığı için daha uygun bulur. Paris'te UNESCO üyesi olarak bulunuşunun ardından çalışmalarında modern Batı tiyatrosunun, özellikle II. Dünya Savaşı'nı yaşıyan insanlığın içine düştüğü saçmalıkların, boşuna çabaların sergilenmesiyle oluşan absürd tiyatronun saçmalıklara dayanan güldürü oyunlarının etkileri görülür. Alay ve ironi yoğunluğu taşıyan oyunlar yazar. Tefvik el-Hakîm'in kaleme aldığı romanlar, dönemindeki başarılı roman çalışmalarındandır ve Avrupa romanı düzeyinde yazılmış ilk romanlardan kabul edilir. Avdetü'r-rûh (1933) adlı otobiyografik romanı, modern Mısır'ın ilk edebi romanı olarak görülen Muhammed Hüseyin Heykel'in Zeyneb'inden sonra yayımlanmış en önemli eser diye nitelendirilir.³⁰

1.8.2 Kitabın Kısa Özeti

Öğretmen Hanefi, mühendislik fakültesinde okuyan kardeşi Abduh, evde kalmış kız kardeşleri Zennube, şimdilik görevinden uzaklaştırılmış amca oğulları yüzbaşı Selim ile üvey kardeşlerinin oğlu lise öğrencisi Muhsin ve bunlarla hiç akrabalık bağı olmayan hizmetçi Mebruk, Kahire'de sıradan bir semtte bulunan üç katlı bir evin son katında yaşamaktadırlar. Yazar tarafından "halk" diye söz edilen bu daire sakinleri, birbirlerine o kadar tutkundurlar ki, evin bir odasında bir arada kalmakta, bir arada yiyip içmekte ve Zennube dışındakiler aynı odada bitişik ranzalarda yatmaktadırlar. Biri hastalandığında hepsi aynı anda hastalıktan rahatsızlanmakta ve oda revire dönmektedir. Daha sonra yine hepsi aynı anda iyileşmektedir. Komşuları emekli askeri doktor Hilmi'nin kızı Seniyye ile önce Muhsin arasında başlayan gönül macerası, daha sonra sırasıyla Abduh ve Selim'e de yansımakta ve hepsi aynı kıza değişik amaçlarla tutulmaktadır. Erkekler arasında Seniyye'yi sahiplenme bağlamında yaşanan bencillik, ailenin birlik ve bütünlüğünü sarsmaktadır. Daha sonra Seniyye'nin bunları terk ederek köyünü satıp Kahire'ye yerleşmeyi düşünen ve "halk"ın kaldığı dairenin altında kalmakta olan Mustafa'ya kalbini açması, aile içinde ayrışmanın sona ermesine ve önceki birlik ve beraberliğin geri gelmesine sebep olur. Ailenin Zennube dışındaki bütün bireyleri, bu sırada yaşanan 1919 devrimine katılır ve hepsi tutuklanarak hapse gönderilir. Muhsin'in köydeki zengin babasının aracılığıyla hapisten çıkarılan "halk", bir hastaneye

³⁰ FAZLIOĞLU, Şükran, "Tefvik el-Hakîm", *TDV Ansiklopedisi*, Cilt:41, s.13-14.

kaldırılır. Bunlar hastanede, tıpkı evde olduğu gibi, bir odada kalırlar. Roman, aile doktorlarının onları, hep bir arada hastanenin bir odasında yatarken gördüğündeki şaşkınlığıyla sona erer.³¹

1.8.3. Kahramanlar

Öğretmen Hanefi: İyi bir kişiliği olmasına rağmen pasif ve idare etmeye çalıştığı aile bireyleri üzerinde etkisiz bir kişi.

Abduh: Öğretmen Hanefi'nin kardeşidir. Abisinin tam tersi bir karaktere sahiptir. Hareketli, kafasına göre hareket eden, çok çabuk kızabilen bir kişidir.

Yüzbaşı Selim: Kibirli, kaba ve gösterişçi olmasına karşılık duygusal da bir kişidir.

Lise öğrencisi Muhsin: Utangaç bir o kadar da romantik bir gençtir.

Zennube: Çirkin, okuma yazma bilmeyen, kıskanç, batıl inançlara sahip biridir.

Hizmetçi Mebruk: Saf, temiz bir hizmetçidir.

Seniyye: Eğitilmiş, güzel ve güzel olduğunun farkında, hızlı düşünebilen kararlı bir kızdır.

Mustafa: Alt katlarında oturan, zengin bir kişidir.

1.8.4. Zaman Ve Mekân

Romandaki olayların yaşandığı zaman dilimi yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde Mısır halkının yaşantısını ve halkın yaşantısını çok iyi anlatır. Romandaki olayların mekânı Kahire'dir.

1.9. Muhammed Huseyn Heykel – Zeynep

1.9.1. Yazarın Biyografisi

MUHAMMED HUSEYN HEYKEL (1888-1956): 1888 yılında Dekahliye iline bağlı Kefr Gannâm köyünde doğdu. 5 yaşında okumayı ve yazmayı öğrendi. Kur'an-ı Kerim'in üçte birini ezberledi. 7 yaşında Cemaliyye ilkokuluna kaydoldu.

³¹ ER, Rahmi, *Modern Mısır Romanı-1*, s.116.

İlkokul, ortaokul ve liseyi Kahire’de tamamladı. Sonrasında Hukuk Fakültesine girdi ve 1909 yılında mezun oldu. Hukuk Fakültesinden mezun olduktan sonra eğitimini Fransa’da tamamlamak için Paris’e gitti. Hukuk Fakültesine kaydoldu. 1912 yılında Siyaset Ekonomisi üzerine doktorasını tamamladı.³² Mısır’a döndüğünde Ahmed Lutfi es-Seyyid ile sıkı bir dostluk kurdu. Onun görüş ve düşüncelerinden etkilendi. Hizbu’l-Ahrar ed-Dusturiyyin Partisi’ne katılan Heykel, günlük ve haftalık yayınlanan es-Siyase dergisinin yanısıra el-Fadila dergisini çıkardı. Siyasette ilerleyen Heykel, sırasıyla Hizbu’l-Ahrar ed-Dusturiyyin Partisi başkanlığı, senato başkanlığı ve birkaç kez Milli Eğitim Bakanlığı görevlerini üstlenmiştir.³³ 1956 yılının Aralık ayında Kahire’de öldü.

1.9.2 Kitabın Kısa Özeti

Zeynep, dar gelirlili köylü bir ailenin iki kız bir oğlandan oluşan üç çocuğunun en büyüğüdür. Köyün arazi ağlarından Seyyid Mahmud’un pamuk tarlalarında çalışmaktadır. Seyyid Mahmut’un oğlu Hamid 16 yaşında Kahire’de okuyan bir öğrencidir. Yaz tatillerini ve bayramları köyde anne babasının yanında geçirir. Çocukken birlikte oynadığı ve daha altı yaşlarındaiken, büyüdüğünde kendisiyle evleneceği söylenen ancak peçe takmaya başladığından bu yana hiç görmediği amcasının kızı Azize’yi idealize ederek hayalinde canlandırır. Yaz tatilinde köydeyken, tarlalarında çalışan köylü kızları seyrederek ve gözleri Zeynep’e takılır. Birkaç gizli buluşmasına rağmen Hamid, ona ciddi olarak yaklaşmaz.

Zeynep, pamuk tarlalarında işçi başı olarak çalışan İbrahim adlı yetim büyümüş bir delikanlıya aşık olur. Bu delikanlı oldukça fakirdir ve adet olduğu üzere evleneceği kız için başlık parası ödeyebilecek durumda değildir. Bu yüzden Zeynep, daha sonra babası tarafından, istenen başlık parasını ödeyebilecek güçte, orta halli bir ailenin oğlu Hasan’a verilir. Zeynep, sevgilisine yönelik duyguları ile kocasına karşı taşıdığı sorumlulukları arasında bocalar. Buna rağmen, nazik ve müşfik bir koca örneği gösteren Hasan’a iyi bir eş olabilmek için elinden geleni de yapmaya çalışır. Ancak bu evdeki mutsuzluğu, onu yeniden İbrahim’le gizli gizli buluşmaya sevk eder. Bu arada askere alınma vakti gelmiş olan İbrahim, yoksul olduğundan paralı askerlikten yararlanamaz ve askere alınıp Sudan’a gönderilir.

³² DAYF, Şevki, *el-Edebu’l-‘Arabiyyu’l-Mu‘âşır*, s.270.

³³ ÜRÜN, Ahmet Kazım, *Modern Arap Edebiyatı*, s.63.

Ertesi yıl yaz tatilinde Azize de köye gelir. Hamid onunla çocukluklarında olduğu gibi baş başa kalmayı arzu ederek ne zaman ziyaretlerine gitse, Azize'nin etrafı hep akraba kadınlarla çevrilidir ve onu yalnız başına göremez. Bir sonraki yıl Hamid, öteden beri kendisine beslediği duyguları bir mektupla Azize'ye aktarma yolunu dener ve böylece aralarında mektuplaşma başlar. Bir fırsatını bulup baş başa kaldıklarında, bu buluşmayı kendisi istemiş olmasına rağmen Azize, bu sırada bir şey konuşamaz, adeta dili tutulur. Daha sonra Hamid'e yazdığı bir mektubunda, bu buluşmadan duyduğu pişmanlığı dile getirir ve kendisinin böylesi bir sevgiye karşılık verebilecek tarzda yetişmediğini söyleyerek Hamid'den kendisini unutmamasını ister. Köyden ayrıldıktan kısa bir süre sonra da Azize, anne-babasının kendisini bir başkasıyla evlendirme hazırlığı yaptığını belirten ve son kez veda eden bir mektup gönderir. Hamid bu sefer Zeynep ile ilişkisini yenilemek istese de Zeynep onu, şimdi evli olduğunu hatırlatarak, açıkça reddeder. Hamid, yaz tatili sonunda köyden üzüntülü ve hayal kırıklığına uğramış bir halde Kahire'ye döner. Bir ay sonra da, arkasında babasına hitaben yazdığı ve bütün olayları açıkladığı bir mektup bırakarak Kahire'deki evlerinden ayrılıp bilinmedik bir yere gider.

İbrahim'in askerlik nedeniyle ayrılığında oldukça etkilenen Zeynep, üzüntüden vereme yakalanır. Hasan hasta eşini doktora götürmek istese de eski kuşaktan olan anne-babası her defasında "Doktor Rabbimizdir... Rabbimiz şifasını verir" deyip onu engellerler. Zeynep öksürüklerinin ardından kanlı balgam tükürmektedir. Kaynana ise hala gelinin soğuktan veya nazardan öksürüp kan tükürdüğünü düşünmekte ve tütsüleyerek, kurşun dökerek onu tedavi etmeye çalışmaktadır. Zeynep olan biten her şeyi annesine anlatır ve bir süre sonra da ölür. Öldüğünde elinde gerçek aşığı İbrahim'e ait olan bir mendil vardır ve Zeynep bu mendil ile gömülmek istemiştir.³⁴

1.9.3. Kahramanlar

Zeynep: Seyyid Mahmud'un pamuk tarlalarında çalışan güzel bir köylü kızı.

Hamid: Seyyid Mahmud'un en büyük oğlu. Babanın imkanlarıyla şımarık, rahat bir hayat yaşamaktadır.

---

³⁴ ER, Rahmi, *Modern Mısır Romanı-1*, s.89-101.

İbrahim: Seyyid Mahmud'un tarlalarında işçi başı olarak çalışan fakir, güvenilir bir genç. İbrahim aynı zamanda Hamid ile okul arkadaşıdır.

Azize: Hamid'ten iki yaş küçük amcasının kızı.

Hasan: Anne babası ve dört kardeşiyle birlikte yaşamaktadır. Hasan yazar tarafından her yönüyle onurlu Mısır çiftçisinin ideal bir temsilcisi olarak sunulmuştur.

Halil Amca: Hasanın babasıdır. Nisbeten varlıklı, çevresinde sevilen sayılan bir kişidir.

Şeyh Mes'ud: Ezher'de başarısız olunca tarikat şeyhliğine yönelen çıkarıcı, cahil bir kişi.

Selame: Halil Amca'nın arkadaşıdır.

Hadra ve Sa'de: Zeynep ile tarlada çalışan arkadaşları.

1.9.4. Zaman Ve Mekân

Romandaki olayların vuku bulduğu zaman net belirtilmese de 19.yüzyılın sonları olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca yazar 1910 yılı Nisan ayında Paris'te romanı yazmaya başladığını 1911 yılı Mayıs ayında bitirdiğini 1914 senesinin ortalarında döndüğü Mısır'da da el-Cedîde matbaasına götürerek bastırıldığını kitabın önsözünde belirtmektedir.

1.10. Abbas Mahmud el-Akkad – Sara

1.10.1. Yazarın Biyografisi

ABBAS MAHMUD el-AKKAD (1889-1964): 28 Haziran 1889 yılında Asvan'da doğdu. İlkokulu bitirdikten sonra 16 yaşında Asvan'dan ayrıldı. Eğitimini resmi kolej ve okullarda tamamlayamadı. Aksine kendi kendisini yetiştirdi.³⁵ Babası Dimyatlı, annesi Diyarbakır kökenlidir. Kahire'ye giderek resmî bir dairede görev aldı (1904); fakat memuriyetten hoşlanmadığı için işini bırakarak (1907) gazeteciliğe başladı. 1912-1918 yılları arasında yine memurluğa dönerek I. Dünya Savaşı yıllarında öğretmenlik yaptı; savaştan sonra tekrar gazeteciliğe başladı. Dil ve edebiyat alanındaki yazılarıyla temayüz edince Arap Dili Akademisi (Mecmau'l-

³⁵ DAYF, Şevki, *el-Edebu'l- 'Arabiyu'l-Mu'âşır*, s.136.

lugati'l-Arabiyye) ve Arap ilimler Akademisi (el-Mecmau'l-ilmiyyü'l-Arabî) üyeliklerine seçildi (1940). Ayrıca, Mısır'ı İngilizler'den kurtarmak için mücadele eden Sa'd Zağlûl Paşa'nın kurduğu Vefd Partisi'nden parlamenter ve partinin en büyük ideologu olarak siyasî hayatta önemli rol oynadı (1929-1930, 1944-1950). 1950 yılından itibaren, özellikle 1952'de cumhuriyetin kurulmasından sonra, ilerlemiş yaşının da etkisiyle siyasetten çekildi. Ölümüne kadar kendini dinî konular üzerinde araştırma yapmaya vakfetti ve bu alanda yazdığı eserleriyle büyük takdir topladı. 1960'ta Cumhurbaşkanı Cemal Abdünnâsır tarafından kendisine "Devlet Edebiyat Takdir Mükâfatı" verildi. 12 Mart 1964'te öldü ve Asvan'a gömüldü.³⁶

1.10.2 Kitabın Kısa Özeti

Muhtemelen bir yazar olan, yaşayış itibariyle olmasa da düşünce itibariyle büyük ölçüde el-Akkad'ı temsil eden otuz beş yaşın üzerindeki Hemmâm, bir gün terzi Mariana'nın pansiyonunda kiracı olarak oturan bir arkadaşını ziyarete gider. O sırada bir iş için orada bulunan yirmi üç yaşında, bir çocuklu dul bir kadın olan Sâra ile karşılaşır. Aralarında bir münasebetle başlayan diyalog, kısa sürede, birlikte çıkmaya karar verecek kadar gelişme gösterir. Aslında Hemmâm'ın bu sıralarda Hind adında bir kızla ilişkisi vardır. Ancak Hemmâm, Sâra ile tanışıklığı ilerledikten sonra ağırbaşlı, son derece çekingen, cilve ve kur yapmaktan kaçınan, ruhbani bir hayat tarzı benimsemiş olan Hind'e hayat dolu, uçarı Sâra'yı tercih eder ve Hind'le aralarındaki ilişkiyi bitirir. Birkaç yıl süren Sâra ile ilişkisi, zamanla sıkıcı olmaya başlar ve aralarında geçen bir tartışma sonucu, bu kez yaz tatili süresince görüşmemeye karar verirler. Sâra tatildeyken bir başka erkekle kısa süreli bir macera yaşar. Kahire'ye dönüp Hemmâm'la buluştuğunda ihanetini ona açıklar ve güya affedilir. Bundan sonra Hemmâm, Sâra'dan gittikçe artan tempoda kuşku duymaya başlar. İlişkisi devam etse de, buluşmaları artık eskisi kadar sık değildir. Sâra'nın, bu seyrek buluşmalardan hoşnut oluşu, en azından şikâyetçi olmayışı, Hemmâm tarafından, onun bir başka erkekle ilişkisi olduğunun ciddi bir göstergesi olarak değerlendirilir ve Hemmâm'ın bu yöndeki endişesini artırmaktan başka bir işe yaramaz. Zihnindeki her geçen gün kar topu gibi büyüttüğü bu endişe ve kuşkunun verdiği rahatsızlığa dayanamaz ve sonunda Sâra'nın hayatında başka bir erkek olup olmadığını anlayabilmek için onu yakından takip etmesi konusunda arkadaşı Emin'i ikna eder. Emin'in bu faaliyetleri Sâra'nın Hemmâm'a sadakatini veya

³⁶ ZEVALSİZ, Halit, "AKKAD, Abbas Mahmûd" maddesi, *TDV Ansiklopedisi*, Cilt:2, Sayfa: 267.

sadakatsizliğini kanıtlayabilecek herhangi kesin bir sonuç vermez. Şüpheden kurtulamayan Hemmâm, bu duruma daha fazla katlanamaz ve Sâra ile ilişkisini bitirir.

Ayrılmalarının üzerinden uzun bir süre geçtikten sonra Hemmâm, bir gün, eskiden buluşup sık sık gittikleri sinema yolunda tesadüfen Sâra ile karşılaşır. Çok soğuk geçen bu görüşme sonunda, ertesi gün Hemmâm'ın evinde buluşmayı ve olup bitenleri orada konuşmayı kararlaştırarak ayrılırlar. Ancak bu buluşma, Hemmâm'ın randevu saatinden kısa bir süre önce evi terk etmesi yüzünden gerçekleşmez. Sâra'nın da randevuya gelip gelmediği anlaşılabilir. Sonunda, ilişkileri bitmesine rağmen, en azından kuşkularını giderebilmek ve Sâra'ya karşı yaptığı hareketin doğru olup olmadığından emin olmak için Hemmâm, Emin'in Sâra'yı tekrar izleme önerisini kabul eder. Uzun süren bu izleme faaliyetleri sonunda bir gün Emin, Sâra'nın kendisini bekleyen bir arabaya binip uzaklaştığını görür ve bunu Hemmâm'a anlatır. Hemmâm bunu öğrendiğine sevinir ve şimdi rahatlar. Çünkü Sâra'nın suçu artık kanıtlanmış, onunla ilişkisini kesmekte isabetli davrandığı artık belli olmuştur. Ne var ki, birkaç gün sonra arkadaşı Emin'in izni bitip asıl işine dönmek üzere Kahire'den ayrılışıyla birlikte Hemmâm kendisiyle başbaşa kaldığında, Sâra ile ilgili kuşkuları yeniden depreşir ve roman onun kendi kendine sorduğu şu sorularla sona erer:

“Acaba (seninle) beraber olduğu süre içinde sana sâdık kalmış olması... Mümkün değil mi? Acaba ayrıldıktan sonra senden umudunu kesip yoldan çıkmış olamaz mı ?”³⁷

1.10.3. Kahramanlar

Sâra: Batılı tarzda yaşamaya çalışan, Avrupa ve moda hayranı, sinemaya ve tiyatroya giden, neşeli, dini kuralları çok önemsemeyen, dişiliğini öne çıkaran, uçarı bir bayan.

Hemmâm: Kırklı yaşlara yaklaşmış, kendine aşırı güvenen, kendisini başkalarından üstün gören, aşırı kuşkucu bir kişi.

Emin: Hemmâm'ın Kahire'de çalışan arkadaşı. Hemmâm kadar olmasa da Emin de kuşkucu ve kontrolcü bir yapıya sahiptir.

³⁷ ER, Rahmi, *Modern Mısır Romanı-1*, s.206-207.

1.10.4. Zaman Ve Mekân

Romanda bir zaman dilimine vurgu yapılmamışsa da olayların yaşandığı zaman dilimini 20.yüzyılın başları olarak düşünebiliriz. Mekân olarak Kahire, Marianna'nın pansiyonu, Hemmâm'ın evi ön plana çıkmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM: DOKUZUNCU HARİCİYE KOĞUŞU VE KİTÂBU'L- EYYÂM'IN PSİKOLOJİK YÖNDEN KARŞILAŞTIRILMASI

2.1. Ana Kahramanlarının Karşılaştırılması

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nda yazar hastane koridorunu, koridorda sıralarını bekleyen hastaları ve hasta yakınlarının ayrıntılı tasvirini yaptıktan sonra hastaların ruhsal durumlarını anlatır. Hastaların yaşadıkları sıkıntılardan dolayı bütün dikkatlerinin kendi acılarına, dertlerine yoğunlaştığını, hastaların kendi aralarındaki ortak sorun ve sıkıntılardan dolayı manevi bir aile gibi olduklarını, korku ve acının küçük yaştaki hastaları bile çok sarstığını fakat hastaların ümitlerini de koruduklarını ifade eder.

“Yeni gelenlere karşı alakaları gayet kısa sürer. Düşük başlar hafif kalkar, büyük kapıya doğru hafifçe eğilir ve tekrar eski vaziyetine döner; herkes kendi üstünde toplanan dikkatini başkasına pek az ayırır, hem de onlar ilk gördüklerini bile eskiden tanyorlarmış gibidirler, aralarında kandan daha fazla akrabalık vardır; acının ve korkunun birleştirdiği müşterek bir manevi aileye mensup olduklarını hissederler, emindirler ki insanlar arasında sabretmesini, beklemesini onlar kadar bilen yoktur.

Küçükler çok benzeşirler: Korku ile acının derinleştirdiği anlayışlı gözler, yaşlarına nisbetle ağır tecrübelerin kırıştırdığı ve soldurduğu manalı yüzler, tahammülün düşürdüğü başlar ve ümit...

Muayene odasının kapısına ümitle bakarlar.”³⁸

Kahramanımız yıllardır hastalık çektiğini, hastaneye yanında bir büyüğü olmadan gittiğini, ağaçların bile sağlıklı oluşuna imrenecek kadar hastalık çekmekten bıktığını, fakat içinde bir umut olduğunu anlatır. İyileşmeye dair içindeki umut kahramanımızın mücadele azmini canlı tutmaktadır. Buna rağmen hastanede kendini ifade edemediğinden mustarıptır.

“Yalnız başıma demir parmaklıklı kapıdan içeriye girerdim, dokuzuncu hariciye koğuşuna doğru ağaçların bile sıhhatine imrenerek yürürdüm, camlı kapıların garip bir beyazlıkla gözlerime vuran ve içimde korku ile karışarak

³⁸ SAFA, Peyami, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, s.8.

yuvarlanan parıltıları arasında o dehlize girerdim ve yalnız başıma bir köşeye ilişirdim, kımıldamazdım, susardım, beklerdim, korkudan büzülürdüm, rengimin uçtuğunu hissederdim.”³⁹

Kahramanımız muayene odasındaki “*yüzünde bıkkınlıkla sebatın kavgası var*”⁴⁰ dediği operatöründen asistanına kadar herkesi çok dikkatle gözlemlemektedir.

Kitabu'l-Eyyâm'da anlatıcı küçük çocuğun gözlerinin görmemesi sonucu ev ortamını ve evin dışını görmeden keşfetmeye çalıştığını, annesinin gözünün iyileşmesi için damla damlattığını, ilacın gözünü yakmasına rağmen dayandığını, kaynağını bilmediği bir endişenin yüreğini daralttığını, karanlık bastırduğunda yerden ifrit çıkacağına inandığını ve gece duyduğu her sestten korktuğunu, bu korkular sonucu uyuyamadığı zamanlar gecelerinin korku ve çırpıntılarla geçtiğini, öyle ki sabah bile gecenin etkisinin sürdüğünü ifade etmektedir.

“Annesi gözlerine hiçbir faydası olmayan, ona acı veren damlayı damlatırdı. Acı duyar fakat şikâyet etmez ve ağlamazdı. Çünkü o ağlayan ve şikâyet eden kız kardeşi gibi olmayı sevmiyordu.”⁴¹

“Güneş yuvasına, insanlar yataklarına çekilip lambalar söndü mü, bu ifritler yerin altından çıkarlar, içinde fısıldaşmaların, bağrıışmaların olduğu düzensiz hareketlerle uzayı doldururlardı.”⁴²

Hem *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*'nda hem de *Kitabu'l-Eyyâm*'da kahramanlarımızın ikisi de çocuktur. Her iki kahramanımızda da korku ve endişe hâkimdir. Birisindeki korkunun kaynağı fiziki olarak çektiği acı ve ıstırap ile yeniden karşılaşma iken diğesinde fiziki olmaktan öte manevi sebeplere dayanmaktadır. Her iki kahramanımız da kendilerini sağlık açısından eksikliklerinin farkındadırlar. Kendileri dışında sağlıklı gördükleri çevrelere imrenmektedirler. Bununla birlikte *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*'nda kahramanımız hastaneye kendi başına gittiğini ifade ederek, *el-Eyyâm*'daki kahramanımız da kız kardeşi gibi şikâyet edip ağlamadığını ifade ederek eksiklik duygularına karşılık güçlü taraflarını öne çıkararak motivasyonlarını düşürmemişlerdir.

³⁹ Adı geçen eser, s.9.

⁴⁰ Adı geçen eser, s.10.

⁴¹ HUSEYN, Taha, *Kitabu'l-Eyyam*, c.1, s.17.

⁴² Aynı eser, s.17-18.

Dokuzuncu Hariciye Koşu'su'nda kahramanımız hastane bahçelerinin her zaman hüznü verdiğini, hastalık ile tabiat arasındaki büyük bir çelişkiyi anladığını ve bu durumun en çok hastaneye girerken ve çıkarken hissedildiğini ifade etmektedir.

*“Her gidişimde, hastahanelerin bahçeleri bana hüznü verirdi. Bunun manasını şimdi bulmaya çalışıyorum ve hastalıkla tabiat arasındaki büyük tezadı anlıyorum. Bu, bir bahçeden hastaneye girerken ve bir hastahaneden bahçeye çıkarken en çok hissedilen şeydir.”*⁴³

Kahramanımız hastalığın başlattığı derin düşüncelere dalmayı sürdürür. Öyle ki zaman zaman kendi durumundan öte çevreyi analiz etmekte ve derin düşüncelere dalmaktadır.

Kendisini koruyan iki şeyin kendisini sevmesi ve kendisine acıması olduğunun farkındadır. Yeniden ameliyat olması gerektiği ve sakat kalacağı haberini annesine söylemek istemez. Acıları başkasıyla paylaşmanın saadet olduğunu fakat annelerle paylaşmanın hiçte öyle olmadığını, aksine iki kat fazlasıyla annelerden tekrar geri döneceğinin de bilincindedir.

*“Felaketimizi başka biriyle taksim etmek saadettir, fakat annelerle değil, annelerle değil. Annelere anlatılan kederler taksim değil, zarbedilmiş olur: Çocuklarının felaketini iki kat şiddetle hisseden anneler, bu ıstıraplarını çocuklarına fazlasıyla iade ederler; böylece keder anadan çocuğa ve çocuktan anaya her intikal edişinde büyüdükçe büyür.”*⁴⁴

Bilinçli düşündüğünde durumun çokta kötü olmadığını görecektir. Zaman zaman bilinçli düşünmektedir. Fakat yaşının da etkisiyle duygusallıktan kurtulamamaktadır. Duygusal düşünceler onu daha da karamsarlığa itmektir. Arada bilinçli düşünceler duygusallığın içinde eriyip gitmesine rağmen bilinçli düşüncelere ne kadar çok ihtiyacı olduğunun farkındadır ve onları ışığa benzetmektedir.

Kahramanımız evine giderken köhne, yıkılmaya yaklaşmış ve tamir edilmesi gereken evlerin arasından geçmektedir. Evlerin durumunu kendi durumuna benzetir. İnsan kendini bulduğu, kendine benzettiği her şeye yakınlık hisseder. Kahramanımız

⁴³ SAFA, Peyami, *Dokuzuncu Hariciye Koşu'su*, s.13.

⁴⁴ Aynı eser, s.14.

da evlerin tamirata, tadilata ihtiyaçları olduğunu görmüş, onların da ameliyat edilmeleri gerektiğini düşünmektedir. O evleri ve o evlerin olduğu mahalleyi sevmektedir.

“Kimi biraz daha öne eğilmiş, kimi biraz daha çömelmiştir; ve hepsi hastadır, onları seviyorum; çünkü onlarda kendimi buluyorum; ve hepsi iki üç senede bir ameliyat olmadıkça yaşayamazlar, onları çok seviyorum; ve hepsi, rüzgardan sancılandıkça ne kadar inilderler ve içlerinde ne aziz şeyler saklarlar, onları çok.. Çok seviyorum.”⁴⁵

Evine giderken geçtiği mahalledeki evleri kendine benzetmesi, onları sevmesi mevcut durumu kabullendiğini göstermektedir. Durumun kabullenilmesi kişiye daha çok dayanma gücü verecektir. Çocuk hastadır fakat içinde iyileşeceğine dair bir umut her zaman olmuştur. Bütün olumsuzluklara rağmen her geçen gün içindeki umut büyümektedir.

Kahramanımız evine vardığında annesinin evde olmadığını görür. Odadaki durumdan annesinin ilaç kullandığını, yattığını ve ağladığını anlar. Biraz sonra annesi eve gelmesiyle birlikte annesinin olumsuz etkilenmemesi için ona güçlü görünmek ister.

“Az sonra kapıya bir anahtar sokuldu. Hemen doğruldum, mendilimi sakladım. Kendisine zaafımdan ziyade metanetime gösterdiğim kadın içeriye girdi.”⁴⁶

Annesi durumu fark edince onun üzülmemesi için teskin edici cümleler kullanmaya devam eder. Öyle ki kullandığı cümleler, kendisini de olumlu etkilemiştir. İçindeki umut farklı şekillerde de olsa büyümeye devam etmektedir.

“Onu teselli için söylediğim söz beni de aldatacak bir cazibe aldı ve bir ümit kapısı açtı. Başka doktorları, bilhassa benim doktoru görmek arzusunu duyuyordum. Bu doktor, genç olmadığı halde, birçok siyasi sebeplerden dolayı henüz stajını bitirmemişti, fakat bana hepsinden yakın bir insandı ve dizimden ziyade sinirlerim üstündeki iyi tesirlerine muhtaçtım.”⁴⁷

---

⁴⁵ Adı geçen eser, s.15-16.

⁴⁶ Adı geçen eser, s.17.

⁴⁷ Adı geçen eser, s.18.

Kitabu'l-Eyyâm'da anlatıcı küçük çocuğun dünyasını, çevresini anlatmaya devam etmektedir. Küçük çocuğun dünyası evlerinin yakınında bulunan kanal ile sınırlıydı. Çocuk kanaldaki suyun içinde ayrı bir dünya var sanıyordu. Suyun içinde timsahın olduğuna, timsahın insanlar için çok tehlikeli olduğuna ve timsahın karnında padişah yüzüğü olduğuna inanıyordu. Kardeşleri arasında farklı olduğuna inanıyordu. Bundan dolayı hoşlandığını veya acı çektiğini bilmiyordu.

Annesinden ve babasından şefkat ve merhamet görüyordu. Kardeşlerinin ince davranışlarını acıdıkları ve küçümseme ile baktıklarına bağlıyordu. Onda olmayan bir şey diğer insanlarda vardı. Annesinin ona izin vermediği şeyleri kardeşlerine izin vermesine önceleri kızdı. Öfke sonra yerini derin bir hüzne bıraktı. Kardeşlerinin konuşmalarını dikkatle dinleyince onun görmediği şeyleri onların gördüğünü anladı.

Bir gün ailesiyle yemek yerken böreği iki eliyle alıp herkesin kullandığı kaba daldırdı. Kardeşleri bu duruma kahkahayla gülerken annesi çok üzülmüş, babası ise sakin ve hüzünlü bir sesle “*evladım, börek öyle tutulmaz*” demişti. O andan sonra hareketleri kısıtlı ve ölçülü hale geldi, korku ve çekingenlikle doldu. Çelik gibi bir iradesini o zaman fark etti. Kendisine bazı yemekleri yasakladı. 25 yaşına gelinceye kadar tadına bakmadı. Kaşığı kullanamadığı için kaşıkla yenen tüm yemeklere küstü. Kardeşlerinin alayından, annesinin gözyaşından ve özellikle babasının sakinliğiyle hüzünlü siteminden korkuyordu. Toplulukla yemek yememe alışkanlığını nişanlanıncaya kadar sürdürdü. Bu yaşadıklarından sonra az ile yetinen, az yiyen birisi olmuştu. Oburlukla suçlanmaktan korkuyor ya da kardeşlerinin iğneleyici sözlerinden çekiniyordu. Öyle ki sofrada su bardağını düşüreceğim diye su içmekten utanır hale gelmişti. Acı veren, alay edilen, acınmasına yol açan her şeyden kaçır oldu.⁴⁸

Her iki kahramanımız da annelerinden ilgi ve şefkat görmekteyler ve asla annelerinin üzülmelerini istememekteyler. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*'nda kahramanımız evine giderken gördüğü yıkık dökük evlerle kendi durumunu özdeşleştirmiş, annesini teskin etmek için daha güçlü bir duruş sergilemiştir. *Kitabu'l-Eyyâm*'da küçük çocuk kardeşlerinin alay etmeleri sonucu kendisinin bir daha alay edilerek rencide edilmemesi ve dolayısıyla kardeşlerinden dışlanmış hissini yaşamamak için kendisine bir çok yasaklar koymuş ve bunları kararlılıkla

⁴⁸ HUSEYN, Taha, *Kitabu'l-Eyyâm*, c.1, s.20-31 özetlenmiştir.

uygulamıştır. Yeter ki alay edilmesin, gururu incinmesin, o sofrada su bile içmekten vazgeçmişti. Her iki kahramanımızın da hayatlarında yeteri kadar acı veren bir durumları vardı. Dolayısıyla birisi hastalığı ile ilgili durumu söylemeyerek annesinin üzülmemesini sağlamaya çalışıyor, diğeri sofrada yapmakta zorlandığı hareketler ile anne babasını üzme ve kendisinin de alay edilerek rencide olmasına sebep olmaktan kaçmak için birçok şeyi kendisine yasaklıyordu. Bundan dolayı yeni acılara gerekte yoktu.

Çaresizlik bazen en büyük motivasyon kaynağıdır. Kahramanlarımızın durumlarıyla ilgili başka alternatiflerinin olmadığını düşünmeleri, onları mevcut durumlarıyla ilgili mücadelede ve olumsuzluklara karşı direnmede daha güçlü hale getirmiştir.

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nda kahramanımız Erenköy'de uzaktan akrabaları olan Paşa'nın konağına zaman zaman gidiyor, Paşa'ya romanlar okuyor. Uzaktan akraba bile olsa bir aile büyüğünün olması onu mutlu ediyordu. Kahramanımız aynı zamanda kendisinden dört yaş büyük olan Paşa'nın kızı Nüzhet'e aşık. Emekli olan Paşa, kahramanımızı her gördüğünde hastalığından daha fazla eğitimiyle ilgili sorular sormaktaydı. Hasta çocuk, Paşa'nın yanında ayağına dikkat ederek oturması Paşa'nın dikkatini çeker ve hastalığına dair sorular sorar. Çocuğu dinledikten sonra *"Bizim doktor Ragıp vardır, Ona bir görün"*⁴⁹ diye tavsiyede bulunur.

Kahramanımız Paşa'ya kitap götürmenin yanı sıra kızı Nüzhet'e de romanlar götürmektedir. Nüzhet ile çocuklukları birlikte geçmiştir. Köşkün bahçesinde gece havuz başında konuşurlarken Nüzhet doktor Ragıp'ın kendisini istediğini söyler. Bunu duymak kahramanımızı daha da çökertir. Nüzhet'in *"Ragıp bey beni istedi diye, hemen evlenmiyorum ya... Hem ben daha on dokuz yaşındayım"*⁵⁰ sözleri kısa bir an da olsa kahramanımızı umutlandırır. Biraz düşününce yine umutsuzluğun içine sürüklenir. Gece yarısına kadar Nüzhet'i düşünmeye devam eder.

"Yalnız bir şey anlamıştım ki, ben çok bedbahtım.

O gece de yatakta bunu kuvvetle hissettim.

Gözlerim doluyordu.

⁴⁹ SAFA, Peyami, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, s.21.

⁵⁰ Aynı eser, s.25.

Meçhul ümitlere inanmadığım an, beni kurtaracak şeyin ne olduğunu bilmek istiyorum. Ümit etmek bile az. Emin olmak ihtiyacı. Yalancı istikbalin şüpheli vaatlerine değil, teminatına ve senedine ihtiyacım var. Hâlbuki o vaat bile etmiyor ve kendisine beni nasıl karşılayacağını sorduğum vakit, korkunç bir dilsizlikle susuyor.

Uyuyamıyorum.”⁵¹

Kahramanımız en küçük bir umut kırıntısına bile sarılmak istemektedir. Yaşadıkları onu çok hassas bir hale getirmiştir. Umutlu ve umutsuz olmak artık çok kolay hissedebildiği durumlardır. Nüzhet’in onu sevdiğinden ve Doktor Ragıp ile evlenmeyeceğinden emin olmak istemektedir. Nüzhetin geleceğe dair çokta güven vermeyen davranış ve sözlerine değil kesin bir emin olmaya ihtiyaç hissetmektedir.

Uyumaya çalışırken gece yarısı Nüzhet odasına gelir. Konuşurlarken Nüzhet, Doktor Ragıp ile ilgili fikrini öğrenmek istemesine ilgisiz bir tavır sergiler. Çünkü istemiyordu, hatta o konuyla ilgili hiçbir şey duymak istemediği açıktı. Tepkisini yok sayarak, ilgisiz kalarak, başka şeylerle ilgilenerek ortaya koyuyordu.

“Bunu gayet tabii ve kayıtsız söylemeye çalışmıştım; hatta alakamı gizlemek için yastığımın altındaki mendilimi aramakla meşgul görünüyor, mendil bir iki defa elime geçtiği halde bulamamış gibi yapıyordum. Susmaya mecbur oldu”⁵²

Nüzhet’in ilgilenmesi kahramanımızın hoşuna gitmektedir. Hasta da olsa, yaşça Nüzhet’ten küçükte olsa ona karşı hep güçlü tarafını göstermeye çalışmaktadır. Bu durum öyle bir hale gelmiştir ki, Nüzhet’in kahramanımızın uyumasını isterken elini elini omuzuna koymasını bile merhamete ihtiyacı olduğu ve teslim olma olarak algılamaktadır.

“ - Uyursun, uyursun. Haydi... Ben seni örterim.

Elini omuzuma koydu ve ısrar etti. Artık merhamete layık olduğumu anlamaktan utanmayacak kadar mukavemetimi ve gururumu kaybetmiştim, teslimiyetin zevki içinde başımı yastığa koydum.”⁵³

---

⁵¹ Adı geçen eser, s.29.

⁵² Adı geçen eser, s.32.

⁵³ Adı geçen eser, s.33.

Kahramanımızın güçlü görünme çabasının altında zayıf, güçsüz ve aciz insanların sevilmeceğine, saygı görmeyeceklerine ve toplumda kabul görmeyeceklerine olan inancıdır.

Kahramanımız hastaneden köşke dönünce Paşa'nın odasının önünden geçerken Paşa, Nüzhet ve yengesinin hararetili konuşmalarını işitir. Odaya girdiğinde yengesi aniden dolaba saklanır. Hasta çocuk ondan saklı bir şeyler konuşulduğunu hisseder. Paşa'ya getirdiği kitabı verir ve odadan çıkar.

*“Odadan çıkınca nereye gideceğimi, ne yapacağımı şaşırılmışım. Bütün bu ev, bütün bu insanlar bana yabancı geliyordu. Onları bana tanıtan bütün alakalar, hatıralar bir anda kaybolmuştu.”*⁵⁴

Ondan saklanan bir şeylerin olduğunu hissetmesi hasta çocuğu dışlanmışlık duygusuna itmiştir. Kendini yabancı hissetmekte ve duygusal olarak daha fazla çökmeye devam etmektedir.

Köşkün hizmetçisi Nurefşan odada kahramanımızdan saklı olan konuşmayı anlatır. Yengesinin Doktor Ragıp'ın annesinin dediklerini Paşa'ya anlattığını, Paşa'nın ve Nüzhet'in buna güldüklerini, Doktor Ragıp'ın annesinin bir iki güne kadar söz kesildin dediğini ve Nüzhet'in Doktor Ragıp ile evlenmesinden sonra Doktor Ragıp'ın Nüzhet'i Berlin'e götüreceğini söyler. Zaten hasta olan kahramanımız bu duyduklarından sonra iyice yıkılır. Nüzhet'in Doktor Ragıp ile evlenecek olmasından daha fazla Nüzhet'in kendisine odadaki durumla ilgili yalan söylemesine isyan etmektedir.

*“Öyle bir yaşta idim ve öyle bir mizaçta idim ve çocukluğumda o kadar az oyun oynamışım ve aldatmasını o kadar az öğrenmişim ki, yalan bana suçların en ağırı gibi geliyordu; ve bir yalan söylendiği zaman insanların değil, eşyanın bile buna nasıl tahammül ettiğine şaşıyordum. Yalana her şey isyan etmelidir. Eşya bile: Damlardan kiremitler uçmalıdır, ağaçlar köklerinden sökülüp havada bir saniye içinde toz duman olmalıdır, camlar kırılmalıdır, hatta yıldızlar düşüp gökyüzünde bin parçaya ayrılmalıdır filan...”*⁵⁵

---

⁵⁴ Adı geçen eser, s.43.

⁵⁵ Adı geçen eser, s.51-52.

Bir yandan isyan ederken diğerk yandan o günü, odada ondan saklı konuşma olduğundan şüphelendiğini hatırlar.

“Ben o gün odaya girer girmez her şeyi sezdim. Aynalı dolap kapısının gıcirtısı, Nüzhet’in dizleri ve Nurefşan’ın gözleri bana üç münadi gibi haykırdılar.”

56

Gece uyuyamaz, uzun uzun düşünür. Sonunda Nüzhet’in yalanını yüzüne vurmak ister. Nüzhet’in odasına gidip kendi odasına çağırır. Nüzhet kahramanımızın odasına gelir. Hasta çocuk yani kahramanımız bir yandan Nüzhet’e isyan ederken diğerk taraftan ona inanmak için bahaneler arar. Konuşurlar, sonunda Nüzhet ondan bir şey saklamadığını inandırır.

*“ – Gizlemedim. Sana bu gece her şeyi anlatacaktım, fakat bahçede pek canın sıkılıyordu, hem de bunlar uzun uzun konuşulacak şeyler. Geceye bıraktım. Annemin soyunup soyunmadığını öğrenmek istersen, şimdi hemen aşağı in, Nurefşan’ı uyandır, ona sor. O seni seviyor, doğruyu söyler.”*⁵⁷

Bu konuşmanın sonunda sarılırlar, yakınlaşırlar. Kahramanımızın dürtüleri Nüzhet’e daha kolay ve hızlı inanmasını sağlamıştır. Bireyin fikri ve inanç yapısı üzerinde etkili olan dürtüler hasta çocuğun Nüzhet’e inanmasında da belirleyici faktörlerin başında gelmiştir.

Kitabu’l-Eyyam’da anlatıcı küçük çocuğun Kur’an-ı Kerimi öğrenmek için mektebe gittiğini, mektepte “Seyyidüna” diye hitap edilen şişman, az gören, sigara içen ve çıkarıcı bir hocası olduğunu, küçük çocuğun Kur’an-ı Kerimi hatmettiği zaman hocasının aileden çeşitli hediyeler istediğini, küçük çocuğun Kur’an-ı Kerimi hatmettiğini ve hocasının ailesine hediyeler alma umuduyla gittiğini fakat hiçbir şey alamadığını hatta isteyemediğini ifade eder.

Anlatıcı küçük çocuğun dünyasını anlatmaya devam eder. Kur’an-ı Kerimi ezberleyenler “Şeyh” diye çağrılmaktadır. Küçük çocuğun Kur’an-ı Kerimi ezberlediğini hocasının söylemesinden bir ay sonra bir ikinci vakti babası çocuğu çağırır. Kur’an-ı Kerimden bazı sureleri okumasını ister. Çocuk okuyamayınca

---

⁵⁶ Adı geçen eser, s.52.

⁵⁷ Adı geçen eser, s.56.

babası “*Kalk, Kur’an-ı ezberlediğini sanmıştım*”⁵⁸ der. Küçük çocuğun dünyası yıkılmıştır adeta. Sonraki gün hocası da benzer tepki verip şeyh olanlar arasında değil de yeni gelenler arasına oturtulması küçük çocuğa iyiden iyiye değer verilmediği duygusunu hissettirir. İlerleyen günlerde hocası çocukla birlikte evlerine gider. Hocası babasından küçük çocuğu yeniden imtihan etmesini ister. Babasının Kur’an-ı Kerimden sorduğu yerleri küçük çocuk bu defa okur. Hocası o akşam koltuğunun altında cübbe kumaşı ile evlerinden ayrılır.

Sonraki gün hocası çok mutludur. Günde altı cüz okuyacağına dair çocuğa söz verdirir. Çocuğu takip etmesi için “Mubassır” denilen yardımcı hocayı görevlendirir. Birkaç gün sonra küçük çocuk sıkılır, mubassıra eline gelen yiyecek içeceği verme karşılığında okumadığı derslerini hocasına okuduğunu dedirtir. Mubassır çocuğu yeni gelenleri okutmakla görevlendirir. Küçük çocuk mubassırdan öğrendiği rüşvet işini yeni gelenlere uygulamaya başlar. Yeni gelenlerin rüşvet olarak kitap getirmeleri ve öykü okumaları küçük çocuğu çok mutlu etmektedir.

Küçük çocuk bir Çarşamba günü hocasına Kur’an-ı tümüyle okuduğunu söyler. İkinci vaktine kadar oynar ve ikinci namazında ayakkabıları çalınır. Ayakkabıları çalınmasına rağmen çok üzülmez yine de evine mutlu döner. Eve dönünce babası yanına çağırır, birkaç sureyi okumasını ister. Küçük çocuk yine okuyamaz. Baba sakın ve alaycı bir ifadeyle “Kalk ve çalış, ayakkabılarını Kur’an-ı kaybettiğin gibi kaybettiğini görüyorum”⁵⁹ deyince o mahcubiyetle kilere gidip satırı boynuna vurur. Herhangi yaralayıcı bir zarar görmez. Üç gün sonra babası küçük çocuk ile güzelce konuşur, elinden tutup sofraya oturtur. Sofrada onunla ilgilenir. Sofradan kalkarken oğlunun hiçbir zaman unutamayacağı kardeşlerini kahkahaya boğan ve yıllarca zavallı diye takılmalarına yol açacak acımasız bir şaka yapar: “Kur’an-ı ezberledin mi?”⁶⁰

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu’ndaki kahramanımız da *Kitabu’l-Eyyam*’daki kahramanımız da yaşadıkları olaylarda benzer duygular yaşamaktadırlar. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*’nda kahramanımız Nüzhet’e aşık olmasına rağmen evde ondan saklı gizli konuşmalardan kendisini dışlanmış hissetmekte ve Nüzhet’in ona yalan söylemesinden dolayı da rencide olmuştur. Bütün bunlara rağmen Nüzhet’in odasına

⁵⁸ HUSEYN, Taha, *Kitabu’l-Eyyam*, c.1, s.41.

⁵⁹ Aynı eser, s.53.

⁶⁰ Aynı eser, s.56.

gelip yakınlaşmaları hasar görmüş duygularının acısını bir nebze olsun dindirmiştir. *Kitabu'l-Eyyam*'da ise küçük çocuk bilgiye âşıktır. Ailesinin çevresinin onayına takdirine ihtiyaç duymaktadır. Bir taraftan da çocuk olmanın getirdiği doğal davranışlar sergilemektedir. Babasının tavırları küçük çocuğu çok etkilemektedir. Babasının onayını alıp takdirini kazanmak ve hocası ile iyi geçinmek için çocukluktan kaynaklanan doğal davranışları arasında çabalamaktadır. Babasının her olumlu sözü onu hayata bağlarken her olumsuz sözü onu hayattan koparmaktadır.

Dokuzuncu Hariciye Koşu'nda kahramanımız Nüzhet ile yakınlaşmasının sonrasında Köşk'te oldukça mutluydu. Mutlu olması Paşa'yı, yengesini ve Nüzheti de olumlu etkilemişti.

“Mesut olduğumu şundan anlıyorum ki ne Doktor Ragıp'tan, ne hastalıktan, ne de aynalı dolaptan bahsediyoruz. Adeta, hayatımızda bunların hiçbiri olmamıştır.”⁶¹

Kahramanımız mutluluğunun bitmesini istemiyordu. Geçmişe dönmeyi ve geçmişe ait herhangi bir şey ile karşılaşmayı hiç istemiyordu. Çünkü geçmiş kahramanımızı mutsuz ediyordu.

*“Ve içimde geriye dönmek korkusu var. Hiçbir şey hatırlamak istemiyorum. Elimi cebime sokarken, bana iki gün evvelini hatırlatacak bir kağıt parçasına, bir şeye rastlamaktan bile korkuyorum.”*⁶²

Sonraki günün akşamında Doktor Ragıp Köşk'e gelmişti. Kahramanımızın sohbete dahil olmadığını gören Paşa, Doktor Ragıp'a çocuğun dizindeki sorunu sordu. Doktor Ragıp çocuğa bazı sorular sorar. Kahramanımızın kendisine ait konuları konuşmak istemesi ses tonuna ve kısa cevaplara yansınca Doktor Ragıp da konuşmak için başka bir mevzu açar. Kahramanımız Doktor Ragıp'ı hem merak etmekte hem kıskanmaktadır. Bu durum Nüzhet ile konuşmak için dışarıya çıkmasına bile engel olur.

“Nüzhet iki defa salondan çıktı, girdi ve ikisinde de gözleriyle beni dışarı çağırdığı halde yerimden kalkamadım.

⁶¹ SAFA, Peyami, *Dokuzuncu Hariciye Koşu*, s.59.

⁶² Aynı eser, s.60.

Tecessüs -hatta yeni başlayan bir sevgi- benim. Doktor Ragıp'ı Nüzhet'e tercih etmemle neticeleniyordu.

Galiba, düşmana dosttan fazla bağlandığımız alaka noktası budur”⁶³

Doktor Ragıp'ın Köşk'e gelmesinin sonraki gününde Paşa, kahramanımıza Doktor Ragıp'ı nasıl bulduğunu sorar. Hasta çocuk, Paşa'nın sorusuna kendince mantıklı cevaplar verir. Doktor Ragıp'ın Nüzhet'i mutlu edemeyeceğini, aralarında çok yaş farkı olduğunu, dolayısıyla Doktor'un Nüzhet'in isteklerini anlayamayacağını söyler. Odada bulunan yengesi de sohbete dahil olur. Yenge fark ettirmese de sinirlenir ve odadan çıkar. Paşa'nın mırıldanması kahramanımızı bir hayli tedirgin eder.

“ – Nüzhet senin kardeşin. Onunla beraber büyüdünüz. O senin kardeşin!”⁶⁴

Hasta çocuk doktorunun istirahat vermesi sonucu daha dikkatliydi. Her gün eczaneye gidiyor, pansumanını yaptırıyordu. Yine bir gün eczaneye gitmek için merdivenlerden inerken Nüzhet ve annesinin yemek odasında hararetli tartışmalarını duyar. Odanın önünde durur ve konuşmaları bir süre dinler. Anne bir mikroptan bahsediyor, kızı ise çatal ve kaşığı ayırttığını söylüyordu. Kahramanımız bu konuşma ile yeniden eski günlerine döner. Dışlandığını ve aşağılandığını daha fazla hisseder. Köşk'ten ayrılmaya karar verir.

“Benden bahsedildiğine emin olmak için öteki ihtimallerin hepsini arıyor; fakat bir tane bile bulamıyordum; “mikrop” kelimesini hatırladıkça adeta ismim söyleniyormuş gibi, ancak benden bahsolunduğunu anlıyordum. Pek mümkün ki, yengem Nüzhet'le benim aramdaki mesafeyi çoğaltmak için hastalığının sirayeti ihtimalinden istifade ediyordu.

İçimde ani bir karar doğdu.

Kendini tatbik ettirmek için muhtaç olduğu büyük enerjiyi de beraber taşıyan bu kararı vakit kaybetmeden fiile geçirmek istedim. Zira onun en kuvvetli düşmanı zamandı.

Hemen, o akşam evime dönmeye karar vermiştim.”⁶⁵

---

⁶³ Adı geçen eser, s.64.

⁶⁴ Adı geçen eser, s.65.

⁶⁵ Adı geçen eser, s.70.

Ertesi gece annesinin Köşk'e gelmesiyle mecbur Köşk'te kalır. Gece yemek sofrasında Doktor Ragıp ve annesi de vardır. Sofrada Doktor Ragıp, Paşa ve kahramanımız arasında çok çetin bir Türkçe ile Fransızca'nın karşılaştırılmasının olduğu bir tartışma yaşanır. Paşa, kahramanımıza fikri yönden yeterli cevap veremediği için kişiliğine saldırır.

*“Ben, kuvvetlerimin yekuniyle münakaşaya girdim ve şahlandım. O derece ki Paşa bana çok kızıyor ve tecrübesizliğimden, cehaletimden başlayarak, izzet-i nefsimin daha derin taraflarına kadar hücum ediyordu.”*⁶⁶

Kahramanımız daha fazla uzatmadan susar. Susar fakat hem Paşa'nın hem Doktor Ragıp'ın fikri yönden ne kadar boş olduklarını ve kendisinin de hiçte küçümsenmeyecek derecede bilgiye sahip olduğunu görür.

*“Beni susturan şey nefretimdi. En basit içtimai davaları anlamayacak kadar yabancı tesirler altında şahsiyetlerini kaybeden bu insanlarla münakaşaya mecbur olmanın küçüklüğünden muzdariptim.”*⁶⁷

Münakaşa gecesinden sonra Köşk'te durum adeta yine eski günlere döner. Nüzhet ile daha soğuk ve Paşa'ya da roman okumamaktadır.

*“Fakat her şey değişti. Münakaşa gecesinden sonra Nüzhet'le dargın gibiydik. Ne geceleri havuz başında buluşuyor; ne gündüzleri kükürt serpmek için bağa gidiyorduk. Paşa'ya roman da okuyamıyordum, kitap yarıda kalmıştı.”*⁶⁸

Kahramanımız Köşk'te Nüzhet ile arası ne kadar iyi o kadar mutludur. Onu en çok sevgi iyileştirmektedir. Sevildiğini, değer gördüğünü hissettiği an iştahı daha iyi, kendine daha çok dikkat ediyor ve davranışları daha pozitifdir. Bunun tersini hissettiğinde veya gördüğünde insanlardan uzaklaşıyordu. Davranışları soğuk ve kendi sağlığına dikkat etmeyip içine kapanıyordu. Hasta çocuğu adeta hayata bağlayan Nüzhet'e olan sevgisi ve Nüzhet'in onunla ilgilenmesiydi. Ne zaman ki Nüzhet'in ondan uzaklaşacağı ve Doktor Ragıp ile evleneceği konusu olsa bir anda sessizleşiyor ve içine kapanıyordu. Fiziki rahatsızlığı ve dalgalı gönül dünyası onu yoruyordu.

---

⁶⁶ Adı geçen eser, s.73.

⁶⁷ Adı geçen eser, s.73-74.

⁶⁸ Adı geçen eser, s.74.

Kitabu'l-Eyyâm'da küçük çocuğu babası okuldan alır. Çocuğun okuldan alınması hocasına ve yardımcı hocasına karşı olan duygularını söylemesinin yolunu açar. Arkadaşlarına hoca ve yardımcı hocayla ilgili onların nasıl yalancı, düzenbaz ve sahtekâr olduklarını anlatır. Küçük çocuğun anlattığı her şeyi arkadaşları hocalarına ve yardımcı hocaya anlatırlar. Hocası araya hatırlı kişileri koyarak küçük çocuğun babası ile barışır. “*Bir daha okula gitmeyecek*” diyen baba, “*yarın okula gidiyorsun*” deyince küçük çocuk, hocası ve yardımcı hocası ile karşılaştığında ne yapacağına dair bir fikir üretemez. Annesi, kardeşleri, arkadaşları, babası adeta hepsi hocasının tarafında yer almışlar ve küçük çocuğu harcamışlardı. Bir ay sonra el-Ezher'e abisinin yanına gideceğini düşününce biraz rahatlar.

Abisi el-Ezher'den döndüğünde küçük çocuğun durumunu kontrol eder ve bir yıl daha kalmasını söyleyerek ona ezberlemesi için ibn-i Malik'in Elfiyye isimli kitabını verir. Annesi, babası, kardeşleri, halk, herkes abisine saygı gösteriyorlardı. Bu durum küçük çocuğun gözünde abisini örnek alıp onun yolunu takip etmesine yöneltmişti. Kur'an-ı Kerim'i ezberlediği için saygı görmemişti fakat Elfiyye isimli kitabı ezberlediğinde saygı göreceğini umuyordu. Elfiyye isimli kitabı hem hocası hem de yardımcı hocası okuyup anlayamıyorlardı. Küçük çocuk Elfiyye'yi okumak için el-Ezher ulemasından olan mahkemenin kadısına gidiyordu. Kadı bir gün Elfiyye'den ağlamaklı bir ses tonuyla beyitler okudu ve çocuğa dedi ki: “*Kim tevazu gösterirse Allah onu yükseltir*”⁶⁹ Bir süre sonra bu eğitim sürecinden de sıkıldı ve kadiya okumaya gitmemeye başladı. Babası her akşam o gün neler okuduğunu soruyordu. Okumaya gitmediği için eski okuduğu yerleri tekrar okuyordu. Devlet okuluna giden bir kardeşi bu durumu farketti ve babasına söylemek istedi. Annesi bu durumu babasının duymasına engel oldu. Çok geçmeden Ezherli abisi geldi. Kontrol edince gerçeği gördü, babasına söylemedi. Okuldan aldı ve on gün gibi bir sürede kitabın tamamını iyi bir şekilde öğretti.

Küçük çocuk ülkenin iç kesimlerinde yaşıyordu. Çevresinde ilme, ilim adamına büyük saygı vardı. İlim adamları toplumdan saygı görüyorlardı. Farklı mezhep mensubu âlimler, farklı tarikat liderlerinin arasında küçük çocuk için ilim adamı olmak yegane hedefti. Çünkü o farklı mezheplere mensup âlimlerin tartışmalarını izliyor, farklı tarikat mensuplarının birbirleriyle olan mücadelelerini

⁶⁹ HUSEYN, Taha, *Kitabu'l-Eyyâm*, c.1, s.65.

gözlemliyordu. Küçük çocuk tasavvuf ve büyüye merak sarmıştı. Köylerine seyyar kitap satıcıları geliyordu. Gelen bir kitapçıdan aldığı Bin Bir Gece Masallarındaki bir bölümde bakırı altına çeviren büyücüyü okuyunca etkilendi. Büyüyü öğrenmek istedi. Öğrenirse çok güçlü olacaktı. Komşularının bir çocuğuyla birlikte büyücünün elindeki sihirli değnekten almak için seans düzenlemeye başladılar. Bir odaya yalnız giriyor, komşunun çocuğu dışarda bekliyordu. Bir şeyler oluyor gibi anlatarak çocuğu kandırmaya başladı. Ailesi de dua ederek işlerin yoluna gireceğine inanıyordu. Babası kahramanımızın kör ve çocuk olmasından dolayı ona yasin okutturarak dua ediyor ve yasin okuması sonucu küçük hediye ve para veriyordu.

Bir gün kentlerine taşra yolları müfettişi atandı. Fes takan, Fransızca bilen mühendis bir adamdı. Ramazanda her gün birinin evinde toplanıyorlardı. Her toplantı da küçük çocuğun hocası Kur'an okuyordu. Arada küçük çocukta hocasına yardım için Kur'an okuyordu. Mühendisin evindeki toplantıda da kahramanımız Kur'an okudu. Mühendis çocuğun babasına, çocuğun okumasının bozuk olduğunu söyledi. Orada bulunanlar mühendisten iyi okuduğunu ispatlamasını isteyince mühendis Hud suresini okudu. Herkes hayran kaldı. Mühendis her gün çocuğa bir saat Kur'an okuma dersi veriyordu. Çocuk hocasından bile güzel okuyordu. Küçük çocuğun hayatı müfettişin evi, ulemanın sohbetleri ve zikir meclisleri arasında geçiyordu.

Küçük çocuğun evde herkesin çok sevdiği dört yaşında bir kız kardeşi vardı. Bir gün küçük kız hastalandı. Küçük kız birkaç gün hasta yattıktan sonra kurban bayramı gecesi öldü. Anne yıkılmıştı, baba perişandı. Sonraki günlerde önce büyükbaba sonra büyükanne peş peşe ölmüşlerdi. 1902 yılının 21 Ağustosunu, Mısır kolera salgınıyla boğuşuyordu. Kahramanımızın 18 yaşında bir abisi vardı. Bu genç liseyi bitirmiş tıp fakültesine kayıt olmuştu. Doktorlarla birlikte kolera tedavisine gidiyordu. Bir gece babasının ve annesinin çılgınlıklarıyla ev halkı avluya çıktı. 18 yaşındaki abisi kusuyordu. Doktor çağırıldı, doktorların çabası sonuç vermedi ve sonraki gün abi de vefat etti. Kahramanımızın hayatında sarsıcı değişiklik oldu. Abisi ibadetlerini tam yapmıyordu. Şeyhlerden 15 yaşında sorumlu olacağını duymuştu. Abisinin üç yıllık ibadet borcu vardı. Küçük çocuk artık bütün ibadetlerini çift yapıyordu. Birisi kendi yerine diğeri abisinin yerineydi. Kendisine verilen yiyeceklerden bir bölümünü yoksullara veriyordu. O günden sonra geceleri uyuyamaz oldu. O günden sonra korkunç rüyalar görmeye başladı. Yaşı ilerledikçe rüyalar azaldı, fakat abisini rüyasında görmesi bitmedi. 1902 yılının sonbaharında

Ezherli abisiyle birlikte el-Ezher'e gitti. O giderken herkes mutluydu fakat onun aklı hala abisindeydi. Yıllardır hayalini kurduğu el_Ezher'e gitmesi bile abisinin hüznünü üzerinden kaldıramamıştı.

Kitabu'l-Eyyâm'ın ilk cildi kahramanımızın el_Ezher'e gitmesiyle son bulur. Küçük çocuk hayatı yaşayarak öğreniyordu. Babasının önce okuldan alıp sonra göndermesiyle birlikte aklına gelen her şeyi söylememesi gerektiğini öğrenmişti. Yine kadının okuduğu şiirden sonra söylediği söz ile alçakgönüllü olması gerektiğini öğrenmişti. Çocuklar gözlemlenmeleri sonucu toplumun saygı gösterdiği insanları genelde kendilerine örnek alırlar. Küçük çocukta çevresi tarafından saygı ve sevgi gösterilen abisini örnek alıyordu. Abisi gibi olursa evinde, çevresinde, bölgesinde saygı ve sevgi görecekti. Varlığını ortaya koymanın ve topluma kabul ettirmenin yolu abisi gibi olmaktı. İlim öğrendiğinde güçlü olacağını görmüştü. Toplum tarafından saygı ve sevgi görmenin hazzını küçükte olsa zaman zaman yaşıyordu. Zaman zaman çocuk olmasından dolayı büyüü öğrenmek gibi çocukça maceralara da teşebbüs ediyordu. 1902 yılı kahramanımızın hayatındaki en önemli yıllardan biridir. Evlerinde önce küçük kardeşinin, ardından büyükbaba ve büyükannenin ve son olarak ta abisinin vefatları onu derinden sarsmış, ağır travmalar yaşamasına yol açmıştır. Yaşanan her ağır travma bireylerde önemli değişikliklere sebep olması gibi kahramanımızın hayatında da önemli değişikliklere yol açmıştır. Daha fazla ibadete yönelmiş, daha yardımsever olmuş ve daha fazla hayatı, ölümü düşünür olmuştu. Acı ve mutluluk bir arada olduğunda her zaman acı galip gelir. Küçük çocuğun el-Ezher'e gidiyor olması onun hayalini gerçekleştirmesiydi ki inanılmaz mutlu olacaktı. Fakat evlerinde peş peşe yaşanan ölümler ve en son abisinin vefatı bütün güzellikleri maskeleymişti. Abisinin acısı el-Ezher'in mutluluğunu bastırmıştı.

Hem *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*'ndaki kahramanımız hemde *Kitabu'l-Eyyâm*'daki kahramanımız acıyı, mutluluğu, umudu ve umutsuzluğu bir arada yaşamaktadırlar. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*'nda kahramanımız Nüzhet'in ilgi ve alakasıyla mutlu olurken, Paşa, Doktor Ragıp ve yengesine karşı bir mücadelenin içine düşmüştür. Onların gözünde kendisini rencide edilmiş hissederken mücadele ederken küçümsenmeyecek derecede olduğunu da görmüştür. Zaman zaman karamsar düşüncelerini ve umutsuzluğunu dürtülerinin peşinden giderek dağıtmıştır. Aynı şekilde *Kitabu'l-Eyyâm*'da da kahramanımız toplumda saygı, sevgi görececek bir

yolu izlemiştir. Her iki kahramanımızda derin acılar çekmelerine rağmen zaman zaman hayata dair umutlar büyütülmektedirler.

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nda kahramanımız evine döner. Gece ağrı ve sızıları artar. Sonraki gün hastaneye gider. Durumu daha ciddidir, acil müdahale yapılır ve koltuk değneği verilir. Doktoru ısrarla istirahat etmesini tembihler. Eve döndüğünde dostları, komşuları ve akrabaları ziyarete gelirler. Çevrenin ilgi ve alakası kahramanımızı memnun etmektedir.

*“Bir ferdin ıstırabı etrafında uyanan içtimai alaka beni teselli ediyordu”*⁷⁰

Kahramanımızın ameliyat edilmekten başka seçeneği kalmamıştır. Ameliyat olması için ise bünyesinin kuvvetli olması gerekmektedir. Evde bir yandan dinlenirken bir yandan da ameliyat için bünyesini kuvvetlendirmeye çalışmaktadır. Bununla birlikte geleceğe ait belirsizlik ve ameliyat fikri onu endişelendiriyordu.

*“Günlerim endişe içinde geçiyordu ve ameliyata hazırlanmak için bünyemi kuvvetlendirmeye çalışıyordum”*⁷¹

Zaman zaman Nüzhet ile ilgili hayallere dalarak mutlu olmaya çalışmaktadır.

“Ve kapı açılıyor, Nüzhet koynuma giriyor. Beni öpüyor, ağlıyor, teminat veriyor. Şüphe ediyorum, yatağın içinde oturuyoruz, başımı dizine koyuyorum, okşuyor, okşuyor.

Fakat omuzuma bir el dokunuyor. Gözümü açıyorum ve kendimi evimdeki odamda görüyorum, karşımda doktor Mithat. Bunu rüyamda zannediyorum, hakikate inanmıyorum, gözlerimiderhal kapıyor ve kendimi Erenköyü'ndeki köşkte buluyorum. Fakat Nüzhet kaybolmuş.

Omuzumdan sarsıyorlar, kulağımda bir ses:

*- Benim, ben, Mithat... ”*⁷²

Kahramanımız hastanede tahlil, röntgen ve tedavi sürecinden oldukça yorulmuştur. Stres ve aşk acısı onu iyice bitkin düşürmüştür. Direnip mücadele etme yerine kendini olayların akışına bırakır.

⁷⁰ SAFA, Peyami, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, s.81.

⁷¹ Aynı eser, s.82.

⁷² Aynı eser, s.84.

“Denizde, dalgalar arasında boğulacağını anladıktan sonra hiçbir hareket yapmayarak kendilerini suya salıverenler ve felaketi bir an evvel isteyenler gibi kendimi bırakmışım. Bir şey ümit etmemenin rahatlığından başka barınacak ruhi bir köşem kalmamıştı.

Artık hiçbir şey tahmin etmiyor, hiçbir şey beklemiyordum.”⁷³

Doktorunun sıkı tembihinden sonra pansumanlarını yaptırmayı ihmal etmiyordu. Bacağının kesilme ihtimali derin bir korkuya sürüklüyordu. Bacağının testere altındaki halini hayal bile edemiyordu. Bütün korku, kaygı ve ümitlerinin tam ortasında Nüzhet duruyordu. Bacağının kesilmesi sonrası Nüzhetin karşısındaki duruşunu hayal etmesi bile onu tedirgin ediyordu.

“Nüzhet’in hayali bütün bu düşüncelerimden bir saniye ayrılmıyor; hep kendimi ameliyattan sonra ve Nüzhet’in karşısında görüyor, onun manzaram karşısındaki hislerini tahlil etmeye muvaffak olmadan başımı silkeliyor yahut yerimden kalkıyor, yahut inliyor, yahut birini çağırıyor ve bu hayalden kaçıyorum. Fakat o beni kovalıyor. Ruhumun en kalabalık anlarında bile, yığınları itip dürterek sivriliyor ve şuurumu kaplıyor, ter içinde kalkıyorum. Bazen bu işkence içinde bunaldığımı anlayan etrafımdaki insanların, bana haykıran bir merhametle baktıklarını görüyorum.”⁷⁴

Kahramanımız son bir ümit için hastanedeydi. Bacağını görmeyen bir operatör vardı. Operatör ameliyattan çıkıp gelecekti. Çok az da olsa içinde bir ümit vardı. Operatör bacağını, röntgenleri uzun uzun inceler, muayene eder. Sonunda durumun ciddi olduğunu söyler. Belki bir umut olabilmek için kahramanımızı hastaneye yatırmak ister.

“Doktorluk, bu bacağı ve bu gençliği kurtarmaktır. Kendisine sorun, bu hastahanedede aylarca kalırsa, üç beş ameliyata dayanırsa kurtarmaya çalışırız, yoksa...

- Dayanırım! diye bağırdım.

---

⁷³ Adı geçen eser, s.87-88.

⁷⁴ Adı geçen eser, s.92.

- *Mesele yoktur, dedi. Dokuzuncu Hariciye’de yarın bir odamız boşalıyor, gelsin.*’’⁷⁵

Kahramanımızın her ne kadar fiziki rahatsızlığı da olsa ruhsal problemlerinden çok daha fazla acı çektiğini görmekteyiz. Ruhsal problemlerinin çözüme kavuşmaması onun fiziki rahatsızlığını da olumsuz etkilemektedir. Ruhsal acıların dinmesi fiziksel acıların dinmesinden daha uzun zaman alır ve daha da zordur. 15 yaşındaki bir delikanlının zihni bacağındaki ağırı ve sızıdan daha fazla sevdiği kızın ona nasıl bakacağı, onu nasıl değerlendireceği ile meşguldür. Bacağının kesilme ihtimali genç adamı endişelendirmektedir. Bu endişenin temelinde sevdiği kızın karşısına sanki daha zayıf çıkacağı, ona acıyarak bakılacağı ve dolayısıyla da sevilmeceği kaygısı yatmaktadır.

Kitabu’l-Eyyâm’da kahramanımız Kahire’ye, el-Ezher’e gelmiştir. Abisi ile birlikte bir apartmanda kalmaktadır. Kaldıkları binada birçok oda vardır ve çok çeşitli insanlar yaşamaktadır. Odalarında abisinin yatağı ve arkasındaki şiltesinin daha lüks olmasını, abisinin şeyh olmasına bağlıyordu. Kahire’de hayatı üç evre şeklinde geçiyordu. Birinci evre kendi iç dünyasında yaşadıkları, ikinci evre abisiyle birlikte geçirdiği zamanlar ve üçüncü evre ise el-Ezher’deki derslere katılmasıydı. En çok üçüncü evrede mutlu, huzurlu oluyordu. Babası dostlarıyla bir sohbetinde bilimin bir okyanus olduğunu söylemişti. Küçük çocuk babasının o sözünden çok etkilenmişti. İnanılmaz derecede bilim öğrenmek istiyordu. Yalnız olmasından dolayı kaygılıydı. İsteklerini, korkularını abisine söyleyemiyordu. Odadaki böceklerden korkuyordu. Böcek korkusuyla saatlerce uyuyamıyordu fakat bu durumu abisiyle paylaşamıyordu. Gözleri görmüyordu fakat çevresinde olup bitenleri fark etmeye, onlardan dersler çıkarmaya çalışıyordu. Apartmanda tanıdıkları insanların ölüm haberlerine abisinin ve abisinin arkadaşlarının tepkileri dikkatinden kaçmamıştı. Kahramanımız her şeyi dikkatle izliyor, her sözün, her davranışın üzerine uzun uzun düşünüyordu.

Çocuk artık büyümüşü. Bir şeyhin derslerine başladı. Bir gün derste şeyhe itiraz edince şeyh dersten kovdu. Başka bir şeyhin derslerine katılmaya başladı. Bir gün yine delikanlı şeyhe itiraz etti. Şeyh delikanlının itirazı üzerine bir yığın hakaret

---

⁷⁵ Adı geçen eser, s.95.

ederek dersinden kovdu. Her iki hocanın da aynı tavırlarda olmaları delikanlıyı bir hayli düşündürdü.

Kahramanımız küçükken babasından bilimin okyanus olduğuna dair duyduğu sözden çok etkilenmiştir. Bilim öğrendiğinde imkânlarının daha iyi olacağını, çevresinde daha çok sevileceğini ve toplum tarafından daha kolay kabul edileceğini düşündüğü için bilime dair ne varsa delikanlının ilgisini çekiyordu.

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'ndaki kahramanımız da *Kitabu'l-Eyyâm*'daki kahramanımız da aslında çevreleri tarafından kabul edilme, sevilme ve saygı görmenin mücadelesini vermektedirler. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*'nda kahramanımız 15 yaşındadır, *Kitabu'l-Eyyâm*'daki kahramanımız da 13 yaşına gelmiştir. Her ikisi de ergenlik dönemindedirler. Bu dönemin yansımalarını kahramanlarımızın yaşadıklarında görmek mümkündür. Birinde sevdiği kızın karşısına güçsüz, zayıf, aciz çıkmama isteği varken diğerinde ise ailesi ve çevresi tarafından saygı ve sevgi görmek için bilime inanılmaz bir istek görmektediriz.

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nda kahramanımız artık çaresiz bir şekilde hastanede kalmaya razı olmuştu. Onu Dokuzuncu Hariciye Koğuşuna yatırmışlardı. Odada yalnız kalıyordu. Yalnızlık onu her şeyi düşünmeye zorluyordu. Düşündükçe daha da yalnız olduğunu hissediyordu.

*“Odadan gündüz ışığıyla beraber bana ait her şey çekiliyor: Evime ait hatıralar, kalabalıklar, sevdiğim sesleri, birçok şekiller, hayatımın parçaları, Erenköy, köşk, tren, vapur, fakülte, doktorlar, hastabakıcılar, hayatın gürültüleri, şehir, gündüzün sesleri her şey uzaklaşıyor. İçimde bir boşluk. Garip ve büyük bir his, derinliklerime doğru kaçıyor, gizleniyor. Ruhum karartılarla, sessiz ve şekilsiz gölgelerle, eşya arkasına saklanan hayaletler gibi kendilerini göstermeden korkutan meçhul varlıklarla dolu.”*⁷⁶

Tedavi olmak istiyor fakat korkuyordu. Geleceğe ait belirsizlik onu fazlasıyla kaygılandırıyor. Korku ve kaygının bir araya gelmesi adeta zamanı durdurmuştu.

---

⁷⁶SAFA, Peyami, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, s.96.

“Zaman yürümüyor, dakikalar korkunç bir sıkıntı içinde uzuyorlar, hatta dağılıyor, birikmiyor, toplanmıyor ve bir çeyrek saat olamıyorlar”⁷⁷

Gece çok bunaldı ve bayıldı. Baygın iken sürekli Nüzhet’i sayıkladı. Nüzhet o kadar çok ruhuna işlemiştir ve zihnini meşgul ediyordu ki, bayıldığında onun adını sayıklamıştı. Korku ve kaygıyla ameliyatı beklemeye başladı. Yalnızlık duygusunu yoğun bir şekilde yaşıyordu.

“Birdenbire kendimi o kadar yalnız buldum ki, oda kapısında herhangi bir tanıdık yüz görüneydi, sevinçten haykırarak, yataktan atlayacak, boynuna sarılacak ve beni buradan alıp götürmesi için yalvaracaktım”⁷⁸

İstirap korkusu ıstırap çekmekten daha fenaydı. Ameliyat öncesi ıstırap korkusu kahramanımızı esir almıştı.

“Korkunun bu en derinleşen nev’i dayanılacak şey değil; ıstırapın vukuundan evvel ruhta bir gölgesinden ibaret olan korku, ıstıraptan bin kat daha müthiş.”⁷⁹

Görevlinin ameliyat için hazırlanmasını söylemesiyle içindeki korku yerini cesarete bıraktı. Artık korkusunun üstüne gidiyordu. Korkusuyla yüzleşmekten başka yolu yoktu.

“Sarardığımı hissediyorum.

Müthiş ağırlığı altında ruhumu deviren korkudan kurtulmak için, felaketin üstüne yürümek istiyorum. İstıraptan korkmamanın tek ilacı ıstıraptır. Bu ateşi o ateş söndürür.”⁸⁰

Ameliyat sonrası operatör bacağının kurtulduğunu söylemişti. Yedinci pansumandan sonra Nüzhet’ten bir kart geldi. Nüzhet ziyaret edemediği için af etmesini istiyor ve ailevi durumlarıyla ilgili bilgi veriyordu.

“Nüzhet’in babasına nüzül (felç) inmiş. Beni sayıklıyormuş. Nüzhet’in Ragıp Bey’le nikahı daha olmamış.

Hastahaneye alıştım.

---

⁷⁷ Adı geçen eser, s.97.

⁷⁸ Adı geçen eser, s.105.

⁷⁹ Adı geçen eser, s.108.

⁸⁰ Adı geçen eser, s.108.

Istırabın derinlerine indikçe sevincimizi kaybetmek korkusu kalmadığı için, yeni bir sevinç başlıyor: İstırabın ilacı ıstıraptır. İkisinin hâsıl-ı zarbı (çarpım sonucu): Sevinç.”⁸¹

Kahramanımız yaşadığı sekiz yıllık fiziki rahatsızlık ve Nüzhet’e olan aşkından dolayı çektiği ıstırapı kitabın sonunda tuttuğu notlardan özetlemektedir.

“Büyük bir hastalık geçirmeyenler, her şeyi anladıklarını iddia edemezler.

İki hasta kadar birbirine yakın hiç kimse yoktur.

Hasta olmayanlar bizi ne kadar az anlayacaklar!

Paşa’dan haber: “Hastahaneden çıkar çıkmaz bana gelsin, ölümüm yakın, kendisini bir kere göreyim” demiş.”⁸²

Kitabu’l-Eyyâm’da kahramanımız abisi ile birlikte el-Ezher’e gidiyor ve farklı şeyhlerin derslerine katılıyordu. Medreseye giriş için Kur’an-ı Kerim sınavına girmek için sırada bekliyordu. Korku, endişe ve heyecan içindeydi. Sınav komisyon heyetinden birisinin *“Kör gel, sıra sende”*⁸³ demesi kulağında ve kalbinde en kötü etkiyi bırakmıştı. Ailesi ona bu bedensel engelini hissettirmemeye çalışmıştı. O durumunun farkında ve hiç unutmamıştı. Fakat birisinden bunu duyması canını çok acıtmıştı. Bütün bu olumsuz başlangıca rağmen sınavda başarılı oldu ve medreseye girdi.

Birkaç gün sonra çocukluk arkadaşı da olan amcaoğlu Kahire’ye yanlarına okumaya geldi. Kahramanımız yalnızlıktan kurtulmasına çok sevindi. O günden sonra hiç yalnız kalmadı ve yalnızlık çekmedi. Amcaoğlunun gelmesi çocuğun hayatını neşelendirmişti. Artık sıkılmıyor, derslerini daha da bir istekli dinliyordu. Mutlu olunca zaman da hızlı geçiyordu ve bir yıl çok hızlı geçmişti. Amcaoğluyla birlikte köylerine tatile gittiler. Tren garında onları karşılamaya gelen kimse yoktu. Oysa abisi gelirken adeta tören yapılıyordu. Bir müddet sonra tatilleri bitip amcaoğlu ile birlikte Kahire’ye okullarına döndüler.

Bir yıl boyunca birçok şeyhin derslerine katıldı. Hocalarına sorduğu sorular hocalarının hiç hoşuna gitmedi. Hocalarıyla uzunca tartışmalara girdi. Sonunda kibarca derslerinden kovdular. Delikanlı okuldaki derslerden bir şey öğrenmediğini

⁸¹ Adı geçen eser, s.111.

⁸² Adı geçen eser, s.92.

⁸³ HUSEYN, Taha, *Kitabu’l-Eyyâm*, c.2, s.225.

düşünüyordu. O daha çok kendi başına okuduğu kitaplardan bir şeyler öğreniyordu. O yıl edebiyat öğrenimine başladı. Babasının istediği edebiyatçı olması değildi. Okuldan yardım alabilmek için günlerce hocalarının kapısında dolaştı. Derslere düzenli devam ettiğine dair kefalet kâğıtları aldı, götürdü. Sonunda günlük iki ekmek yardım almaya hak kazandı.

Kahramanımız Kahire'ye adım attığından itibaren edebiyatın da ilahiyat kadar çok konuşulduğunu biliyordu. Abisinin edebiyat derslerine gidiyor, abisinin ezberlemeye çalıştığı beyitleri o da ezberliyordu. Şeyh Marsafi genç adamın hayatını değiştiren kişi oldu. Edebiyatı ona sevdirdi. Şeyhin gayet sade ve fakir bir hayatı vardı. Genç adam hocaları sürekli eleştirmesinden dolayı okuldan atıldı. Buna tepki için makale yazdı. El-Ceride'nin yazı işleri müdürüyle tanıştı. el-Ceride'ye zengin, makam sahibi insanlar geliyordu. Orada zenginlerle fakirlerin farkını daha açık görmeye başladı. Yaz tatilinden sonra amcaoğlu ve abisi farklı okullara kayıt olmuşlardı. Genç adam amcaoğlu ile yolu mecburen ayrılmıştı. Mısır Üniversitesi o yıl kurulmuştu. Kahramanımız hiç beklemeden adeta koşa koşa gidip Mısır Üniversitesine kaydoldu. Arada bir el-Ezher'e gidiyor, şeyh Marsafi'yi ve arkadaşlarını ziyaret ediyordu. Eski kafalılardan olduğu el-Ezher ile yeni modern insanların, hocaların olduğu Mısır Üniversitesine kayıtlıydı. Genç adam iki üniversite arasında yeni bir hayata başlamıştı.

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu ve Kitabu'l-Eyyâm'ın son bölümlerinde kahramanlarımızın hayatlarındaki büyük sorun yalnızlıktır. Yalnızlık ile birlikte aslında her ikisi de hayatlarında yeni bir döneme başlamanın eşliğindedirler. İnsan gelecekte emin olamadığı zaman kaygı yaşarken beklentilerine karşılık bulamadığında ise hayal kırıklığı ve üzüntü yaşamaktadır.

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nda kahramanımız ameliyat öncesi oldukça korkunun, kaygının içindedir. Ameliyat sonrası bacağına kurtulup kurtulamayacağından emin olunamaması onu kaygılandırmıştır. Hastaneye yattığını ve ameliyat olacağını Paşa ve ailesinden saklamıştır. Onlara kırgındır, üzgündür. Onların karşısına bir daha güçsüz çıkmak istememektedir. Çünkü güçsüz olduğunda kendisine acıyarak bakıldığını ve hakettiği değeri görmediğini düşünmektedir. Nüzhet'inde güçsüz, zayıf ve hasta olduğu zaman onu sevmeyeceğini düşünmektedir. Nitekim Doktor Ragıp'ın Nüzhet'i Berlin'e götürme isteği ve Nüzhetinde bir

konuşmalarında gitmek istediği yerin Berlin olduğunu söylemesi onu derinden sarsmıştı. Yalnızlıktan, korkudan ve kaygıdan o kadar bunalmıştı ki adeta zaman durmuş geçmiyordu. Ameliyat sonrası operatörün bacağının kurtulduğunu söylemesi içindeki korku ve kaygıyı bitirirken Nüzhet'ten gelen kart ise Nüzhet'e karşı olan duygularını da daha da azaltacak içeriğe sahipti. Nüzhet gönderdiği kartta geçmiş olsuna gelemediğinden dolayı özür diliyor, Doktor Ragıp ile nikâhlarının yakında olacağını ve babasına felç indiğini yazıyordu. Kahramanımız hastaneye o kadar alışmıştır ki dışarda yaşamaktan korktuğunu söylemektedir. Acı, ıstırap ve hastane odaları onun hayatının bir parçası olmuştur. İnsan her şeye zamanla alışmaktadır. Yıllarca bacağından fiziki, Nüzhet'e olan aşkıdan da manevi bir acı ve ıstırap çeken genç adam artık acı ve ıstırap çekmeyecektir. Onu yeni bir hayat beklemektedir.

Kitabu'l-Eyyâm'da kahramanımız Kahire'de abisinin ve abisinin çevresinin hayatlarına dahil değildi. O odanın bir köşesinde, yatağının üzerinde yalnız başına kendi iç dünyasına mahkûmdu. Amcaoğlunun Kahire'ye gelmesi onu çok mutlu etmişti. Artık yalnız kalmayacaktı ve nitekim öyle de oldu. Mutlu olunca hem derslerine daha iyi motive oldu hem de zaman çok hızlı geçmişti. Kahire'deki ilk yılın sonunda köyüne dönerken ilk hayal kırıklığını yaşamıştı. Tren garında onları karşılayacak birilerinin olmasını, Kahire'den el-Ezher'den geldikleri için saygı ve sevgi göreceğini bekliyordu. Fakat kimsenin onları karşılamaya gelmemesi ve babasının sürekli abisini sorması delikanlıyı bir hayli üzmüş ve bilim öğrenmesini güdüleyen en önemli faktör ortadan kalkmıştı. İlahiyat okusa da ilgi, alaka görmüyordu. Kahire'deki ikinci yılında tamamen edebiyata yönelmesi ve Mısır Üniversitesine kayıt olmasında ilahiyat okuması sonucu beklentilerine karşılık bulamamak ve yaşadığı hayal kırıklıklarının etkisi büyüktür.

2.2. Diğer Kahramanların Karşılaştırılması

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nda başkahramanımız hasta çocuk dışında diğer kahramanlar olarak: Anne, Paşa, Nüzhet, Yenge, Doktor Ragıp, Nurefşan, Doktor Mithat, Bahçıvan ve Operatör.

Anne: Kahramanımızın annesi oğlu ile birlikte yaşayan fedakâr ve oğlu ile ilgili bir anne. Oğlunun bacağındaki rahatsızlıktan dolayı son derece üzülen etkilenen hassas bir yapıya sahiptir. Ayrıca yaşadığı rahatsızlıktan dolayı ilaç kullanmaktadır.

“Biz, kenar mahallelerden birinde annemle yalnız oturuyorduk. Ona bu fena haberi vermekte gecikmek için eve girmek istemedim ”⁸⁴

“Ve baktım: Minderde üstüste konmuş iki yastık. (Demek annem rahatsızlanmış ve buraya uzanmış.) Masanın yanında rafın önüne çekilmiş bir sandalye. (Demek annem en üst raftan bir ilaç şişesi almış.) Haa... İşte masanın üstünde bir şişe: Kordiyol. (Demek annem bir fenalık geçirmiş.) Minderin üstünde ıslak, buruşuk bir mendil. (Demek annem ağlamış.) ”⁸⁵

Kahramanımız annesine zaafını göstermemeye gayret etmektedir. Çünkü annesi çok hassas ve oğlunun durumundan olumsuz etkilenmektedir.

“Kendisine zaafımdan ziyade metanetimi gösterdiğim kadın içeriye girdi. Beni görünce, elindeki erzak torbasını merakının derecesini hissettiren bir şiddetle yere bırakarak yüzüme baktı. Yorulmuş olduğu için arkasını hafifçe kapıya dayayarak sık sık nefes alıyor, öğrenmek istediği şeyi öğrenmek için sorular sormaya ya muvaffak olamıyor, ya lüzum görmüyor ve gözlerini benden ayırmıyor ”⁸⁶

Paşa: Kahramanımızın uzaktan akrabası olup onu çok seven, emekli, insanlardan uzak bir yaşamı olan, Fransız hayranı, yardımsever, disiplinli, kitap okutup üzerine eleştiri yapan inatçı bir kişiliktir.

“Paşa benim uzaktan akrabalarımdaydı ve beni çok severdi. Dört beş yaşımda iken bile benimle saatlerce konuştuğunu hatırlarım. Bir mütekaiddin münzevi hayatını dolduran küçük şeyler arasında ben de ehemmiyet kazanmıştım.

Son senelerde Paşa iyice ihtiyarladı. Konuşması ağırlaşmıştı ve bazı, konuşurken uyuyordu. Ben ona eğlenceli romanlar götürürdüm ve geceleri okurdum. ”⁸⁷

Nüzhet: Hareketli, neşeli bir genç kız. Hasta çocuk ile gönül eğlendirmekten geri durmayan hoppa, şımarık bir Paşa kızı.

“Ben Nüzhet’in kahkahalarından ürkerim, bu, bir silahtır ki Nüzhet onu başkalarının zaafı üzerine merhametsizce boşaltır. Ağzından bu kısa, kesik ses

⁸⁴ SAFA, Peyami, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, s.14.

⁸⁵ Aynı eser, s.16.

⁸⁶ Aynı eser, s.17.

⁸⁷ Aynı eser, s.22.

parçasının dışarıya sıçrayışı kendisi için o kadar gayri ihtiyaridir ki infilaktan sonra o da her zaman şaşırır, bazen utanır ve nadir olarak da açtığı yaraya acır.

Nüzhet'in birçok heyecanları otomatiktir.”⁸⁸

Yenge: Kızının iyiliğini düşünen, içten pazarlıklı, kahramanımızdan kızını uzak tutmaya çalışan sinsi bir anne. Yenge aynı zamanda hasta çocuğa acıyıp yardım etmek istemektedir.

“Paşa'nın bana fazla sevgisinden dolayı her vakit ciddi duran yengem bile, sofrada tabağıma yemek koyarken bu işinden zevk aldığını hissettiriyor:

- Yemelisin, yemelisin, ben seni burada şişmanlatacağım. Tamamiyle iyi olacaksın da öyle gideceksin... Bak bugün maşallah benzinde kan var. Erenköy sana iki günde yaradı.”⁸⁹

“- Anne (diyor Nüzhet, kendini bir mahkeme karşısında hararetle müdafaa edenlerin acı sesiyle) bana söyleme bunları... İşitmek istemiyorum.

- İşit! İşitmelisin! Canını sokakta mı buldun? Maazallah... (Ses yavaşlıyor ve kelimelerin hepsini duyamıyorum) Mikrop. Sonra.. çekersin (Ses artıyor) Anladın mı? Çekersin!

- (Şiddetli) Anne! Ben vallahi (Ses azalıyor) değil.. (Ses artıyor) vallahi yaklaştıyordum, vallahi uzak duruyordum.

- (Yüksek) Şakası yoktur kızım, mikrop bu... ”⁹⁰

Doktor Ragıp: Eğitilmiş, kültürlü, kendine güvenen ve Fransız hayranı Nüzhet'in kocası. Kahramanımızın Doktor Ragıp'ı dikkatli incelediğini onu tarifinden anlıyoruz.

“Uzun boy. Seyrek, ince ve sarı saçlar. Etilerinin her parçası aynı pembelikte, sıhhatli bir baş. Daima gülmeye alışmış ve ciddi halinde bile gülümseyen bir ağız. Ameli ve harici bir zekânın daralttığı muzip, derinliksiz, kıvrak mavi gözler. İçinde – bana baktığı zaman- gurur, müsamaha, şefkat ve yukarıdan aşağı inen bir takdir. Kenarları biraz yayvan enli bir İslav burnu. Az kımıldayan bir vücut, dik duruş,

---

⁸⁸ Adı geçen eser, s.26.

⁸⁹ Adı geçen eser, s.59.

⁹⁰ Adı geçen eser, s.69-70.

gözlerin sinirsiz ve ölçülü bakışı. Mutedil bir zerafet. Bütün şahsiyette bir itidal, gayelere hendesi bir gidiş, sathi bir ahenk: Doktor Ragıp.

Mevzulara sükunetle girerek konuşuyor. Sesi hafifçe titrek. Her sözünde ölçü hakim: Rakam, mesafe, çizgi, harita, sayı.”⁹¹

Nurefşan: Hasta çocuğu seven ve onu mutlu etmeye çalışan köşkün hizmetçisi.

Doktor Mithat: Kahramanımızın fedakâr ve ilgili doktoru.

Bahçıvan: Köşkün bahçıvanı. İşini dikkatle ve titizlikle yapmaya çalışması kahramanımızın dikkatinden kaçmamıştır.

“Kendisine daima gıpta ettiğim bahçıvan, aynı nokta üstündeki ısrarından yorulmuyor ve isyansız gayretiyle, bana bir bahçede uğraşmak sevgisini telkin ediyor.”⁹²

Operatör: Kendisini insanlığa iyiliğe adanmış bilim insanı.

Kitabu'l-Eyyâm'da başkahramanımız küçük çocuk dışında roman içinde kahramanımızın yaşamında etkili olan diğer kahramanlar annesi, babası, Ezher'li abisi, mahallelerinde “Seyyidüna” dedikleri hocası, hocanın “Mubassır” olarak anılan yardımcısı, el-Ezher'li abisi, mahkemenin kadısı, köylerine gelen müfettiş, dört yaşındaki küçük kız kardeşi, on sekiz yaşında vefat eden tıp öğrencisi abisi ve şeyh Marsafi'dir.

Anne: Kahramanımızın her anında şefkatini, merhametini ve yardımını hissettiği annesi aile içinde pasif bir konumdadır. Evin bütün işleri, çocukların bakımı tamamen annenin yükümlülüğündedir.

“Annesinden şefkat ve merhamet hissediyordu”⁹³

Baba: Ailede otoriter, bilgili, kültürlü ve çevresi tarafından sevilen bir adamdır. Küçük çocuk babasından zaman zaman “Şeyh” diye bahsetmektedir.

⁹¹ Adı geçen eser, s.61-62.

⁹² Adı geçen eser, s.75.

⁹³ HUSEYN, Taha, *Kitabu'l-Eyyâm*, c.1, s.24.

Kahramanımıza babasının yaklaşımı bazen yumuşak ve iyilikle olurken bazen de rencide olmasına sebep oluyordu.

*“Babasından yumuşaklık ve iyilik görüyordu”*⁹⁴

Bir gün kahramanımız Kur’an-ı Kerimi ezber okuyamadığı için babası çok kızdı. Üç gün sonra küçük çocukla konuştu. Elinden tutup sofraya oturttu. Yemek masasında onunla özel olarak ilgilendi. Küçük çocuk yemeğini bitirmiş kalkarken babasının bir şakası kardeşlerinin uzun süre zavallı diye takılmalarına sebep olmuştu: *“Kur’an-ı iyi biliyor musun?”*⁹⁵

Seyyidüna: Mahalle mektebinde Kur’an-ı Kerim hocasıdır. Sigara içen⁹⁶, az gören⁹⁷, şişman göbekli⁹⁸, çıkarıcı⁹⁹ ve yalancı¹⁰⁰ bir adamdı.

Mubassır: Mahalle mektebinde Seyyidüna’nın yardımcısıdır. Mubassır da Seyyidüna’dan geri kalır bir sahtekâr değildi.

*“İnce uzun, kömür gibi kapkara bir gençti. Babası Sudanlı, annesi melezdi. Şanssızdı, hayatında bir başarıya ulaşamamıştı. Bütün işleri denemiş ve onlarda başarılı olamamıştı. Babası onu öğrenmesi için birçok zanaata göndermişti fakat başaramamıştı. Şeker fabrikasında işçi, bekçi, kapıcı ve hizmetçi olarak çalışmış, bunlarda da başarısız olmuştu. Babası her şeyin birden olmasını isteyen tez canlı birisiydi. Oğlunu küçümsüyor ve ondan soğumuştur. Okuma yazma öğrenmesi için okula göndermişti. Mubassır her şeyden bıkınca Seyyidüna’ya içini dökünce o da okulun gelirinin dörtte birini verme karşılığında yardımcı hoca olmasını istedi. Karşılıklı anlaştılar.”*¹⁰¹

Abi: Küçük çocuğun el-Ezher’de okuyan bir abisi vardı. Abisi aile içinde ve çevrede çok saygı ve sevgi görüyordu. Küçük çocuğun idolü abisi idi. Abisi küçük çocuğa ibn-i Malik’in el-Elfiyye isimli kitabını ezberlemesi için vermişti. Abisi el-Elfiyye’yi okuyarak saygın bir yer edinmişti.

⁹⁴ Adı geçen eser, c.1, s.24.

⁹⁵ Adı geçen eser, s.56.

⁹⁶ Adı geçen eser, s.32.

⁹⁷ Adı geçen eser, s.33.

⁹⁸ Adı geçen eser, s.34.

⁹⁹ Adı geçen eser, s.35

¹⁰⁰ Adı geçen eser, s.42.

¹⁰¹ Adı geçen eser, s.46-47.

“el-Ezher’li abisi el-Elfiyye’yi ezberlemiş, onu öğrenmiş ve alim olmuştu. Bu sayede ailesinin, kardeşlerinin ve bütün köy halkının gözünde yüksek bir makam elde etmişti. Herkes o dönmeden bir ay önceden ondan bahsetmiyorlar mıydı? Geldiği zaman onu mutlulukla karşılamıyorlar mıydı? Şeyh bile onun sözlerini alıp başka yerlerde gurur ve hayranlıkla tekrarlamıyor muydu? Bütün köy halkı ondan tevhid ve fıkıh konusunda bir ders yapmasını istememiş miydi?”¹⁰²

Kadı: Ezher ulemasından olan bir adamdı. Küçük çocuk Elfiyye’yi okumaya gidiyordu.

Müfettiş: Taşra yolları müfettiş fes takan, Fransızca bilen mühendis bir adamdı. Kahramanımıza her gün bir saat Kur’an-ı Kerim dersi veriyordu. Mühendis 16 yaşından küçük bir kızla evliydi. Küçük çocuk mühendisin hanımı ile iyi anlaşılıyordu. Her gün konuşuyorlardı. Hem kız hem küçük çocuk sıkılmıyordu. Mühendis çok güzel Kur’an okuyordu.

Kız Kardeş: 4 yaşında kurban bayramı gecesini vefat eden evin küçük çocuğu. Ev halkından ilk kaybettiği kardeşiydi. Kahramanımız sevdiklerini kaybetmenin acısını ilk kız kardeşinin kaybıyla yaşamıştı.

“Çocuğun bir kız kardeşi vardı. Ailenin en küçüğüydü bu, açık yürekli, aydınlık yüzlü, keskin dilli, dört yaşında bir kızdı; tuhaf sözleri, canlı hayal gücüyle ailenin neşesi, gözbebeği. Saatlerce bir köşeye çekilir, oyunlara kaptırırdı kendini: duvarın dibine oturur, annesinin misafirlerle konuştuğu gibi konuşurdu kendi kendine. Eline bir oyuncak düştü mü, hemen o ana kadar görülmemiş bir canlılık ve kişilik kazanırdı. Kimisi bir kadın olurdu, kimisi bir erkek; öteki bir genç kız, beriki bir delikanlı kimliğine bürünürdü. Küçük kız kahramanların önünde gidip gelir, aralarında şakacı, alaycı, acı tatlı bir konuşma başlatırdı”¹⁰³

Tıp Öğrencisi Abi: Küçük kızın vefatından sonra önce büyükbaba sonra büyükanne vefat etmişti. 18 yaşındaki abi Tıp Fakültesinde okuyordu. Mısır’da kolera salgını vardı. Abi de kolera tedavisi için doktorlara yardım ediyordu. 21 Ağustos 1902 yılında kahramanımızın abisi rahatsızlandı. Doktorlar çağırıldı.

---

¹⁰² Adı geçen eser, s.61.

¹⁰³ Adı geçen eser, s.98.

Doktorların çabası fayda etmedi ve bir sonraki gün abi vefat etti. Abinin vefatı küçük çocuğun hayatında derin bir travma bıraktı.

“O günden sonra bizim çocuğun ruhu da tam bir değişikliğe uğradı. Allah’ı hakkıyla tanıdı ve bazen sadaka, bazen namaz ve bazen de Kur’an’ın üçte birini okuyarak O’na yaklaştırmaya gayret etti... O günden sonra uykusuz gecelerle tanıştı, geceler boyu gözünü kırpmadı... O günden sonra korkunç rüyalarla tanıştı, her gece kör olmasına rağmen abisinin hastalığı gözünde canlanıyordu.”¹⁰⁴

Şeyh Marsafi: Kahramanımıza edebiyatı sevdiren hayatının değişmesine sebep olan şeyh. Şeyhin gayet fakir, sade bir yaşamı vardı.

Bütün bunların dışında Kahire’de kaldıkları binada iki İranlı kardeş, 70’li yaşlarda Ali amca, 20 yıldır el-Ezher’e kayıtlı olup hala okuldan mezun olamamış bir adam, yan odalarında kalan bir şeyh, ellili yaşlarda zengin fakat icazet alamamış hala okumaya çalışan bir adam, gençleri kışkırtan Ebu Tartur isminde birisi, amcaoğlu, mahalle bakkalları Hacı Firuz,el-Eyyam’ın diğer kahramanlarıdır.

Her iki romanda da anneler kahramanlarımız üzerinde çok etkin durumdadır. Anneler fedakar, ilgili ve çocuklarının her türlü sorunlarıyla güçleri yettiğince ilgilenmektedirler. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*’nda Paşa hasta çocuk üzerinde etkin bir karakterdir. Hasta çocuk Nüzhet’ aşiktir. Aşk bazen onu motive ederken bazen de moralini bozarak olumsuz etkilemektedir. Doktor Ragıp sevdiği kızı elinden alacak kişi olduğundan kahramanımıza hiç sıcak gelmemiştir. Evin hizmetçisi Nurefşan her zaman hasta çocuğun tarafında yer almış, onu mutlu etmeye çalışmıştır. Yenge kızının uzağında durdukça kahramanımıza iyi davranırken kızına yaklaştıkça davranışları soğumaya başlamıştır. Doktor Mithat her zaman hasta çocuğun yardımına yetişmiştir.

Kitabu’l-Eyyam’da baba küçük çocuk üzerinde etkilidir. Babanın her sözü, her davranışı küçük çocuk için ulaşılması gereken bir hedef olmuştur. Mahalledeki hocasının ve yardımcısının olumsuz davranışları küçük çocuğun bir yandan hayal kırıklığı yaşamasına sebep olurken diğer taraftan daha da olgunlaşmasına yol açmıştır. El-Ezher’li abisi küçük çocuğun önündeki örnek aldığı en yakın kişidir.

---

¹⁰⁴ Adı geçen eser, s.109-110.

Hep onun gibi olmak istemektedir. Şeyh Marsafi kahramanımıza edebiyatı sevdirek yönünü ve yolunu değiştiren insan olmuştur.

2.3. Zaman Ve Mekânların Karşılaştırılması

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nda olaylar 1900'lü yılların başında geçmektedir. Mekân olarak ise kahramanımızın evi, Paşa'nın Erenköy'deki Köşkü ve Hastanede geçmektedir. Kahramanımız romana hastane koridorunun tasviriyile başlamıştır.

“Karanlık dehliz. Kapalı kapıların mustatil (Dikdörtgen) buzlu camlarından gelen soğuk ışıkların buğusu, yüksek ve çıplak duvarlara vurarak donuyor”¹⁰⁵

Zaman zaman hastanenin farklı mekânlarından da bahsetmektedir.

“Bana kaç defa laboratuvarları, sınıfları, ameliyathaneleri gezdiren doktor, hastalığa ait her şeye karşı tecrübesini biliyor. Teşrihaneyi (Otopsi odası) görmemiştim. Bu sefer beni oraya götürdü.”¹⁰⁶

“Bahçe. Parlak bahar güneşi. İçerinin renklerinden ve kokusundan birdenbire ayrılan tatlı bir parlaklık, çampların yeşili ve taze bir tabiat kokusu”¹⁰⁷

Ameliyat için yatırdıkları Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'ndaki odasını şu sözlerle anlatır:

“Koğuştaki odam; bir demir karyola, başında bir küçük demir masa. Yerde kırmızı muşambalar. Çırlıçıplak mavi duvarlar”¹⁰⁸

Hasta çocuk hastane çıkışı evine giderken geçtiği çevreden ve çevrenin etkisinden de bahsetmektedir.

“İşim yoktu, eve gitmeliydim, tramvaya doğru yürüdüm. Şehrin gürültüleri de benim aksi istikametime doğru yürüyerek uzaklaşıyorlardı ve sesler, uzaklarda, sallanıyorlar, sallanıyorlar ve koparak, parçalanarak, şehrin derinliklerine yuvarlanıyorlardı.”¹⁰⁹

¹⁰⁵ SAFA, Peyami, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, s.7.

¹⁰⁶ Aynı eser, s.36-37.

¹⁰⁷ Aynı eser, s.12-13.

¹⁰⁸ Aynı eser, s.96.

¹⁰⁹ Aynı eser, s.14.

“Fakat eve gittim. Şehrin bir ucundan öbür ucuna.

Kenar mahalleler. Birbirine ufunetli adaleler gibi geçmiş, yaslanmış tahta evler. Her yağmurda, her küçük fırtına da sancılanan ve biraz daha eğilip büğrülen bu evlerin önünden her geçişimde, çoğunun ayrı ayrı maceralarını takip ederdim. Kiminin kaplamaları biraz daha kararmıştır, kiminin şahnişini biraz daha yumrulmuştur, kimi biraz daha öne eğilmiş, kimi biraz daha çömelmiştir.”¹¹⁰

Kahramanımız bazı zamanlarda şehirde ki yaşadıklarını unutmak isteğiyle şehrin dışına çıkmaktadır.

“Kırlara çıktım.

Şehir bana kendini unutturacak kadar geride kaldı”¹¹¹

Hasta çocuk annesiyle birlikte yaşadığı evinden de bazı tasvirler yapmaktadır. Bunlardan birisi de alt katta bulunan sofadır.

“Bu sofa dört köşedir: Ortada sokak kapısı, iki yanında birer pencere. Pencerenin yanında bir ot minderi. Minderin yanında yemek masası. Masanın yanında iki sandalye. Bu sofada oturulur, yemek yenir, misafir kabul edilir.”¹¹²

Kahramanımızın duygusal olarak uç noktalarda yaşadığı yer Paşa'nın Erenköy'deki köşküdür. Bazen çok mutlu, bazen çok mutsuz, bazen orayı benimserken bazen de kendini dışlanmış olarak hissettiği yer olan köşkten de bahsetmektedir. Köşkü hasta çocuğun gözünde güzelleştiren de anlamlı hale getiren de Nüzhet'in varlığıdır. Çocukluğunun büyük bir bölümü o köşte geçmiştir.

“Bağ. Çocukluğumun birçok seneleri bu köşte, bu bağda, bu bahçede geçti”¹¹³

“Odaya Erenköy akşamları doluyordu. Her şeyin uzaklaştığı saat. Güneş ve renkler çekiliyor. Odada madeni eşyanın donuk parıltısı. Her şeyde bir iç çekilişi, bir sönme, bir hafifleme var. En katı cisimler bile eriyor ve Erenköy bayılıyor”¹¹⁴

---

¹¹⁰ Adı geçen eser, s.15.

¹¹¹ Adı geçen eser, s.14.

¹¹² Adı geçen eser, s.16.

¹¹³ Adı geçen eser, s.60.

¹¹⁴ Adı geçen eser, s.71.

Dokuzuncu Hariciye Koşu'sunda ifade edilen her mekanın mutlaka kahramanımızın hayatında bir izi vardır. Bazı yerleri tasvir etmekte, bazı yerleri benzetmekte ve bazı yerlerde de orada yaşadığı duyguları anlatmaktadır. İlk bakışta olayların ev, hastane ve köşk üçgeninde geçtiği düşünülecek olsa da ayrıntıya inildikçe farklı mekânlar romanın olaylarına ev sahipliği yapmaktadır.

Kitabu'l-Eyyam'da olayların geçtiği tarih 1890'lı yılların sonlarına doğru başlayıp 1902 yılın sonbaharında üniversiteye kaydolmasıyla tamamlanmaktadır. Olayların geçtiği mekânlardan küçük çocuğun gözlerinin görmemesi sonucu romanda sınırlı çerçevede bahsedilmektedir. Küçük çocuğun hayatının en çok geçtiği yer evidir. Evinde birçok farklı duygu yaşamıştır. İlk hatırladıkları arasında küçük bir odanın köşesine onu taşıdıklarıdır.

“Sonra küçük bir odanın köşesine taşınırdı”¹¹⁵

Küçük çocuk için “Mektep”deki yaşamı onun hayatı, insanları öğrenmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Mektep evlerinden bir hayli uzaktı. Küçük olduğu için kardeşlerinden birinin omuzunda gidiyordu.

“Mekteb'e kardeşlerinden birinin omuzunda taşınarak gittiğini hatırlıyor”¹¹⁶

Kahramanımız Kahire'de abisiyle birlikte bir apartmanda kalmıştır. Kaldıkları yer ve içinde buldukları çevre zaman zaman detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

“Hole benzeyen ilk odada kap kacak dururdu. Oradan geçilince geniş ama düzensiz ikinci bir odaya varılırdı. Burada her yer maddi ve manevi hayatın gerektirdiği eşyalarla doluydu: burası yatak, yemek, oturma, misafir ve çalışma odasıydı. Odada çocuğun kendisine ayrılmış, sınırları belli küçük bir köşesi vardı.”¹¹⁷

Küçük çocuk, gözleri görmemesine rağmen geçtiği her caddeyi sokağı en ince ayrıntısına kadar öğrenmiş ve her mekânda yaşadığı duyguları da ifade etmiştir.

¹¹⁵ HUSEYN, Taha, *Kitabu'l-Eyyam*, c.1, s.17.

¹¹⁶ Aynı eser, s.32.

¹¹⁷ HUSEYN, Taha, *Kitabu'l-Eyyam*, c.2, s.128-129.

“Boğucu, dar, dolambaçlı, inişli çıkışlı yolda ilerlerdi”¹¹⁸

“Yarasalı dar sokaktan çıktıktan sonra sanki hava değil de hayatı soluyormuş gibi hafifler, kendine gelirdi.”¹¹⁹

El-Ezher küçük çocuğun birbirine zıt gibi görünen duyguları yaşadığı yerdir. Kahramanımız bir yandan el-Ezher’e giderken telaş içinde olurken diğer taraftan günlük yaşamının en huzurlu saatlerini yine el-Ezher’de geçiriyordu.

“Evden el-Ezher’e giderken yaşadığı telaş da başka türlüydü. O zaman neredeyse paniğe kapılıyor, bacakları titremeye başlıyor, yüreği, insana tüm iradesini kaybettirerek, onu maddi yaşamında da geri dönülemeyecek bir güçsüzlüğe mahkûm eden o ağır, ölümcül korkuyla daralıyordu.”¹²⁰

“Huzura, güvenliğe, dengeye ancak günlük yaşantısının bu üçüncü döneminde kavuşabiliyordu. Sabah namazı sırasında el-Ezher’in avlusunda yükselen hafif rüzgâr yüzünü dostça karşılıyor, içini gönül rahatlığı ve umutla dolduruyordu.”¹²¹

Kahramanımız çevresindeki ortamı mekânları gözlemleyememiş fakat hissetmiştir. Abisinin gözüyle öğrenme yolunu tutmuştur. Her mekân küçük çocuğun olgunlaşmasına, hayatı öğrenmesine katkı sunmuştur. Yaşının küçük olmasına rağmen içinde bulunduğu ortamlarda çocukça davranış sergilememiş aksine olgun ve çekingen bir tavır sergilemişti. Onun bu haline başta çocukluğunun geçtiği evi, eğitim-öğretim için gittiği mekteb’i ve Kahire’deki kaldıkları apartman dairesinin katkısı büyüktür.

2.4. Verilen Mesaj Yönünden Karşılaştırılması

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu’nda kahramanımız bacağından rahatsızdır. Uzun yıllar hastane koridorlarında, odalarında hastalığının tedavisi için çile çeken delikanlı bir yandan da Paşa’nın kızı Nüzhet’e olan aşkın olumlu ve olumsuz etkilerini yaşamıştır.

---

¹¹⁸ Adı geçen eser, s.134.

¹¹⁹ Adı geçen eser, s.135.

¹²⁰ Adı geçen eser, s.137.

¹²¹ Adı geçen eser, s.138.

İnsan fiziki rahatsızlık da yaşasa sevme, sevilme, kabul edilme, değer görme duygu ve ihtiyaçları asla ortadan kalkmayacaktır. Ruhen iyi olan insanın bu durumu fiziki durumuna olumlu yansımaktadır. Fiziki durum ruhi durumu etkilediği kadar, ruhi durum da fiziki durumu etkilemektedir.

İnsanı en çok mutsuz ve huzursuz eden etkenlerin başında kaygı, stress ve geçmişe ait pişmanlıklar gelmektedir. Kahramanımız bacağına iyileşip iyileşmeyeceğinden emin değildir, kaygılıdır. Yine Nüzhet'e olan aşkına karşılık bulup bulamayacağı konusunda net bir fikir sahibi değildir, kaygılıdır. Geleceğe ait belirsizlikler kaygının temel etkenidir. Romanda hasta çocuğun yaşadığı hem bacağına hem de Nüzhet'i kaybetme korkusu onu adeta esir alıp ıstırap çekmesine neden olmaktadır. İnsanın korkularıyla yüzleşmesi o korkuların etkisini azaltıp mutlu olmasını sağlar. Kahramanımız da kaybetme korkusunun ortadan kalktığını ve sevinç içinde olduğunu ifade etmektedir.

“Hastahaneye alıştım.

Istırabın derinlerine indikçe sevincimizi kaybetmek korkusu kalmadığı için, yeni bir sevinç başlıyor: İstırabın ilâcı ıstıraptır. İkisinin hâsıl-ı zarbı: Sevinç.”¹²²

Romanın sonunda hasta çocuğun notları olarak verilen mesajlar çok açık ve roman boyunca anlatılan olayları özetler niteliktedir.

“Bir gün hastahanelerde okunmak için bir roman yazsam ve bu notlarımı içine karıştırırsam...

Büyük bir hastalık geçirmeyenler, her şeyi anladıklarını iddia edemezler.

İki hasta kadar birbirine yakın hiç kimse yoktur.

Hasta olmayanlar bizi ne kadar az anlayacaklar!”¹²³

Kitabu'l-Eyyâm'da küçük çocuğun on üç yaşına kadar yaşadıkları onun duygu ve bakış açısıyla anlatılmıştır. Küçük çocuk, ailesinin ve çevresinin önemseyip sevgi ve saygı duyduğu her şeyi önemsemiştir. Bu konuda en önemli örnek aldığı el-Ezher'li abisidir. Varlığını ortaya koyabilmesinin ve saygı sevgi görmesinin yegâne yolu olarak abisi gibi olması gerektiğine inanmıştır. Çocuk olmasına rağmen bu konuda haksız da değildir.

¹²² SAFA, Peyami, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, s.111.

¹²³ Aynı eser, s.112.

Abisinin saygı görmesinin en önemli sebebi içinde bulunduğu topluma göre bilgi sahibi olmasıdır. Bilgi her zaman ve her yerde güçtür, sahibini daima en yükseğe çıkarır.

Romanda küçük bir çocuğun yaşayarak çok şey öğrendiğini görmek mümkündür. Çocuklar büyüklerini dinlemekten öte gözlemleyerek büyür, öğrenir ve gelişirler. Kahramanımız da büyüklerinin davranışlarını değerlendirerek büyüdü, gelişti, bilgi sahibi oldu. Babası mektepteki hocasına kızıp bir daha mektebe gitmeyeceğini söyleyip yemin etmişti. Bunun üzerine küçük çocuk hocası ve yardımcısı ile ilgili bütün olumsuz düşüncelerini mektep arkadaşlarına anlatır. Hoca araya hatırlı kişileri koyunca babasıyla arasını düzeltir ve küçük çocuğun babası, çocuğa mektebe gideceğini söyler.

“O hafta dilini tutmasını öğrendi. İnsanların verdikleri sözlere, aldıkları kararlara inanmanın ne aptallık, ne delilik olduğunu da anladı. Şeyh oğlunun bir daha okula gitmeyeceğine yemin etmemiş miydi? İşte okula dönmüştü. Yeminini çiğnemek için yemin eden Şeyh’le, baştan sona yalan söylediği halde sağa sola yeminler ve boşamalar fırlatan Seyyidüna arasında ne fark vardı? Hele o okuldaki çocuklar! İcini boşaltması için onu kışkırtan, mubassırla ve hocayla onunla birlikte alay eden, istediklerini elde edince de koşup gözlerine girmek için her şeyi iki adama yetiştiren o çocuklar! Ya bu dedikodulardan yakınmak için kendisini görmeye gelen Seyyidüna’yı oğluna karşı kışkırtan annesi! Onu kızdırıp çileden çıkartmak için sözü ikide bir Seyyidüna’ya getiren kardeşleri! Yine de bütün bunlara cesaret ve soğukkanlılıkla direniyor, katlanıyordu.”¹²⁴

Romanda verilen mesajlardan bir tanesi de gençlerin yetenek ve ilgilerine göre eğitimlerine devam etmeleridir. Ailesinin, abisinin ve köyündeki çevresinin ilgi ve değer ölçüleri ilahiyat alanı iken kahramanımız edebiyata yönelmiş ve büyük bir başarı elde etmiştir.

---

¹²⁴ HUSEYN, Taha, *Kitabu'l-Eyyam*, c.1, s.58-59.

SONUÇ

Detaylı inceleyip karşılaştırdığımız her iki romanda da ana kahramanlar çocuktur. Yazarlar çocukluklarında yaşadıklarını, hissettiklerini ve duygularını yıllar sonra romanlarına aktarmışlardır. Olayların özünde ana kahramanlarımız olan iki çocuk vardır ve romanlarda her şey onların bakış açılarından değerlendirilmiştir.

Kahramanlarımız çocuk yaşta olmalarına rağmen büyüklere dikkatle izlemiş, gözlemlemiş, onların davranışlarından kendilerine çıkarımlarda bulunmuşlardır. Bazen çocukça duygular, bazen yaşlarından beklenmeyecek düzeyde olgun değerlendirmelerde bulunmaktadır. Farklı coğrafyalarda farklı sosyo-kültürel ortamda iki çocuğun kendi varlıklarını ortaya koyma ve hedeflerini gerçekleştirme mücadelesi takdire şayandır. Hasta çocuğun fiziksel sıkıntısıyla mücadele etmiş, aşk acısıyla sarsılmış, akrabalarının dışlamasıyla yalnızlığı ruhunun derinliklerinde hissetmiştir. Umutlarının bitmesine yakın yeniden umutlanmıştır. Hep kaçtığı, korktuğu son ile yüzleşmesi onu inanılmaz bir rahatlığa kavuşturmuştur. Acıyı bir başka acı ile korkuyu bir başka korku ile öldürmüştür. Küçük çocuğun babasının ve çevresinin yönlendirmesiyle bilgiye açlık hissetmesi onu bilgilenme konusunda inanılmaz bir çaba ve gayretin içine sürüklemiştir. Bilgili kimi duyduysa ona gitmiş ve bilgi adına ne bulduysa hafızasına almıştır. Çünkü küçük çocuk bilgi ile toplumda varlığını ortaya koyabileceğini, sevgi ve saygı göreceğinin farkındaydı. Kahire'ye gelmesiyle küçük çocuğun hayata bakışı da değişmeye başlamıştır. İnsan içinde bulunduğu ortama göre şekillenen bir varlık olmasından dolayı küçük çocukta Kahire'de ilahiyata değil edebiyata merak salmıştır. İlgisi onu edebiyata yöneltti. Artık amacı kendisini kimseye kendini kabul ettirmek değil ona iyi gelen edebiyat alanında ilerlemektir. Hedef değişmişti, amaç çevrenin takdirini, saygısını ve sevgisini kazanmak değil kendini mutlu, huzurlu eden bir yolda yürümektir. Çevreyi değil kendisini önceledi. Doğruyu bulmuştu ve nitekim o doğru yolun sonunda "Amidü'l-Edeb" unvanını haklı yere kazanmıştı.

Yazılan her eser, yazarının izlerini bir şekilde taşımaktadır. "Testinin içinde ne varsa dışarıya o sızır" ifadesini yazarların eserlerinde de görmek mümkündür. Kimisi küçük bir kesit ile kimisi de otobiyografik olarak hayat hikâyelerini, fikirlerini veya bakış açılarını eserlerine yansıtmaktadırlar.

KAYNAKÇA

ACUN, Fatma, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler dergisi*, Mayıs-2007, Sayı:15.

AKYILDIZ, Olcay, *Kuramdan Romana Recaizade Mahmut Ekrem*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1996.

ATAY, Oğuz, *Tutunamayanlar*, İletişim Yayınları, İstanbul 1997.

AYATA, Yunus, - TONGA, Necati, *Psikolojik Roman, Romana Yansıyan Yazar ve Türk Edebiyatındaki Bazı Örnekleri Üzerine Bir İnceleme*, İlmî Araştırmalar Dergisi, Sayı:25 (2008) , s.8-9.

ÇETİN, Nurullah, *Roman Çözümleme Yöntemi*, s.175, Öncü Basımevi, Ankara 2004.

DAYF, Şevki, *el-Edebu'l- 'Arabiyyu'l-Mu 'âşır*, Dar'ul-Maarif, Mısır 1992.

DİNLER, Müberra, *Oğuz Atay'ın Edebi Metinlerinde Ana İzlekler ve Yazarın Türk Edebiyatı İçindeki Yeri*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014.

ECEVİT, Yıldız, *Ben Buradayım... Oğuz Atay'ın Biyografik ve Kurmaca Dünyası*, İletişim Yay. İstanbul 2007.

EMEKLİ, İlknur, *Abdurrahman Munîf Ve Risâle Min Verâi'l-Hudûd Adlı Kısa Öyküsü*, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, Sayı:35, 2015, Sayfa:303-315.

ENGİN YAYINCILIK GRUBU, *Recaizade Mahmut Ekrem*, Engin Yayıncılık, İstanbul 1997.

ER, Rahmi, *Modern Mısır Romanı-I*, Hece Yayınları, Ankara 2015.

FAZLIOĞLU, Şükran, "Taha Hüseyin", *TDV Ansiklopedisi*, Cilt:39, Sayfa: 377-378.

___ , Şükran, "Tevfik el-Hakîm", *TDV Ansiklopedisi*, Cilt:41, s.13-14.

GÖZE, Ergun, *Peyami Safa*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987.

HUSEYN, Taha, *Kitabu'l-Eyyam*, Mısır Arap Cumhuriyeti Talim Terbiye Bakanlığı Basımı, Mısır 2016.

KANDEMİR, Mecnun, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Romana Kuramsal Yaklaşımlar*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2015.

KARTAL, İdris, *Peyami Safa'nın Düşünce Dünyası ve Tarih Anlayışı*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2011.

KESER, Adem, *İbrahim Abdulkadir El-Mazini'nin Sunduku'd-Dunya Adlı Eserindeki Hikayelerin Teknik Ve Tematik Açından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2015.

MASAROĞULLARI, Güncel - KOÇAKGÖL, Muhammet, *Psikoloji Sözlüğü*, Nobel Yayıncılık, Ankara 2011.

MORAN, Berna, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1*, İletişim Yay., İstanbul 1995.

ÖZBAŞ, Ece, *Peyami Safa, Hayatı-Sanatı-Eserleri*, Hikmet Neşriyat, İstanbul 2002.

R. Wellek - A. Warren, *Edebiyat Biliminin Temelleri*, (Çev. Ahmet Edip Uysal), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1983.

RAUF, Mehmet, *Eylül*, Gözlem Yayınları, İstanbul 1992.

SAFA, Peyami, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2016.

TARIM, Rahim, Mehmed Rauf, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1998.

TEKİN, Mehmet, *Roman Sanatı 1*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2001.

UYAR, Sedat, <http://tarihdergisi.blogspot.com.tr/2012/07/ingilterenin-msr-isgali-ve-albay-arabi.html>

UYGUNER, Muzaffer, *Sabahattin Ali*, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1992.

ÜRÜN, Ahmet Kazım, *Modern Arap Edebiyatı*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2015.

ZEVALSİZ, Halit, “AKKAD, Abbas Mahmûd”, *TDV Ansiklopedisi*, Cilt:2, Sayfa: 267.

